

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GENÇ YETİŞKİNLİKTEKİ BİREYLERDE OLUMSUZ ÇOCUKLUK
DENEYİMLERİ VE KUMARA İLİŞKİN BİLİŞSEL YAPILARIN KUMAR
OYNAMA DAVRANIŞI VE NEDENLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
HİLAL ASLAN**

GAZİANTEP- 2020

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GENÇ YETİŞKİNLİKTEKİ BİREYLERDE OLUMSUZ ÇOCUKLUK
DENEYİMLERİ VE KUMARA İLİŞKİN BİLİŞSEL YAPILARIN KUMAR
OYNAMA DAVRANIŞI VE NEDENLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
HİLAL ASLAN**

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ŞAZİYE SENEM BAŞGÜL**

GAZİANTEP- 2020

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımda bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 30/09/2020

Hilal ASLAN

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının gerçekleştirilmesinde bilgi, deneyim ve sevgisini esirgemeyen, her aşamada bana inanıp güvenen ve motive eden değerli danışmanım Doç. Dr. Şaziye Senem Başgöl'e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Hayatımın her alanında benden hiçbir fedakarlığı esirgemeyerek destek olan ve her koşulda benimle gurur duyan aileme minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca bütün eğitim-öğretim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım.

Gaziantep, 2020

Hilal Aslan

ÖZET

Bu çalışmada genç yetişkinlikteki bireylerin kumara ilişkin bilişsel yapıları ve olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu, Gaziantep, Elâzığ, Malatya, Antalya ve İstanbul illerinde kumar oynama davranışı gösteren 18-30 yaş arası 232 genç yetişkinden oluşmaktadır. Katılımcılara Kişisel Bilgi Formu ve South Oaks Kumar Tarama Testi, Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği, Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği uygulanmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre, kumara ilişkin bilişsel yapılar kumar oynama davranışlarını ($\beta= 0,714$; $p<0,01$) olumlu yönde etkilemektedir. Bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin (varyansın, R^2) %13'ünü açıklamaktadır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri ve bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin (varyansın, R^2) %52'sini açıklamaktadır. Aynı zamanda sosyodemografik değişkenlerin kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerinde bir etkiye sahip oldukları belirlenmiştir. Kumara ilişkin bilişsel yapılar ve çocukluk çağı olumsuz yaşantıları kumar oynama davranışı üzerinde doğrudan olmasa da kumar oynama nedenleri üzerinde bir risk faktörü olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: genç yetişkinlik, kumar, olumsuz çocukluk deneyimleri, bilişsel yapılar.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the cognitive structures and negative childhood experiences of young adults about gambling on gambling behavior and its causes. The study group consists of 232 young adults aged 18-30 who show gambling behavior in Gaziantep, Elâzığ, Malatya, Antalya and Istanbul provinces. Personal Information Form and South Oaks Gambling Screening Test, Cognition Scale for Gambling, Reasons for Gambling Scale and Childhood Negative Experiences Scale were administered to the participants.

According to the results of the study, cognitive structures related to gambling affect gambling behaviors ($\beta = 0.714$; $p < 0.01$) positively. Cognitive structures explain 13% of the change (variance, R^2) in the reasons for gambling. Childhood negative experiences and cognitive structures explain 52% of the change (variance, R^2) in the reasons for gambling. It was also determined that sociodemographic variables have an effect on gambling behavior and its causes. Cognitive structures related to gambling and negative childhood experiences are a risk factor on gambling behavior, although not directly.

Keywords: young adult, gambling, childhood negative experiences, cognitive structures.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı	6
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Araştırmanın Varsayımları	7
1.7. Araştırmanın Sınırlılıklar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Genç Yetişkinlik	8
2.1.1. Genç Yetişkinlikte Psikososyal Gelişim.....	9
2.1.2. Genç Yetişkinlikte Riskli Davranışlar	10
2.2. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	11
2.3. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar	13
2.4. Kumar Oynama Nedenleri.....	17
2.5. Kumar Oynama Davranışı	20
2.5.1. Tarihçe	20
2.5.2. Türkiye’de Kumar Oynama	21
2.5.3. Kumar Oynama Biçimleri.....	22

2.5.3.1. Şans Oyunları.....	22
2.5.3.2. Bahis Oyunları.....	22
2.5.3.3. Talih Oyunları.....	22
2.5.4. Tanı ve Değerlendirme	22
2.5.5. Etiyoloji.....	24
2.5.5.1 Biyolojik Faktörler.....	24
2.5.5.2 Genetik Faktörler.....	25
2.5.5.3 Bireysel Faktörler.....	26
2.5.5.4 Çevresel ve Psikososyal Etkenler.....	30
2.5.6. Epidemiyoloji.....	34
2.5.7. Kumar ve Psikopatoloji (Komorbidite)	37
2.5.8. Etkileri.....	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Deseni	42
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	43
3.3.2. South Oaks Kumar Tarama Testi.....	43
3.3.3. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ)	43
3.3.4 Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği	44
3.3.5 Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği	44
3.4. İşlem	45
3.5. Verilerin Analizi	45
3.6. Güvenilirlik Analizi.....	46
3.7. Normallik Analizi	47
3.7.1. Çoklu Normal Dağılım	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	48
BULGULAR	48
4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımları	48
4.2. Kumar Oynama Nedenleri Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçekleri ve Ölçek Boyutlarına Ait İstatistikî Bilgiler.....	50
4.3. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Ortalamalarının Sosyo-demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması	52

4.3.1. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	52
4.3.2. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Yaşanılan Şehir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	54
4.3.3. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Karşılaştırılması	56
4.3.4. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması	59
4.3.5. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Çalışma Durumlarına Göre Karşılaştırılması	62
4.3.6. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri Ölçek Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması	64
4.3.7. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının İlk Oynama Yaşlarına Göre Karşılaştırılması	66
4.3.8. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması	68
4.4. YEM Analizi Bulguları	72
4.4.1. V-VI-VII ve VIII. Alt Problemlere Ait Bulgular	72
BEŞİNCİ BÖLÜM	78
TARTIŞMA	78
ALTINCI BÖLÜM.....	92
6.1. Sonuçlar	92
6.2. Öneriler	93
KAYNAKÇA	95
EKLER.....	109
Ek-1. Etik Kurul Belgesi	109
Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	110
Ek-3. Ölçeklerin Kullanım İzinleri	121

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayı Hesaplama Sonuçları	46
Tablo 2. Demografik Değişkenlere Göre Dağılım	49
Tablo 3. Ölçek Puanlarının İstatistiksel Dağılımları.....	50
Tablo 4. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları.....	52
Tablo 5. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları	53
Tablo 6. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları	54
Tablo 7. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaşanılan Şehir Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	54
Tablo 8. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	56
Tablo 9. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	57
Tablo 10. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerinin Genelinden Elde Edilen Ortalama Puanların Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	58
Tablo 11. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Eğitim Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 12. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Eğitim Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 13. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 14. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İş-Çalışma Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 15. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İş-Çalışma Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	64

Tablo 16. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	65
Tablo 17. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İlk Oynama Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 18. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İlk Oynama Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	67
Tablo 19. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 20. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 21. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Medeni Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 22. Ölçekler Arasındaki İlişki Katsayıları.....	73
Tablo 23. Ölçekler arasındaki İlişki Katsayıları.....	74
Tablo 24. DFA İçin Uyum İyiliği İndeksleri Değerleri.....	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. YEM Modeli Diyagramı-1.....	73
Şekil 2. YEM Modeli Diyagramı-2.....	74

KISALTMALAR LİSTESİ

APA	:	American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Birliği)
ÇÇOYÖ	:	Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği
DSM	:	The Diagnostic and Stastical Manuel of Mental Disorders
DSÖ	:	Dünya Sağlık Örgütü
GRCS	:	Gambling Related Cognitive Structres
ICD	:	International Classification of Diseases
KONÖ	:	Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği
SOKTT	:	South Oaks Kumar Tarama Testi
YEM	:	Yapısal Eşitlik Modeli

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın problemi, araştırma soruları, amacı ve önemi açıklanmıştır. Ayrıca, çalışmanın varsayımları ve sınırlılıkları belirtilmiş, çalışmada yer alan önemli kavramlar tanımlanmıştır.

1.1.Problem Durumu

Kumar, bir oyunun, etkinliğin veya sonucun, şans gibi faktörlere bağlanmış olan belirsiz bir durumun veya tesadüfün, kazanç kastı ile para veya değeri olan başka bir madde ile riskin farkında olarak iddiaya girmek/bahis yapmak olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde hoşça vakit geçirme, eğlence ve hatta dinlenme aracı olarak tercih edilen kumar çeşitleri mevcuttur. Bunlar şans, bahis ve talih oyunları olmak üzere 3 başlığa ayrılabilir (Yeşilay, 2018).

Tüm Dünya’da, kumar oynama davranışının toplumsal ve sosyokültürel farklar, hükümet politikalarındaki tutum değişiklikleri ve etnik unsurlar gözetilmeksizin yapılan uluslararası araştırmalar, insanların psikolojik, bilişsel ve sosyal anlamda aktif ya da pasif olarak bu davranış içerisinde bulunduğunu ya da risk grubunda olduğunu göstermiştir (Hayer ve Griffiths, 2015: 539).

Kumar oynama yaşındaki yasal düzenlemeler ülkelere göre farklılık göstermekle beraber, bu düzenlemelerin yasak ya da sınırlama kapsamında olabilmesine rağmen, yaygın olarak büyük bir çoğunluğun en azından kazı kazan kartları, milli piyango çekilişleri ve elektronik kumar oynama ya da sanal kumar gibi çeşitli kumar oynama davranışları gösterdikleri bilinmektedir (Volberg, Gupta, Griffiths, Olason ve Delfabbro, 2010). Yaş grubunun düşmesiyle beraber ise yaygın olarak daha masum ve zararsız algılanan spor bahisleri ve kazancın olduğu beceri oyunları üzerine bahse görülmektedir (Griffiths, 2011).

Kumar oynama davranışı kişiler için eğlenceli hatta zararsız bir beceri anlamına gelse de, bu davranış zaman içinde bağımlılığa dönüşebilir ya da hem de kişi üzerinde hem de aile ve toplum üzerinde psikososyal ve ekonomik olarak zorlanmalara sebep olan problemli bir davranışa dönüşebilir (Volberg vd., 2010).

Bunlarla beraber kumar oynama davranışında bulunan bireyler genellikle bu durumu saklama eğilimindedirler. Ailesine ya da çevreye yalan söylemek durumunda kalan bu bireyler kimi zaman yasa dışı eylemlerde de bulunabilirler. Çoğu zaman kumar oynamaları sebebiyle

önemli ilişkileri zarar görür. Hatta eğitim ya da meslek hayatlarıyla ilgili fırsat kazanma şanslarını kaybedebilirler. Bu davranışlar sonucunda bireyin sadece kendisi zarar görmeye kalmayıp aileleri, eşi, çocukları başta olmak üzere arkadaşları ve çevresindeki diğer insanlarda olumsuz etkilenirler. Literatürde patolojik boyutta kumar oynayan tek bir bireyden yaklaşık 10-17 kişinin olumsuz etkilendiği bildirilmektedir (Politzer ve Hudak'dan [1992] aktaran Duvarcı ve Varan, 2001: 35). Sonuçta kumar oynama davranışının yalnız kişileri değil tüm toplumu etkiliyor olmasıyla beraber bu davranışı halk sağlığı sorunu olarak ele almak faydalı olacaktır. (Volberg, 1994). Aynı zamanda kumar oynama davranışıyla beraber bireyde suça olan eğilimin ya da riskli tercihlerin artması da toplumsal açıdan ciddi sorunlara neden olan bir durum olduğunun göstergesidir (Rosenthal ve Lorenz, 1992: 652; Walters, 1997: 22).

Bu davranış DSM-IV'de "Patolojik Kumar Oynama" olarak tanımlanırken, DSM-V'te Maddeyle İlgili Olmayan Bozukluklar sınıflaması altında "Kumar Oynama Bozukluğu" (312.31/F63.0) olarak yer almıştır. Aynı zamanda ICD-10-CM'de "Patolojik Kumar Oynama" olarak Dürtü Bozuklukları başlığı altında sınıflandırılmıştır (APA, 2013).

Literatürde kumar oynama davranışı ile özellikle tütün, alkol ve madde başta olmak üzere depresyon öyküsü, yüksek kaygı, dikkat eksikliği gibi birçok bozukluk arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara rastlanmaktadır. Özellikle kumar oynama davranışı ile yakından ilişkili olan psikopatolojiler olduğunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Winters, Stinchfield, Botzet ve Anderson, 2002; Langhinrichsen-Rohling, Rohde, Seeley ve Rohling, 2004; Gupta ve Pinzon, 2012).

Kumar oynama davranışı, kalıcı, tekrarlayan ve uyumsuz bir davranış olarak ele alındığında kontrol edilememesi, önemli psikososyal sonuçlara yol açması; bu davranışın etiolojisini açıklamak için tutarlı bir kavramsal çerçeveye ve biyolojik ve psikolojik faktörlerle doğrulanmış bir nedensel yaklaşıma olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Kumar oynamayı anlamak ve hatta problemlili kumar oynama için toplumsal boyutta çözümler üretmek bunlara bağlı olabilmektedir. Problemlili düzeyde kumar oynama davranışı sadece olumsuz sonuçların ortaya çıkması değil, aynı zamanda normal ve sağlıklı davranıştan sapan öznel bir kontrol bozukluğunun varlığıdır. Bu açıdan kumar oynama davranışı farklı unsurlardan kaynaklanan bir bozukluk olarak ele alındığında kumarla ilgili kontrolde sorun ve eksiklik bireysel faktör olarak düşünülmektedir (Blaszczynski ve Nower, 2002: 488-489).

Bireysel faktörlerin yanı sıra kumar oynama davranışının gelişimine ve korunmasına katkıda bulunan çeşitli çevresel faktörler bulunmaktadır. Kumar oynama davranışının nedenlerini ele alan çalışmalara bakıldığında; kumar oyunlarına erken yaşlardan itibaren maruz kalmak (aile, akranlar, internet), olumsuz çocukluk deneyimleri ve ebeveyn davranışları ve

tavırları, bireylerin gelecekteki kumar tutumlarını etkilemektedir (Magoon ve Ingersoll, 2006: 15-16).

Clark ve arkadaşları (2013), problemlili kumar oynamanın DSM-V'te davranışsal bağımlılık olarak sınıflandırılmasıyla beraber bu davranışı diğeri bağımlılık türleriyle karşılaştırmışlardır. Nörobiyolojik örtüşmeler de dahil olmak üzere karar verme anlayışı ve süreçlerinin kumar oynama davranışı ile ilişkisi konusuna genel bir bakış açısı sunmuşlardır. Bununla beraber kumar oynama davranışıyla ilgili bilişsel çarpıtmaları vurgulamışlardır. Literatürde de problemlili kumar oynama davranışının ve bunun devamında kumar bağımlılığının bir davranışsal bağımlılık olduğundan hareketle ile kumar ve bilişleri arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Yapılan diğeri çalışmalar kumarla ilgili bilişsel çarpıtmaların, kumar oynamanın önemli bir işareti olduğunu ortaya koymuştur. Aslında, bilişsel önyargılar ve nesnel olasılıkların bilgisi hakkındaki yanlış anlamalar, bireylerin kazanç ve kayıpları tahmin edebilmelerinde strateji veya etkileme kabiliyetleri gibi kendilerine aşırı atıf yapmalarına neden olmaktadır (Jacobsen, Knudsen, Krogh, Pallesen ve Molde, 2007). Çalışmalar, kumar oynayııcılarının kumar sonuçlarını kontrol etme veya tahmin etme yetenekleri hakkında bir dizi yanlış ve hatalı inançlara sahip olduklarını göstermektedir, bu da kumar davranışlarının kalıcılığından sorumlu tutulmuştur. Örneğin, kumar oynayan kişiler için kumar oynamaya katılırken kazançları hatırlamak, kayıpları unutmak, bir seri kayıptan sonra kazanç beklemek, şansa bağlamak veya şans rolünü reddetmek, olumsuz sonuçlara rağmen kumar oynamanın devam etmesine neden olabilecek bilişsel çarpıtmalardır (Po Oei, Lin ve Raylu, 2008: 148)

Kumar oynama davranışını, bireylerin yaşamında zamanla sorun haline gelmesini diğeri sorunlardan ayıran bazı özellikleri vardır. Bağımlılık belirtilerinin daha az fark edilir olması, fizyolojik olarak test edilememesi ve bunlarla beraber toplumun %30.9'unun kazı kazançların, %20.3'ünün piyango çekilişlerinin bir tür kumar oyunu olduğunu bilmemesi, kumar oynamanın oluşturduğu problemlerin anlaşılmasına sebep olabilmektedir (Shaffer ve Hall, 2001: 170).

Modern teknolojilerin gelişmesi, teknoloji tabanlı oyunların yaygınlaşması, kumar oynama faaliyetlerinin yasallaştırılması ve bunun sosyal kabulü, bireylerin kumar oynama yaygınlığını arttıran faktörlerden bazılarıdır. Ayrıca pek çok batı ülkelerinde, hükümetlerin gelirlerini arttırmak amacıyla kumarı yasallaştırması da kumarın yaygınlığında ciddi artışa sebep olmuştur. Aile denetiminin olmaması, anonim kimlik kullanılabilmesi ve yaş grubu gibi özelliklerde kumar oynama da görülen yaygınlık üzerinde etkilidir (Calado, Alexandre ve Griffiths, 2017: 419).

Ülkemizde kumar oynayan kişi sayılarıyla ilgili yeterli veriler bulunmamaktadır. Ancak son 10 yıldır bazı kumar türlerinin oynandığı bayilerdeki artış kumara ilginin arttığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Kumar oynama davranışının yasallaşması, yaygınlaşması ve kabulüyle birlikte kumar oynayanların sayısındaki artış ve kumar için harcanan para miktarında da bir artışa neden olabilmektedir. Bununla beraber önceden erişkin erkeklere mahsus olduğu düşünülen kumar oynama davranışı sorunlarının kadınlarda da görülebildiğini ve gençlerde de büyük oranda yaygınlaştığı belirtilmiştir (Magoon ve Ingersoll, 2006: 2). Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'da bugüne kadarki en geniş örneklem grubuyla (4053 kişi) yapılan yaygınlık çalışmasında problemlili kumar oynama davranışının görülme sıklığının %1-3 olduğu görülmüştür. Çalışma sonucunda örneklemin %2.7'sinin patolojik kumarbaz, %4.2'sinin ise problemlili kumarbaz olduğunu belirtilmiştir (Volberg ve Abbott, 1994: 978).

Son yıllarda yapılan araştırma bulguları genç yetişkinlik döneminde kumar oynamanın ileri yetişkinlik dönemine kıyasla 2-3 kat daha yaygın olarak görüldüğünü ve kumar oynamaya erken başlamış olmanın problemlili kumar oynayanlarda daha sık görüldüğü ve bu kişilerde daha ciddi kumar sorunlarının oluşabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca kumar oynama probleminin genellikle ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde başlama eğiliminde olduğu ve bu dönemlerde başlamış olan kumar oynama davranışlarının da daha büyük alkol, madde, psikiyatrik bozukluklar ve sosyal problemlere yol açtığı bilinmektedir (Burge, Pietrzak ve Petry, 2006: 270). Genç yetişkinlerin ileri yaşlarda kumar oynama davranışı gösteren kişilere göre daha sık haftalık veya günlük kumar oynadıkları, genellikle birileriyle ve kazanç üzerine oynadıkları bilinmektedir. Bununla beraber erken başlangıçlı kumar oynama davranışında oyun türleri de farklılık göstermektedir. Daha ileri yetişkin grupları casino tarzı oyunları tercih ederken genç yetişkinler, çoğunlukla strateji oyunlarını ve casino dışı oyunları tercih etmektedirler (Magoon ve Ingersoll, 2006; Lynch, Maciejewski ve Potenza, 2004: 1119)

Yapılan bilimsel çalışmalarda yaklaşık son 30 yıldır özellikle 2000'li yıllardan sonra, Dünya genelinde kumar oynama sıklığının arttığı ve kumar oynama yaşının 9 yaşına kadar indiği bildirilmektedir. Bu durumun da ciddi sorunlarla neticelendiği gösterilmektedir. Yaşam boyu Dünya çapında kumar oynama yaygınlığı oranları % 1,6 ile 5,6 arasında değişirken bu oranların en yüksek olduğu Arnavutluk gibi ülkelerde genç yaşta kişiler için refah ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğu görülmüştür. En düşük sorunlu kumar oranlarının görüldüğü Brezilya ve Danimarka'da, ise bu durumun kumar mevzuatı ve bu ülkelerdeki kumar yerlerine erişim ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda genç nüfus için çalışmaların artırılması gerektiğine dikkat çekilmektedir (Calado vd., 2017: 399-408).

Kumar oynama davranışı, problemlı davranışa dönüşüp aile ve sosyal hayatı etkileyip ciddi sorunlara dönüşebilen bir davranıştır. Bu bozuklukla birlikte kişinin hayatında farklı psikopatolojiler ortaya çıkabileceği gibi maddi kayıplar, suç sayılabilecek davranışlar sonucu yasal olmayan durumlara girmek ve bireysel ve toplumsal bir tehdit haline gelmek çoğu kez kaçınılmazdır (Güriz, Ekinci ve Türkçapar, 2012). Böylece kumar oynama davranışının yaygınlaşması ve bağımlılığa dönüşmesiyle beraber tüm toplumu ilgilendiren halk sağlığı problemi haline gelmesi bu konuyu aydınlatacak çalışmalara olan ihtiyaı arttırmıştır.

Türkiye’de kumar oynama davranışı alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, yetişkinlerin kumar oynama düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda kumar oynama davranışı ile psikopatoloji (Coşkun, 2017; Kalyoncu, Pektaş ve Mırsal, 2003; Kaya, Elbozan ve zel, 2002; Tamam, 2015; Duvarcı, 1998) psikolojik semptomlar (alın, 2019; Karaaziz, akıcı ve Özbahadır, 2019) ve riskli davranışlar (Erdoğdu, 2017; Vayısoğlu, nc ve Güven, 2019; amur, ner, ilingiroğlu ve Özcebe, 2007) arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

İlgili literatürde, yapılan araştırmaların çoğunlukla ergenler ve yetişkinler üzerinde yoğunlaşması ve ülkemizde yapılan epidemiyoloji çalışmalarının yetersiz olmasından hareketle bu çalışmanın gerekli olduğu ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca kumar oynama davranışı ile çocukluk ağı olumsuz yaşantılarının ve bilişsel yapıların arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmanın olmadığı görülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimleri ve kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerinde etkisi var mıdır?

1.2.1. Alt Problemler

1. Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerde kumar oynama davranışı sosyodemografik bilgilere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Genç yetişkinlikteki bireylerde kumar oynama nedenleri sosyodemografik bilgilere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Genç yetişkinlikteki bireylerde kumara ilişkin bilişsel yapılar sosyodemografik bilgilere göre farklılaşmakta mıdır?

4. Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimleri sosyodemografik bilgilere göre farklılaşmakta mıdır?
5. Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama davranışı üzerinde etkisi var mıdır?
6. Genç yetişkinlikteki bireylerde, kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama davranışı üzerinde etkisi var mıdır?
7. Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama nedenleri üzerinde etkisi var mıdır?
8. Genç yetişkinlikteki bireylerde kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama nedenleri üzerinde etkisi var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Gaziantep, Elâzığ, İstanbul, Malatya ve Antalya’da çeşitli bahis büfelerine başvuran ve vurmayan 18-30 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin kumar oynama davranışlarının ölçülmesi, karşılaştırılması ve farklı değişkenler ile olan ilişkisinin incelenmesi ve kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerindeki etkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Kumar oynama davranışı, bireyin kendisi ve toplumsal sonuçları açısından yaşamı olumsuz yönde etkileyen bir probleme dönüşebilmektedir. Suça eğilimin ve suç işleme oranlarının artması, aile ve sosyal ilişkilerin bozulması, psikolojik işlevselliğin düşmesi, dürtü kontrolünün kaybolabilmesi, kalıcı hale gelecek davranış sorunlarının oluşması ve bunlarla beraber ruh sağlığının bozulması ve intihar gibi düşüncelerin oluşması bireylerin hayatlarının bu durumdan çok boyutlu etkilendiğini göstermektedir (Feigelman, Gorman ve Lesieur, 2006: 406; Dickson ve Derevensky, 2006: 60).

Literatür göz önüne alındığında kumar oynama davranışının sıklığının artması ve gelecekte sıklığı daha da artan problemlere yol açabilmesi bu davranışın anlaşılabilmesi için üzerinde daha fazla çalışma yapılmasının önemi görülmüştür. Yapılan literatür taramalarında ülkemizde olumsuz çocukluk deneyimleri ve bilişsel yapıların kumar oynama davranışı ve nedenleri arasındaki ilişkilerin daha önce bir araştırma konusu olarak ele alınmadığı görülmüştür. Ayrıca bu araştırmadaki değişkenlerin hepsini birlikte inceleyen başka çalışmaya da rastlanmamıştır.

Bu açıdan kumar oynama davranışının düzeylerini belirlemek ve gerekli müdahaleler için çalışmalar yapmak sağlıklı toplumsal yapı oluşabilmesi için önem taşımaktadır. Ülkemizde yeteri kadar çalışma bulunmadığı için bu çalışmanın mevcut boşluğu dolduracağı ve konu ile ilgili diğer çalışmalara kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.

Araştırmaya katılan bireylerin form ve ölçekleri dürüstlikle ve samimi bir çabayla cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıklar

Bu araştırma, Ekim 2019 ile Şubat 2020 tarihleri arasında Gaziantep, Elâzığ, İstanbul, Malatya ve Antalya illerinde çeşitli bahis büfelerine başvuran ve vurmayan bireyler ile sınırlıdır.

Bu araştırma, araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu ve South Oaks Kumar Tarama Testi, Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği, Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle Genç Yetişkinlik Dönemi ve Kumar Oynama Davranışı detaylı olarak ele alınmıştır. Daha sonra Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Kumar oynama davranışının tarihçesi, tanı ve değerlendirme süreci, etiyojisi, epidemiyolojisi, komorbiditesi, yaşama etkileri sırayla ele alınmış ve ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Genç Yetişkinlik

Levinson'a (1986: 7) göre, genç yetişkinlik çağı, ilk yetişkinliğe geçiş dönemiyle başlayan ve orta yaşa geçiş ile sonlanan yaklaşık 17-45 yaş aralığında yer almaktadır. Bu çağ için biyolojik açıdan 30 yaşa kadar yaşam döngüsünün zirve yılları olduğu düşünülür ve bu yıllar gençlik arzularımızı karşılamak için bir araç olarak görülmüştür. Ergenliğin tamamlanmasını ve aslında yetişkinliğe geçişi de içeren genç yetişkinlik yaş olarak belirsiz olabilmektedir. Özellikle demografik olarak ve kimlik oluşumu açısından yetişkinliğe ulaşan 19 yaşındakiler ve erişmeyen 29 yaşındakiler, genç yetişkinliği iyi tanımlamaktadırlar. Ortaya çıkan genç yetişkinlik hem ergenlikten hem yetişkinlikten farklıdır. Yani genç yetişkinlik, yetişkinliğe giden bir geçiş dönemidir ve farklı yükselen yetişkinler farklı noktalarda yetişkinliğe ulaşır (Arnett, 2000: 477).

Bu yaş dönemi özellikle pekçok açıdan bolluğun ve fazla enerjinin, karşılaşılan fırsatların ve ödüllerin olduğu bir yaş dilimidir. Yine bu çağ, yaşamdan doyum almanın yüksek olduğu yıllardır. Psikolojik, sosyal, bilişsel ve ahlaki açıdan ise bu dönem, aşk, aile yaşamı, mesleki ilerleme, yaratıcı düşünme ve yaşam amaçlarını gerçekleştirme, toplumsal rollerin yerine getirilmesi, aile olabilme ve saygınlık kazanılması konusunda ilişkilerin zenginleştiği yıllardır. Ortaya çıkacak olan genç yetişkinliğin temel özelliği, sevgi, iş ve dünya görüşleri alanlarında kimlik keşifleri için en fazla fırsatı sunan yaşam dönemi olmasıdır. Aynı zamanda bu çağ, içinde en büyük çelişkileri, stresleri, riskleri ve hayal kırıklıklarını barındırabilmektedir (Levinson'dan [1996] aktaran Aktu, 2016: 164; Arnett, 2000: 473). Birey aynı zamanda bu dönemde huzursuz bir dengededir. Çünkü biyolojik olarak yaşlanmaktadır ve gençlik güçleri tehlike altındadır. Bu sebeple çoğu kez psikososyal olarak tehlikeye atılabilmektedirler. Tüm bu gelişim görevlerinin aşılması başarılı bir şekilde gerçekleşirse genç yetişkinlerin hem bu dönemde hem de ilerideki dönemlerde zorluklarla baş edebilme güçleri artmış olacaktır.

Yaşadığı döneme uyum sağlamış olan bu bireylerin yaşantılarından aldıkları doyum ve mutluluk ise daha çok artmış olacaktır (Gönül, 2008: 4).

Genç yetişkinlik döneminde fiziksel, bilişsel, psikososyal ve duygusal açıdan gelişim özellikleri söz konusudur. Kumar oynama davranışı ile ilgili literatür gözönüne alındığında bu gelişim alanlarından bireysel yaşam biçimiyle ilgili olduğu düşünülen psikososyal ve bilişsel gelişiminin ele alınmasında yarar bulunmaktadır (Aktu, 2016).

2.1.1. Genç Yetişkinlikte Psikososyal Gelişim

Birey genç yetişkinlik döneminde ergenlik döneminden farklı olarak bilişsel ve psikolojik iç dünyadan çok dış dünya ve diğerleri ile ilgilenmektedir. Bununla beraber birey daha fazla duygusal bağımsızlık hissetmektedir ve kişisel sınırlarına ulaşabilmektedir. Örneğin, birey bu dönemde hem aile içinde hem iş yaşamında hem de sosyal çevresinde karmaşık ilişkiler ve farklı etkileşimler yaşamaktadır (Onur, 2000). Bu dönemdeki evden ayrılma ve yuva kurma adımları bağımsız olma isteği ile birlikte sorumlulukları da getirmektedir. Sert değişimler ve hayal kırıklıklarının yaşanmasıyla aslında yetişkin dünyasına katılım hızlanmış olur. Bununla beraber birey bu dönemde yaşam hayalini gerçekleştirme eğilimindedir ve dönemin sonlarına doğru kendine edindiği değerleri yeniden düzenleme eğiliminde olur (Aktu, 2016: 167).

Bu dönem için psikososyal gelişimi sağlayan faktörler daha çok benlik gelişimi, duygusal değişimler ve gelişim, aile, iş ve sosyal yaşam ve kariyer düzenlemesidir. Bu değişkenlerin her birinde beraber veya ayrı ayrı yaşanabilecek herhangi bir aksaklık veya doyum bireyin psikososyal gelişim bütünlüğüne çeşitli derecede etki edebilmektedir (Levinson, 1986).

Bu dönemdeki bireyin psikososyal gelişimini etkileyen unsurlardan biride sosyal ilişkileri ve sosyal çevresidir. Genç yetişkin birey, kendi değer ve tutumlarına benzer değerleri olan, ihtiyacı olduğu zaman ulaşabileceği, kendisini onaylayan, bağlanma ihtiyacını karşılayan ve geçirdiği zor zamanlarda yanında olan kişileri arkadaş olarak tercih eder. Bu bireyler, yetişkinliğe geçiş olan bu önemli dönemde kariyer ya da ilişki gibi kararlara eşlik eden ve çeşitli yönlerden zıtlıkları yansıtabilen arkadaşlara ihtiyaç duymaktadırlar. Hatta bu dönemde birey yaşamını arkadaşlık ilişkilerine göre düzenleyebilmektedir (Bagwell, Bender, Andreassi, Kinoshita, Montarello ve Muller, 2005: 236). Bu ilişkileri daha genel olarak genç yetişkinin sosyal ilişkileri bağlamında değerlendirebiliriz. Bu dönemde sosyal çevrenin önemi ergenlik döneminde hissedilen öneme göre pek çok boyutta anlam değiştirse de önemini korumuştur ve toplum ile beraber olmayı sağlamıştır (Levinson, 1986).

Genç yetişkinler hayatlarının bu döneminde toplumsal hayattaki sıradan yaşama karşı bir çözüm olarak sosyalleşme ihtiyacı hissederler (Onur, 2000). Bir araştırmada, arkadaş ilişkileri ve boş zaman algısı incelenmiş ve yaş oranlarının düşmesiyle beraber boş zamanda algılanan özgürlük oranlarının arttığı belirtilmiştir. Bununla beraber kurulan sosyal ilişkilerin aynı bireyin boş zamanlarını nasıl değerlendireceğini öngördüğünü ve bireyin potansiyeliyle beraber amacını ortaya çıkardığını belirtmişlerdir (Carpenter, 2005: 49). Yani genç yetişkin bir bireyin boş zamanlarını nasıl değerlendireceğinin belirlenmesinde sosyal çevre, arkadaş ilişkileri ve yaşam tarzı etkili olmaktadır.

2.1.2. Genç Yetişkinlikte Riskli Davranışlar

Ergenlikten ileri yetişkinliğe geçiş olarak da ifade edilen bu dönemde yaşanan güçlüklerin temeli çocukluk ve ergenlik çağına bağlanabilmektedir. Çocukluk ve ergenlik döneminde yaşanan problemlerin kaynağı çoğunlukla biyolojik ve kimyasal değişimler olabileceği gibi psikososyal mağduriyetler ve ihmallerde bu dönem için zorluk yaratabilmektedir. Sağlıklı ve dengeli değişimle sürdürülemeyen bu gelişim basamakları genç yetişkinlikte sosyal ve kişisel güçlükler sebepleri olabilmektedir (Santrock'tan [2011] aktaran Gençtarım, 2014: 25).

Dryfoos (1990) erken çocukluk döneminde yaşanan bazı zorlukların genç yetişkinlikte ortaya çıkabilecek bir takım riskli davranışlara sebep olabileceği konusunda fikir birliği olduğunu söyler. Bu basamaklarda oluşan zorluklar ileride genç yetişkinlerin bir takım riskli davranışlara yönelmesine neden olabilmektedir. Ancak tüm bu davranışlar bireylerin yaşamında eksik bırakılmış ya da karşılanamamış bir ihtiyacı karşılama işlevindedir. Dolayısıyla bu riskli davranışların incelenmesi önemlidir ve anlamak için davranışa neden olabilecek altta yatan faktörler ele alınmalıdır (Dryfoos'tan [1990] aktaran Gençtarım, 2014)

Genç yetişkinlerin psikolojik, fiziksel, bilişsel ve duygusal olarak yaşadığı bu zorlanmalar ve değişimler karşısında toplumsal uyumunu devam ettirebilmesi ve pek çok alanda işlevselliğini sürdürebilmesi iyilik halinin devamı açısından önemli görülmektedir. Bununla beraber, karşılaşılabilecek zorluklar ve duygusal yaşantılar kişiyi, genç yetişkinlik dönemindeki çevreye karşı daha duyarlı yapmaktadır ve aynı zamanda birçok tehdit faktörlerine karşı etkilenebilir hale getirmektedir (Erdoğan, 2017: 5).

Türkiye'de genç yetişkinlerin riskli davranışlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda en sık tekrarlanan davranışların sigara, alkol ve bağımlılık yapıcı madde kullanımı ve şiddet uygulama gibi riskli davranışlar olduğu saptanmıştır (Çamur, Üner, Çilingiroğlu ve Özcebe, 2007: 35-36).

Tanrıkulu, Çarman, Palancı, Çetin ve Karaca (2007: 102) tarafından yapılan bu çalışmaya paralel bir çalışmada üniversite öğrencilerinin riskli davranışları incelenmiştir ve sigara, alkol ve madde kullanma ile başlayan ve farklı riskli davranışlara dönüşen unsurlar ele alınmıştır.

Yine bu alanda yapılan farklı çalışmalarda bilinenin aksine en çok risk alma davranışlarının ergenlikte değil de daha yüksek oranda ergenliğin tamamlanmasını da içine alan genç yetişkinlik döneminde ortaya çıktığı görülmüştür. Örneğin bu dönemdeki bireylerin daha az depresif hissettiklerini ancak yine de heyecan arama içerisinde olduklarını belirtmişlerdir (Atak ve Çok, 2010: 45).

Sonuç olarak bu alışkanlıkların birbirleri için risk oluşturdukları söylenmektedir. Tüm bu davranışlar eşzamanlı olarak ortaya çıkma eğilimindedir ve sosyal çevre ve insan ilişkilerinde belirleyicidir. Yalnızca birey değil, toplum sağlığı adına, riskli davranışların etkisi önemsenmelidir. Genç yetişkinler ise bağımlılığa dönüşebilen bu davranışlar için riskli bir grup haline gelebilmektedirler (Tanrıkulu vd., 2009: 105).

Literatürde, riskli davranışlarla birlikte görülen bir diğer davranış türünün kumar oynamak olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmalarda iyi bir eğitim düzeyinin, yüksek sorumluluk seviyesinin ve sosyal olarak olumlu desteklenmenin kumar oynama davranışı riskini azalttığı belirtilmiştir (Griffiths, Wardle, Orford, Sproston ve Erens, 2010: 201). Ayrıca genç yetişkinler arasında kumar oynamanın diğer riskli davranışlarla beraber görülmesi oldukça önemlidir (Lindberg, Boggess ve Williams, 2000: 3).

2.2. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları

Çocukluk çağı, kişinin gelecekte yaşayabileceği pek çok ruhsal ya da fiziksel sorunun en önemli sebeplerinin görüldüğü dönem olarak sayılmaktadır. Hatta kişinin yaşamı boyunca birçok açıdan sağlıklı kalabilmesi ve bu iyilik halini sürdürebilmesi noktasındaki önemi üzerine dikkat çekilmiştir. Çocukluk çağında yaşanabilecek olumsuz yaşantılar, 18 yaşından önce maruz kalınan; başta çocuğun temel bakım ihtiyaçlarının sağlanmaması olabileceği gibi çocuğun, fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ve ihmali, kötüye kullanımı ve şiddet gibi travmaları kapsayan yaşantılardır (Çelik ve Hoccoğlu, 2018)

Bu olumsuz deneyimler bizzat çocuğa yönelik olabileceği gibi çocuğun büyüdüğü evde aile içi şiddet olması, evde madde vb. kötüye kullanım unsurlarının yer alması veya anne ve babanın ayrı yaşıyor olması çocukta ruhsal olarak zorlanmaya sebep olabilir. Bu tür olumsuz deneyimler çocuğun ileriki yaşamında ortaya çıkabilecek olan çeşitli sağlık sorunlarına da sebep olabilmektedir (Çelik ve Hoccoğlu, 2018).

Felitti ve arkadaşlarının 9.508 kişilik bir grup ile yaptığı çalışmada, sonuçlar yedi olumsuz çocukluk deneyimi kategorisi olabileceğini göstermiştir. Bunlar psikolojik, fiziksel veya cinsel ihmal veya istismar, bakım verenden görülen şiddet ve madde ya da alkol bağımlıları, akıl hastası veya intihar eğilimi olan ya da hapsedilen hane halkı üyeleriyle yaşamak şeklindedir. Aynı zamanda bu çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, ileriki yaş dönemlerindeki risk davranışları ve hastalık düzeyleriyle ilişkili bulunmuştur. Bu olumsuz çocukluk deneyimleri kategorilerinden en yaygın olanı evde yaşayanlar arasında bağımlı birisinin olması (%25,6); en az yaygın olan maruz kalma kategorisi ise hane halkında hapse girme (%3.4) görülmesidir. Birden fazla olumsuz deneyimin birlikte görülmüş olma oranları da (%47-74) dikkat çekici bulunmuştur (Felitti vd., 1998: 246).

Türkiye’de yapılan benzer çalışmalarda da çocukluk döneminde ailesi tarafından sevilmeyen, yakınlık görmeyen, önem verilmeyen yetişkinlerde bu deneyimlere maruz kalmayan kişilere göre depresyon, kişilerarası duyarlı olma ve paranoid düşünme puanları anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca aynı çalışmada ailesinde ruhsal bozukluk bulunan kişilerin bulunmayanlara göre anksiyete düzeylerinin de daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gündüz vd., 2018: 73).

Erken yaşlardan itibaren maruz kalınan olumsuz yaşam deneyimleri, kişiyi kendini tanıma, değerlerini oluşturma, problemleri çözme ve karar verme gibi bilişsel becerileri edinme ve sosyal etkileşimde bulunma gibi yaşam alanlarını etkilemektedir. Bu yaşam alanlarında ortaya çıkabilecek sorunlar, genç yetişkin için stres kaynağı olabildiği gibi bununla beraber riskli davranışlara yönelmesinde neden olabilmektedir. Davranışa sebep olan faktörler her insanda benzersiz etkilere neden olmasının yanı sıra altta yatan ortak nedenler bireysel, biyolojik, psikolojik, aile veya toplum şeklindedir. Bu faktörler genç yetişkinlerin bu riskli davranışlarını belirleyebilmektedir. Riskli davranışların gelişiminde erken çocukluk deneyimlerinin etkisi olduğu gibi sonuçlarının ergenlik ve genç yetişkinlik dönemine yansıdığı bilinmektedir. Bunlarla birlikte riskli davranışların bireyin yaşamında tamamlanmamış bir ihtiyacı karşılamaya yönelik bir işlevi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu davranışların altında yatan faktörlerin incelenmesi oldukça önemlidir (Lindberg, Boggess ve Williams, 2000).

Çocukluk çağında yaşanan olumsuz yaşam olaylarının kişilerdeki uzun vadedeki etkilerini inceleyen çalışmalar, bu kişilerin ileride aynı yaş grubundaki kişilere göre daha fazla ve sık ruhsal bozukluk yaşadıklarını göstermiştir (Briere ve Elliott 2003; Silverman, Reinherz ve Giaconia’dan [1996] aktaran Gündüz, Yaşar, Gündoğmuş, Savran ve Konuk, 2018: 69). Araştırmacılar hastalık kontrol merkezlerinin oluşturdukları iş birliğiyle yaşları 19 ile 60

arasında değişen 17000'den fazla katılımcı ile çok önemli bir çocukluk çağı olumsuz yaşantıları çalışması yapmışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağında olumsuz deneyimleri olan kişilerin yaşamları boyunca kronik bir hastalığa yakalanma, sağlık açısından riskli girişimlerde bulunma, ruh sağlıklarında bozulma, alkol ve madde kullanımı ve riskli cinsel davranışlarda bulunma ve suça karışma veya başka bir suçun mağduru olma riskleri artmaktadır (Gündüz vd., 2018: 70).

Çocuklukta maruz kalınan bu olumsuz deneyimler ile başta sağlık sorunları olmak üzere pek çok risk faktörleri arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Çocuklukta herhangi bir şekilde olumsuz deneyimlere maruz kalmış kişilerin %56'sı bugünkü yaşantısında en az bir bireysel veya toplumsal boyutta risk içeren bir davranış içerisindedir. Buna karşılık, çocuklukta olumsuz maruziyeti olmayan kişilerin sadece %1'inin riskli davranışları bulunmaktadır (Felitti vd., 1998: 250).

Literatür incelendiğinde çocukluk çağındaki olumsuz yaşantıların ileri dönemlerinde görülen depresyon (Anda vd., 2002), intihar (Edward, 2003), kişilik bozuklukları ve antisosyal davranışlar (Jaffee, 2004) ile bağlantılı olduğu birçok çalışmada ele alınmıştır. Aynı zamanda bu olumsuz deneyimlerin toplumsal sonuçları olabileceği ve bunun kişilerin toplumsal bağlantılarını etkilediğine dikkat çekilmiştir. Bunun sonucunda da bireylerin duygusal yalıtılmışlık yaşayabildiği ve beraberinde toplumsal açıdan riskli deneyimlere yönelebileceği ortaya konulmuştur (Brown, 2009: 395).

Bu deneyimlerin duygusal etkisini azaltmak için yaygın olarak benimsenen davranışsal başa çıkma yollarını anlamak kişilerin sağlıklı davranışları yararına olacaktır.

2.3. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar

Bireylerin farklı alanlarda zarar görmesine rağmen kumar oynamaya devam etmelerini anlayabilmek için ilgili düşünceler bilişsel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Beck'in (1976) bilişsel kavramsallaştırması çerçevesinde kumar oynama davranışına bakıldığında kişi kırmızı rengin şansına inanabilir ve bir kazanım bekleyebilir. Bu durum kişilerin kendi sonuçlarını etkileyen şeyler olduğuna dair inançları olduğunu gösterir. Bu şekilde sonuçları tahmin edebileceklerine olan inançları kumarla ilgili hatalı bilişleri olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü oynanan oyunların öngörülemeyen sonuçları vardır ve bazı oyun türlerine göre tesadüfler oluşabilmektedir. Örneğin özellikle beceri gerektiği düşünölen makine oyunlarında uygun olmayan bilişlerin daha fazla ön plana çıktığı bildirilmiştir. Bu bilişlerin parasal risk, kumar

oynama sıklığı ve kumar oynama dürtüsü üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Raylu ve Oei, 2004: 758).

Bilişsel bir yaklaşım, kumar oynamayı anlamak için oldukça uygundur çünkü kişi bir bahse girmekte ya da kazanacağına inanmasında, bilişsel önyargılardan, akıl yürütmedeki çarpıklıklardan ve yargılama hatalarından güçlü bir şekilde etkilenebilecek bir dizi kararla karşı karşıyadır. Langer (1983) yaptığı çalışmada daha az kumar oynadığını tespit ettiği bireylerin şansa bağlı sonuçlar üzerindeki kontrol becerileri hakkında daha az hatalı varsayımlarda bulduklarını ancak problemlili kumar oynayıncılarının, tesadüfi bir sonuç elde etme olasılıklarını, tesadüfen beklenenden daha büyük bir olasılık olduğuna inanma eğiliminde olduklarını öne sürmüştür (Toneatto, Blitz-Miller, Calderwood, Dragonetti ve Tsanos, 1997: 254).

Toneatto ve arkadaşları (1997) üç genel kumar oynama davranışı bilişleri kategorisi tanımlamışlardır. İlk kategori, kişinin kişisel beceri, yetenek veya bilgi yoluyla kumar sonuçlarını kontrol edebileceği inancını yansıtmaktadır. Bu kategori, bireylerin batıl davranışlara, sistemlere veya şanslı sayılara güvenmenin kumar sonuçlarını etkileyebileceği (örneğin belirli nesnelere sahip olma, dua gibi belirli ritüelleri gerçekleştirme veya belirli zihinsel durumlara sahip olma) inancına sahip olduğu aktif yanılsamalı kontrolü içermektedir. Bu kategori ayrıca, esas olarak şans üzerinde bir kontrol yanılsamasını içeren pasif yanılsamalı kontrolü de içermektedir. Örneğin, şansın veya diğer yaşam alanlarındaki başarının kumarda da başarılı olacaklarının işaretleri olarak yorumlanması. Ayrıca, bu kategori kişinin kendi kumar becerilerinin / kazanma yeteneğinin ve diğer kumarbazların kazanma becerilerinin / kazanma yeteneğinin en aza indirilmesini yansıtan bilişler içermektedir. İkinci kategori, bireylerin kumar sonuçlarını tahmin edebileceklerini yansıtmaktadır. Bu, kumar oynama davranışı hakkında doğru tahminlerde bulunma becerisine sahip olduğu inancını da içerir. Yani sürekli kumar oynamanın kaybedilen parayı telafi edebileceğine inanmak veya yanlış olasılıklar elde etmek (kazanma ile ilişkili faktörlere nedensel etkiler sıralamak). Üçüncü kategori, kayıplara rağmen sürekli kumar oynamayı teşvik edecek kumar sonuçlarının yeniden şekillenmesiyle oluşan yorumlayıcı önyargıları yansıtmaktadır. Bu, başarıları kişinin kendi becerisine atfetmesi ve başkalarının etkisinde de olan kazançlarını kayıplardan daha kolay hatırlamak ve böylece daha önce kaybettikleri oyunlarda kazanmayı beklemektir. Bu üç kategori kumar oynayan bireylerde görülen en yaygın bilişsel yapılarıdır (Toneatto vd., 1997).

Raylu ve Oei (2004a) tarafından geliştirilmiş olan Kumarla İlgili Bilişler Ölçeği'nin (GRCS-T) Türkçe versiyonunun da ölçülen bilişsel özellikler yukarıda değinilen 5 başlık altında toplanmıştır. Kumar oynama davranışı gösteren bireylerin kumara ilişkin bilişsel yapılarından

biri kumar oynamayı durdurama düşüncesi (GRCS-IS) olabilmektedir. Bu durum bireylerin kumar oynamayı algılayamadıkları şeklinde değerlendirilmektedir. Kumar oynamayı kontrol etme yetersizliğinden oluşan güçlü değilim temelli bilişsel yapısı bireylerin kumar oynama beklentilerine dair bilişlerini (GRCS-GE) oluşturmaktadır. Kumar oynama davranışıyla ilgili umutları öne çıkararak yoruma dayalı önyargı (GRCS-IB) bilişsel yapıları da problemlili kumar oynayan bireylerde görülmektedir. Ayrıca bu bireylerdeki davranışlarını kontrol etmeye dayalı kontrol etme illüzyonu (GRCS-IC) ve tahminleri kontrol düşünceleri de (GRCS-PC) kumar oynayan bireylerde görülen ortak bilişsel yapılarıdır (Arcan ve Karancı, 2013: 213).

Bu bilişler arasında, kumar oynayan kişilerin oyunların sonuçlarını yönetebileceğine inandığı 'kontrol etme illüzyonu', kazandığı daha kolay hatırlayabileceği 'yoruma dayalı önyargı' ve ön görülmezliğe rağmen uzun bir kayıp dizisinden sonra kazanacağına dair 'tahmini kontrol' yapıları vardır. Bu bilişlerin blackjack, video poker makineleri, slot makineleri, rulet ve spor bahisleri gibi çeşitli oyunlarda çalıştığı bulunmuştur. Bu oyunlara bakıldığında seçim faktörleri dikkat çekmektedir. Buna göre kumar oyununun daha çok seçim faktörü içermesi; kişinin hep aynı makineyi kullanmayı seçebilmesi, favori kumar makinesinin kullanılması ve kişinin oyuna kendi eliyle katılabilmesi (zar atma gibi) gibi durumlar daha fazla yanlış kontrol etme izlenimi yaratmaktadır. Bu hatalı bilişlerin, kumarda galibiyetle ilişkilendirilmesi ile oyuna katılmanın artacağı ve buna bağlı olarak kumar oynamanın sürdürülebileceği öne sürülmüştür (Po Oei, Lin ve Raylu, 2008: 148).

Delfabbro, Lahn ve Grabosky (2006) 926 genç yetişkin ile yaptıkları çalışmada rastgelelik, kişisel beceriler ve kumar oynamadaki amaçları değerlendirilmiştir. Problemlili kumar oynayan bireylerin tesadüfi olayları kendileri etkilediğine dair inançları daha yüksek bulunmuştur. Oyun üzerindeki yanılsamalı kontrolün, kişisel olarak ilgili sonuçları içeren durumlarda, nesnel olasılıkların varsayımsal değerlendirmelerini içeren durumlardan daha güçlü bir şekilde gözlemlendiği bulunmuştur. Bireylerin bu kumar illüzyonuna olan yatkınlıkları motivasyonel ve duygusal durumlarına göre değişmektedir. Çok arzu edilerek ya da ihtiyaç duyularak kumar oynanması durumlarında sonuçların kişinin kendisinin istediği gibi çıkacağına olan inançları artmaktadır (Delfabbro, Lahn ve Grabosky, 2006: 189-190). Özellikle bu bireylerdeki zayıf karar verme becerileri ve kötü seçimlerinin sürekliliğinin, uyuşturucu ve alkol bağımlısı bireylerde olduğu gibi subkortikal ve prefrontal bölgelerin gelişimiyle ilgili olabileceği gözlemlenmiştir. Bu durum kumar oynama davranışında duygusal ve riskli karar verme sürecini de açıklamaktadır (Xiao ve Bechara, 2012: 1180-1185). Bununla birlikte, Ladouceur ve arkadaşlarının (1991) araştırmalarında önceki araştırmalarda değinilmeyen kumar oynayan genç yetişkinlerin karar verme becerileriyle kumar oynama davranışları

arasındaki ilişkiye bakıldığında önceki literatürü destekler nitelikte zayıf karar verme becerilerinin kumar oynama problemine katkıda bulunduğu saptanmıştır.

Karar verme süreçlerindeki bu bilişsel bozukluğa ek olarak, kumar oynama sorunu, kazanmanın ve kaybetmenin olası tahminlerini ve sonuçlarını çarpıtıcı bir takım düşünce süreçleriyle karakterizedir. Bireyler, tamamen şansa dayalı olan oyun makineleri veya rulet oyunlarında bile sonucu etkileyeceklerine inanırlar veya bir takım ilgisiz durumları bu oyunlar ile ilişkilendirirler (Toneatto vd., 1997)

Araştırmalar kumar oynama davranışı ile kumar bilişleri arasındaki etkililiği göstermiştir. Mitrovic ve Brown (2009: 498) tarafından yapılan çalışmada kumar oynama davranışının öngörücü faktörlerinin, çarpık bilişsel yapılar (şans / azim ve kontrol yanılsaması), motivasyon ve duygusal güçlükler olduğu görülmüştür. Yani şans / azim ve kontrol yanılsaması ile ilgili inançlar kumar oynama ile olumlu ilişkili bulunmuştur. Çalışma sonucunda sorunlu ve sorunlu olmayan kumarbazları ayırmada önemli bir ölçüt olarak görülmüştür. Ayrıca kumar oynamaya dahil olma ile ilgili iç ve dış motivasyonda sorunlu kumar oynayıncıları ayırmada da önemli görülmüştür.

Literatürde kumar oynama davranışı ile ilgili rapor edilen bilişsel psikopatolojiler dikkat çekmektedir. Örneğin, kumar oynama becerisinin büyütülmesinin, abartılı bir özgüven sahibi olunmasına ve kayıpların ciddiyetinin göz ardı edilmesine neden olduğu belirtilmiştir. Batıl inançların ise bu noktada, kumarbazın kendi lehine olan sonucu manipüle etmek için güvenilir bir araç olduğu düşünülmektedir. Bu batıl inançlar, belirli bir nesnenin kazanma olasılığını arttırdığı tılsımsal batıl inançlar, bazı ritüellerin kazanmayı artırabileceği davranışsal batıl inançlar ve belirli zihinsel durumların kazanmayı etkileyebileceği bilişsel batıl inançlardır. Böyle batıl inançların ve yanlış algılamaların, sorunlu kumar oynama davranışları için risk faktörü oluşturduklarını düşünülmektedir (Johansson, 2009: 82).

Kumar oynama davranışına ilişkin hatalı bilişler fikrini destekleyen farklı çalışmalarda bulunmaktadır. Problemlili kumar oynama davranışı gösteren ve göstermeyen kişilerin bilişsel yapıları karşılaştırıldığında, kumar oynama davranışında bulunan kişilerin bilişsel yapılarında daha çok bozulma olduğu birçok çalışma ile desteklenmiştir (Delfabbro vd., 2009; Joukhador vd., 2003). Ayrıca bilişsel önyargıların kumar oynama davranışını açıkladığı öne sürülmüştür. Özellikle kontrol yanılsaması "nesnel olasılığın gerektirdiğinden uygunsuz bir şekilde daha yüksek bir kişisel başarı beklentisi" olarak tanımlanmıştır (Coups, Haddock ve Webley, 1998: 288).

Phillips ve arkadaşları (2016: 262), 25 yaş ortalamasına sahip 89 kişinin kumar oynama davranışlarını incelediği çalışmalarında, bireylerin karar verirken alışılmış tepki

kalıpları gösterdiklerini ve bu tip karar verme süreçlerinin işlevsel olmayan bireysel farklılıklardan kaynaklandığını söylemişlerdir. Örneğin kumar oynama davranışı gösteren bireyler şanslarının çok düşük olduğunu gördükleri halde heyecan verici buldukları için deneme şanslarından vazgeçmezler. Bu kişilerin galibiyet duyguları hafızalarından silinmezken aynı zamanda gelecekteki oyunların sonuçlarının göstergesi olduğu düşünülür. Buna karşın kaybedilen miktar unutulma ve reddedilme eğilimindedir. Bu kaybetme durumu genellikle kötü şans olarak değerlendirilir (Stinchfield, 2000). Raylu ve arkadaşları (2016), yaptıkları çalışmada kumar oynamaya ilgili bilişsel çarpıtmaların, kumar oynama davranışındaki problem düzeyi ayırt edici işareti olduğunu göstermişlerdir. Aslında, nesnel olan olasılıklar hakkındaki bilişsel yanlış anlaşılmanın, kumar oynayan bu kişilerin kazançları ve kayıpları tahmin etmelerine, dolayısıyla da kendilerine aşırı güven duymalarına neden olabilmektedir. Kazançları hatırlarken kayıpları unutulmaması, kumar oynama makinalarına anlam atfetmek, seri şekilde kayıplardan sonra kazanç bekleyebilmek ve şansın rolünü reddetmek, tüm olumsuz sonuçlara rağmen kumar oynama davranışının devam etmesine neden olan çarpık bilişsel yapının göstergelerindedir (Fortune ve Goodie 2012: 303).

Phillips ve Ogeil (2011) kumar oynama davranışı gösteren ve farklı bağımlıklar için risk altında olan 462 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, bu kişilerin karar verirken dürtüsel olmalarının yanı sıra alacakları kararlarda özgüven eksikliğine sahip bir tarz gösterdiklerini fark etmişlerdir. Çalışmada tutarlı ve irrasyonel bilişsel yapıların, kumar oynama davranışını durduramamak gibi bir yansımasının olduğunu ifade edilmiştir. Çünkü kumar oynamak bir karar verme süreci gerektirdiğinden (en azından oynamaya başlamak için), hızlıca karar vermek kumarla ilgili baskı altında olma ve panik olma gibi olumsuz duyguları hafifletebilir. Daha az kararlı özsaygı, yüksek dürtüsellik ve yüksek panik oranları görülen bu kişilerde karar verme süreçlerinde sorun çıktığı gözlemlenmiştir (Phillips ve Ogeil 2011: 523). Bu durumda hızlı işleyen bilişsel süreçlerin kumar oynamaya olumsuz etkisinden kaçmak için bir irrasyonel düşünce oluşturulduğu söylenebilir.

Sonuç olarak kumar oynama davranışıyla ilgili hatalı bilişlerin girdisini anlamak; sorunu düzeltmek ve önleyici programların oluşturulması açısından oldukça gereklidir.

2.4. Kumar Oynama Nedenleri

Kumar oynama davranışının kalıtımsal, bireysel veya sosyal birçok nedeni olabileceği gibi birçok dış etken de kumar oynama davranışı için motivasyon oluşturarak kumar oynamaya neden olabilmektedir. Nitekim 'heyecan' yaşamak için veya birtakım sorunlardan kaçmak ya

da baş etmek için kumar oynama davranışı göstermek önemli kumar oynama nedenleri arasındadır (Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019: 73).

Günümüzde kumar tutumunu etkileyen birçok farklı değişken olduğu düşünülmektedir. Dışsal kaynaklı yatkinlikler ya da etkilerin kumar oynama nedeni olabileceği gibi içsel motivasyonların dışsal faktörler kadar etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu yaklaşım sonucunda kumar tutumlarını arttıran motivasyonlar üzerinde daha çok durulmuştur (Martin, Lichtenberg ve Templin, 2011).

Kumar oynama nedenleri, bu davranışın sonuçlarıyla beraber ele alındığında olumsuz sonuçlara rağmen kumar oynama davranışına devam eden kişiler veya kumar oynamayı sadece eğlence olarak gören kişiler olduğu görülmektedir. Literatürde kumar oynayan insanların kişilik özellikleri üzerinde durulmuştur ve kumar oynama davranışının kişilik özelliklerinden etkilendiği ancak tam bir profil türü oluşturmadığı ifade edilmiştir. Kişiyeye özgü birçok biyolojik, psikolojik ve sosyal faktör mevcut olsa bile bazı ortak kişilik özelliklerine ulaşılabilmektedir (Griffiths, 2016). Bununla beraber İspanya'da tedavi arayışında olan 80 problemlili kumar oynayıcısı ile yapılan bir araştırma, bizlere kumar oynayan kişilerde üç tür kişilik özelliği olduğunu göstermektedir. Bunlar kompulsif düşünce ve davranışlar, dürtüsellik ve duygusal dengesizlik ve dağınıklık. Ayrıca zaman zaman öfkeli olma, umutsuzluk, düşük benlik saygısı, endişe ve düşük özdenetimde sahip olunabilecek diğer özellikler olarak belirtilmiştir (Lorains, Stout, Bradshaw, Dowling ve Enticott, 2014: 145).

Genellikle herkes için para kazanma amacı olmasa da kumara yatırılan paradan daha fazlasını kazanmak beklentisiyle güdülenen kumar oynama davranışının tanı konulacak düzeye gelmesiyle beraber bunun bir halk sorunu olduğu kabul görmüştür (Faregh ve Leth-Steensen 'den [2011] aktaran Arcan ve Karancı, 2014: 251). Tanı konulabilecek düzeye gelmesiyle oranların artmasıyla kumar oynama davranışıyla ilgili sorunlardan etkilenen kişiler ve çevreleri değerlendirildiğinde çalışmalara olan gereksinimin arttığı görülebilmektedir. Birçok çalışma dürtüsel davranışlar, risk alma ve davranışsal problemlerin kumar oynama davranışı ile ilişkisini ortaya koymuştur ancak son yıllarda çalışmaların sayısındaki artışla beraber kişilerin kumar oynamasına neden olan faktörlerin saptanabildiği görülmüştür. Bu çalışmalar, kumar sorunu olan ve olmayan kişileri ayırabilmek, risk gruplarını tespit etmek ve tedavi planı oluşturmak açısından oldukça önemlidir. Özellikle genç yetişkinlerde alkol ve madde kullanımıyla ilgili yapılan çalışmalarda mevcut bağımlılıklar ile ilgili ortak güdülerin kumar oynama davranışında da etkili olabileceği görüşü dikkat çekmektedir (Steawert, Zack, Collins ve Klein, 2008).

Genç erkeklerin kazanma şansları ve şans sonuçlarının kontrolündeki kendi davranışlarının etkileri hakkında aşırı görüşlere sahip olmaları kumar oynama nedenleri arasında bilişsel birtakım kalıpların var olduğunu göstermektedir. Bu bilişsel yapılar neden bazı bireylerin daha fazla kumar oynarken bazılarının daha az oynadığını açıklamaktadır. Ancak yeterli neden değildir. Çünkü bilişler normatif bir yansımadır ve bu nedenle bireylerin neden fazla kumar oynadığını açıklamak için yeterli bir faktör değildir. Çünkü bireysel olarak demografik özellikler (cinsiyet, yaş, etnik köken), biyolojik / biyokimyasal, kişilik yapısı, bilişsel yapılar, kumarla ilgili dış faktörler ve diğer problem davranışlarına katılımı ilgili faktörler kumar oynama davranışına neden olabilmektedir. Ancak, kumar katılımı arttıkça problemlili kumar oynayıcıları arasında bilişsel önyargıların daha yaygın görüldüğü söylenebilmektedir (Hayer, Griffiths ve Meyer, 2005: 470).

Kumar oynama davranışını güdüleyen değişkenleri belirleyen çalışmalar, sorunlardan kaçınma/başetme yöntemi olarak kumar oynama davranışının tercih edilebildiğini göstermektedir (Arcan ve Karancı, 2014). Wiebe ve arkadaşlarının düzenli kumar oynayan bireylerle yaptıkları bir yıllık izleme çalışmasında, bu bireylerde görülen en yaygın kumar oynama nedeninin sorunlarından kaçınma için kumar oynamak olduğu tespit edilmiştir. (Wiebe'den [2007] aktaran Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019: 74).

Calado, Alexandre ve Griffiths (2016: 414) tarafından kumar oynayan genç yetişkinleri inceleyen 44 çalışmanın incelenmesi sonucuna göre en sık bildirilen kumar oynama nedeni kaçınma ve direnememedir. Diğer önemli bir sonuç ise para kazanmak için kumar oynamanın daha az bahsedilen bir motivasyon kaynağı olmasıdır. Bu bulgu, insanların hoş olmayan duygulardan kaçınma için yani durumsal sebeplerden dolayı kumar oynama davranışı gösterdiği fikrini desteklemektedir.

Farklı çalışmalarda kumar oynama davranışı ile iyi hissetmek ve sosyalleşme amaçlarının ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Steawert, 2008). Ancak diğer çeşitli bağımlılık türlerindeki güdülenmelerden farklı olarak kumar oynama davranışında doğrudan ya da dolaylı olarak para kazanma amacının olabilmesi göze çarpmaktadır (Wulfert'den [2008] aktaran Arcan ve Karancı, 2014: 251). Lee ve arkadaşlarının Kore'de yaptıkları bir araştırmada sosyalleşme, eğlenme, kaçınma, heyecan ve para kazanma kumar oynayan kişiler için başlıca motivasyon nedeni olarak bulunmuştur. Ancak artan kumar çalışmalarına rağmen Türkiye örneğinde kumar oynama nedenleriyle ilgili bir çalışma sayısı çok sınırlıdır.

Kıbrıs doğumlu ve Türkiye doğumlu kumar oynayan bireylerin karşılaştırıldığı bir çalışmada Kıbrıs doğumlu bireylerin kumar oynama nedenleri kumar bağımlılığı olmalarına ya da olmamalarına göre değişmezken Türkiye doğumlu bireylerin kumar bağımlılığı olup

olmamalarına göre kumar oynama nedenlerinin farklılaştığı saptanmıştır. Problemlili kumar özelliği göstermeyen Türkiye doğumlu bireyler daha çok eğlenmek ve sosyalleşme amacıyla kumar oynama davranışı göstermektedirler. Ayrıca kumar oynama şiddeti arttıkça oynama nedenleri belirleyicilerinin de azaldığı görülmüştür (Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019: 74)

Türkiye'de yapılmış olan az çalışmalardan birinde, sorunlu derecede kumar oynayan bireylerin % 65'inin kumar oynama nedenlerinin ekonomik sorunlarına çözüm bulmak için olduğu ortaya konulmuştur (Duvarcı ve Varan, 2001)

2.5. Kumar Oynama Davranışı

2.5.1. Tarihçe

Türk Dil Kurumu'nda "ortaya belli bir miktar para koyarak oynanan talih oyunu" olarak tanımlanan kumar, ayrıca kanunlar tarafından da tanımlanmıştır. Türk Ceza Kanununun [TCK] 228/4. maddesinde kumar "Kazanç amacıyla icra edilen ve kar ve zararın şansa bağlı olduğu oyunlardır" şeklinde yer almaktadır (Karakehya, 2013: 700).

Kumar oynama geçmişinin insanlık tarihiyle beraber çok eski çağlarından beri başladığı bilinmektedir. Petry'e göre, kumar eski çağlardan itibaren insan hayatının bir parçası olmuştur. İlk olarak Antik çağda pullar ve tablalara rastlanmıştır. Millattan önce (MÖ) yaklaşık 3000 yıllarında ise Mısır mezarlıklarında zar bulunması kumar tarihinin geçmişiyle ilgili çok önemli bilgi vermektedir. (Pınarcı, 2014: 8).

Tarih içinde kumar oynama şekli değişim göstermiştir. Kumar oynamanın binlerce yıldır farklı biçimlerde ve başka yerde olduğuna dair çok fazla kanıt vardır. Kumar oynama davranışının geçmişine dair ilk kanıt Çin'de bir çeşit piyango kullanıldığı keno fişleridir. Bu argüman ile pek çok bilim adamı tarafından ilk oyun kartlarının Çin'den çıktığını kabul edilmiştir. Ayrıca Yunan şair Sophocles, o zaman mitolojik bir kahraman tarafından yapılan zardan bahsetmektedir. En eski kumar evlerinin ise 17. yüzyılın başlarında İtalya'da olduğu bilinmektedir.

Eski çağlarda pek çok kavimler hayvan ve mülklerini ortaya koyarak kumar oynarken Amerikan yerlileri insanları köle olması karşılığında kumar oynarlardı (Rosenthal ve Lesieur'dan [1995] aktaran Duvarcı, 1998: 6). Amerikan bağımsızlık savaşında ise ülkeye mali destek olması için piyango düzenlenmiştir. Yine Rulet 1739 yılında İngiltere'de oynanmaya başlanmış ve diğer ülkelere yayılmıştır. Kâğıt oyunlarının ortaya çıkışı ise 12. Yüzyıla dayanmaktadır ve Çin'den diğer kıtalara ulaşmıştır. İngiltere'de 18. yüzyılda ilk jokey kulübünün kurulmasıyla at yarışı oyunları da başlamıştır. 19. yüzyılda ise Avrupa'da gayri

resmi kumar yaygınlaşmaya başlamıştır ve yine aynı yüzyılda Charles Fey ve Liberty Bell, San Francisco'da (1895) ilk slot makinasını geliştirilmiştir ve hızla yayılmıştır. Yakın tarihte ise New Jersey'de (2011) çevrimiçi kumar oynama yasallaştırılmıştır ve insanların ilgisini daha da çekmeye başlamıştır (Blaszczynski'den [1996] aktaran Duvarcı, 1998: 7).

2.5.2. Türkiye'de Kumar Oynama

Türkiye'de devlet kontrolü altında şans, bahis ve talih oyunları adı altında üç önemli kurum çeşitli oyunlar düzenlemektedir. Kumar oynamanın farklı türevleri olarak tanımlanan bu oyunları Milli Piyango İdaresi, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı organize etmektedir. Milli Piyango İdaresi Milli Piyango, Sayısal Loto, Şans Topu, On Numara, Süper Toto ve Hemen Kazan adı altında çeşitli oyunlar düzenlemektedir. Türkiye'de 2019 yılı itibari ile 15.007 bayi bulunmaktadır. Milli Piyango İdaresi, "2019 yılı Faaliyet Raporu"nda bu kurumların 2019'da toplam gelirlerinin 20 milyar TL'ye ulaştığını belirtmiştir. Yine 2019 yılı içinde en fazla gelirin şans oyunlarından elde edildiğini ve 54 milyondan fazla piyango bileti satıldığı gösterilmiştir (Milli Piyango İdaresi, 2019).

Devlet Denetleme Kurulu (2014) tarafından oluşturulan araştırma ve inceleme raporuna göre, kumar ve internet bağımlılığıyla ilgili yapılan araştırmalar ülkemizin yasal olarak oynatılan şans oyunlarında Dünya'da 11. sırada bulunduğunu ve yasa dışı kumar ile ilgili bir istatistik bulunmadığını ancak internet üzerinden oynanan sanal kumarın giderek yaygınlaştığını göstermektedir (Devlet Denetleme Kurulu, 2014: 810).

Kumar oynama davranışı üzerinde bir takım kültürel etkilerin ve yasal düzenlemelerin olduğunu gösteren çalışmalarda mevcuttur. Türkiye'de kumar oynama ile ilgili çalışmaların azlığının bu durumla da ilgili olduğu düşünülebilmektedir. Kültürümüze uygun ölçüm araçlarının kısıtlılığının ve farklı toplumlara göre geliştirilmiş ölçüm araçlarının kullanılmasının da sonuçlara etkisi çalışmalarda görülmüştür (Arcan ve Karancı, 2015: 213). Bununla beraber KKTC'de yapılan çalışmalarda problemlili derecede kumar oynamanın yüksek bulunmasının bölgede, kumar oynamanın serbest olması ve gazino ve kumarhanelerin işletilmesinin yasal olmasıyla ilişkili olabileceğine işaret edilmiştir. Türkiye'de ise kumar oynama ve oynatma davranışı yasal olmamasına rağmen hızla gelişen teknoloji ve internete ulaşımın kolaylaşmasıyla beraber online kumarın hızla yayıldığı görülmektedir. Ayrıca ülkemizde en yaygın kumar türleri Milli Piyango İdaresi'nin kontrolündeki Sayısal-Loto, Spor-Toto ve Türkiye Jokey Kulübü oyunlarıdır (Vayisoğlu, Öncü ve Güven, 2019: 78).

1926 ile 1986 yılları arasında sadece bu üç oyun yasal olarak oynanabiliyorken şu anda Spor Loto, Toto-Gol, Sayısal Loto ve Hemen Kazan gibi oyunlar bunlara eklenmiştir (Duvarcı ve Varan, 2001: 35).

2.5.3. Kumar Oynama Biçimleri

Yeşilay (2018), kumar oynama biçimlerini şans, bahis ve talih oyunları olmak üzere üç başlığa ayırmıştır. Bunlar aşağıda tanımlanmaktadır.

2.5.3.1. Şans Oyunları

Oyunun sonucunun tamamen ‘‘tesadüfe’’ bağlı olduğunun düşünüldüğü oyun türleridir. Oynayan bireylerin becerilerinin veya gayretlerinin sonuç üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı bir sistem ile oynanmaktadır. Kazanan bireylere ödül verilmesi öngörülmektedir. Türkiye’de oynanmakta olan Piyango, Sayısal Loto ve Hemen Kazan bu oyun türlerindedir.

2.5.3.2. Bahis Oyunları

Herhangi bir olayın sonucunun nasıl gelişeceğini önceden tahmin etme esasına dayanan oyunlardır. Sonucun hem oyuncunun becerisine hem de tesadüfe bağlı olduğuna inanılmaktadır. Bu oyunlarda doğru tahminde bulunan oyuncular ise önceden bilinen kurallar çerçevesinde belirlenen ikramiyeyi kazanmaktadırlar.

2.5.3.3. Talih Oyunları

Sanal ortamlarda oynatılan talih oyunları, yönetmelikte ‘‘beceri ve şansa dayanan’’ ibaresiyle yer almaktadırlar. Bu talih oyunlarının bir diğer özelliği ise oyunun araç ve gereçleriyle bir kasaya karşı veya oyun makinasında oynanan oyunlar olmasıdır. Bu noktada talih oyunları diğer oyunlardan ayrılmaktadır. Çünkü talih oyunları sonucun kısmen ya da tamamen tesadüfe bağlı olduğu ve bu oyunları oynatan işletmelere karşı oynanan oyunlardır. Talih oyunları fiş, jeton ve para ile oynanmaktadır. Türkiye’de talih oyunları alanında faaliyet yürütmek yasaklanmıştır.

2.5.4. Tanı ve Değerlendirme

Kumar oynama davranışının bireylerin psikolojik sağlığını, sosyal ilişkilerini, iş, okul ve aile hayatlarını, ekonomik durumlarını bozucu boyutlara gelebilmektedir. Bu davranışın sıklığının ve kumar oynamak için ayrılan zamanın artmasıyla kumar oynama davranışı bireyin kontrolünden çıkabilir ve işlevselliğini olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla bu durum bir tanı koyma ihtiyacı oluşturmuştur (Blaszczynski ve Nower'dan [2002] aktaran Erdoğan, 2017: 24-25).

Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (APB) yayınladığı; mental bozuklukların tanısallık el kitabı olan DSM'nin (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) bugüne kadar geliştirilmiş olan farklı versiyonların da, kumar oynama davranışının sorunlu seviyede görülmesiyle ilgili Patolojik Kumar Oynama (Gambling Disorder) tanısı oluşturulmuş ve bu bozukluk için tanı kriterleri geliştirilmiştir.

Patolojik Kumar Oynama'ya ilk kez DSM-III'te (APA, 1980) rastlanmıştır. Ayrıca DSM-III-R'de (APA, 1987) kumar oynamanın madde kullanımı ve bağımlılıklar ile arasındaki benzerlik vurgulanmıştır. DSM-IV-TR'de (APA, 2000) Başka Bir Yerde Sınıflandırılmayan Dürtü Denetim Bozuklukları başlığı altında yer alsa da daha sonra bağımlılıkla paralel olduğu düşünülerek DSM-V'te (APA, 2014) Bağımlılık Bozuklukları kapsamına alınmış ve Bağımlı Kumar Oynama tanısı oluşturulmuştur. Bu kategorinin tanı ölçütleri; diğer bağımlılık türlerindeki gibi tolerans, yoksunluk, davranışı kontrol edememe, psikososyal sonuçlar ve kumar oynama üzerine zihinsel uğraş göstermeyle ilgilidir (Erdoğan, 2017: 25-26)

DSM V'te yer alan tanı kriterleri şu şekildedir:

A. Klinik olarak önemli bir bozulma veya sıkıntıya yol açan sürekli ve yineleyen problemler kumar oynama davranışı gösteren kişinin devam eden 12 aylık dönemde aşağıdakilerden dört (veya daha fazlasını) göstermesi;

1. İstenilen heyecanı elde etmek için artan miktarlarla kumar oynama ihtiyacı duyma,
2. Kumar oynamayı azaltmaya veya sonlandırmaya çalışırken huzursuz ve sinirli olma,
3. Kumar oynamayı azaltmaya veya sonlandırmaya yönelik tekrarlayan başarısız girişimler,
4. Sık sık kumar ile meşgul olma (örn.; hangi kumar oyunu ile para kazanacağını yollarını düşünme, bir sonraki girişimi ile ilgili planlar yapma, geçmişteki kumar deneyimleri ile ilgili ısrarla kendini rahatlatıcı düşünceler içinde olma),
5. Kendini huzursuz hissettiği zamanlarda sık sık kumar oynama (örn.; ümitsiz, suçlu, anksiyöz, depresif hissettiğinde),
6. Kumarda para kaybetmesinin ardından sık sık, daha fazlasını almak için diğer gün geri dönme (kayıplarının 'peşinde' olan),

7. Kumara ne derece bağımlı olduğunu gizlemek için yalan söyleme,
8. Kumar sebebiyle; bir iş, önemli bir ilişki, bir kariyer fırsatı veya eğitimini tehlikeye sokma veya kaybetme,
9. Kumarın yol açtığı umutsuz durumdaki mali durumunu rahatlatmak için para sağlama amaçlı başkalarına güvenme.

B. Kumar Oynama davranışı manik epizod ile daha iyi açıklanamaz (APA, 2014: 289-290).

Ayrıca DSM-V’te şiddet belirleme kriterleri bulunmaktadır. 4-5 kriter biraradaysa hafif, 6-7 kriter bir arada görüldüğünde orta, 8-9 kriterin biraraya gelmesiylede ağır şekilde derecendirildiği belirtilmiştir.

DSM-IV ile DSM-V arasındaki farklara bakıldığında DSM-IV kriterlerinden kumar oynayabilmek için para kazanmaya çalışırken hukuki sorunlarla karşılaşmayla ilgili maddenin çıkarıldığı görülmektedir. Bir diğer farklılık ise, bireyin kumar oynama bozukluğu tanısı almış olması için 9 kriterden 4 veya fazlasının görülmesi gerektiğidir.

2.5.5. Etiyoloji

Kumar oynama davranışının nedenlerini açıklamak için batılı birçok çalışma yürütülmüş olsa da ülkemizde çalışmalar kısıtlıdır. Uzun yıllar bilimsel çalışmalarda kumar oynama davranışının etiyolojisi net olarak belirlenememiş olsa da biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörleri içeren karmaşık bir davranış paterni olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bilimsel verilerle bu davranışı açıklamak için genetik araştırmalar ve beyin görüntüleme çalışmaları yapılmıştır. Kumar oynama davranışının çevresel ve psikososyal etkileri halen araştırılmaktadır. Bu çalışmaların genelinde kabul edilen görüş kumar oynama nedenlerinin de birçok faktöre göre değişebileceğidir (Conversano, Marazziti, Carmassi, Baldini, Barnabei ve Dell’Osso, 2012).

2.5.5.1 Biyolojik Faktörler

Problemlili düzeyde kumar oynama davranışına biyolojik olarak yaklaşıldığında kumar oynamaya dair karşı konulamaz bir istek duyan bireylerin bazı beyin bölgelerinde aktivite değişiklikleri ve bazı nörotransmitterlerinde ki işlevsizlikler dikkat çekmektedir. Bu durum, beyin farklılıklarının ve genetik özelliklerin neden önemli bir tetikleyici olduğu konusunda bir fikir verir. Chicago Üniversitesi’nden John Grant, yaptığı görüntüleme çalışmalarında bireylerin kumar davranışlarını duygu durum, sinirlilik, uykusuzluk, ajitasyon gibi sonuçlarının

genellikle diğ er madde kötüye kullanım bozuklukları ile benzer olduğunu söylemiştir (Forbush, 2008). Ayrıca kumar oynayıcılarını ve karşılaştırma gruplu 59 kişiyle yapılan ve nöropsikolojik testlerin kullanıldığı bir başka çalışmada, kumar davranışının beynin ödül sistemini etkinleştirdiği gösterilmiştir. Sağlıklı kontrollerde anterior singulat ve lateral prefrontal korteksin aktive olduğu gözlemlenmiştir. Ancak problemlili düzeyde kumar oynayan bireylerin ventromedial prefrontal kortekslerinin aktivasyonunda ileri düzeyde bir azalma saptanmıştır.

Nörobiyolojik bulgular serotonerjik sistemdeki işlev bozukluğu ile ilişkili problemlili kumar oynamayı, motive olmuş kumar davranışları ile ilişkilendirmiştir. Konsantrasyon, uyanıklık ve duyu arayışı ile ilgili olan norepinefrin bahisler sırasında, kumar oynayan kişilerin yüksek düzeyde görülmüştür ve kumar davranışı sona erse bile bu seviye genellikle uzun süreler yüksek devam etmektedir (Forbush, 2008: 307; Potenza, 2003: 1991). Riskli ve heyecan verici aktiviteler üretme sonucu kumar oynama davranışında bu sistemlerin etkisini göstermektedir.

Bununla beraber bu bireylerin serotonin, dopamin ve norepinefrin sistemlerindeki bozukluktan bahsedilmektedir. Bu nörotransmitterlere bakıldığında istemli davranışlar ve öznel hazlarla ilgili duyguların hareketinden sorumludur. Tıpkı bağımlılık türlerinde görüldüğü gibi dopaminerjik sistem aktivasyonundaki aksaklıklar kumar gibi ödülleri aranmasına neden olmaktadır. Bu ödülleri aracılığıyla dopamin salınımı tetiklenmekte ve kişi bununla beraber keyif alabilmektedir.

Kumar oynama davranışındaki dürtü kontrol bozukluğu belirtilerinin ise tıpkı diğ er dürtü kontrol bozukluklarında olduğu gibi serotonerjik sistemdeki işlev bozukluklarından kaynaklandığı bilinmektedir. Düşük monoamin oksidaz enzimleri ve noradrenalinin ise dürtü kontrolü ve uyarıcı arayışıyla ilgili olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında kumar oynama davranışındaki dürtüsellik açıklanabilmektedir. Tüm bunlarla beraber yalnızca birkaç araştırma kumar bağımlılığıyla ilgili nörogörüntüleme çalışması yapmıştır (Potenza, 2008: 3182-3183).

2.5.5.2 Genetik Faktörler

Kumar oynama davranışına ailesel katkıları görmek amacıyla yapılan ikiz çalışmalarında kalıtımın ve çocukluk dönemi boyunca ikizlerle paylaşılan deneyimin, kumar oynama davranışı için risk faktörü oluşturduğu gözlemlenmiştir.

1991-92 yılları arasında kadın ve erkek 6718 bireyle mülakat sistemiyle gerçekleştirilen çalışmada kalıtsal faktörlerin kumar oynama davranışı için % 35 -% 54 tahmin edici olduğu ve buna ek olarak diğ er ailesel faktörlerin tanının %62'sini açıkladığı bulunmuştur.

Aynı zamanda bu bireylerde kumar oynama nedenlerinden kayıpları geri kazanma girişimi, kumarla sık sık meşgul olma ve ilgiyi sürdürmek için bahisleri arttırma faktörleri için ailesel katkının % 56 olduğu saptanmıştır. Sonuçlar ailesel faktörlerin kumar oynama davranışı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve ailevi faktörler nedeniyle daha savunmasız olan bireylerin daha yüksek problemlili kumar oynama davranışı gösterdiklerini doğrular (Eisen ve ark., 1998: 1378). Lobo ve Kennedy'nin (2006), 3359 ikiz üzerinde yapmış oldukları gen çalışmalarının sonucunda; kumar oynama davranışının %50 ile %60 arasında bir kalıtımsallık oranının olduğu görülmüştür. Ayrıca genetik faktörlerin, travmatik yaşama maruz kalma ile kumar oynama davranışı arasındaki bir temel oluşturduğu da söylenebilmektedir (Meyer ve ark., 2009).

2.5.5.3 Bireysel Faktörler

Ergenlerde, genç yetişkinlerde ve yetişkinlerde fark olmaksızın, problemlili kumar oynayan bireylerin hayatlarındaki birtakım sorunlarla, yalnızlıklarıyla ya da mutsuzluklarıyla baş etmek için kumar oynamayı uyumsuz başa çıkma yöntemi olarak tercih ettikleri bildirilmektedir (Ste- Marie, Gupta ve Derevensky, 2006: 58).

Kumar oynama davranışında bildirilen erken başlama yaşıyla birlikte yaşanan sorunların şiddetinin de arttığı tespit edilmiştir. Bu sebepten dolayı bu yüksek riskli davranışların başlatılmasında ve sürdürülmesinde rol oynayan bir dizi temel faktörler olduğu düşünülmektedir (Brady ve Lydiard, 1993).

Problemlili düzeyde kumar oynama davranışı ile madde ve diğer davranışsal bağımlılıklar arasındaki ilişki göz önüne alındığında, kumar oynama davranışını kavramak için bu bağımlılıklarla bağlantılı faktörleri incelemenin yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu açıdan kumar oynama davranışında kaygının rolü üzerinde durulmuştur. Kaygı, durumsal kaygı, sürekli kaygı, sosyal stres şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Birçok araştırmacı, kumar oynama davranışı ile kaygı arasındaki bu ilişkinin gerilim ve stres gibi diğer faktörleri azaltmaya yönelik bir davranış oluşturduğunu savunmaktadır. Yani bireylerin, artan kaygı düzeyleriyle başa çıkmanın bir aracı olarak kumar oynama davranışlarda bulunduğu düşünülmektedir (Ste-Marie, Gupta ve Derevensky, 2006: 56-57).

Sorunlu davranışlara bağlı olarak artan uyarıların görülmesi, kumar oynama davranışında önemli bir özellik olarak görülmüştür. Yani bireyler bir ödül beklentisi içerisinde denebilmektedir. Çalışmalar, kumar oynama davranışı gösteren bireylerin hipo

duyarlı bir ödül mekanizması sergilediğini göstermektedir (Mann, Fauth-Bühler, Higuchi, Potenza ve Saunders, 2016: 297).

Kumar oynama davranışı gösteren bireylerin uyarılabilir olmaları, davranışlarını durdurabilmeyle ilgili öz disiplin sorunu yaşayabilmeleri kumar oynama nedenleri açısından dikkat çekmektedir. Bu kişilerin davranışları incelendiğinde daha çok dürtüsel olarak kolayca uyarılabilen, kendini rahat hissetme eğilimi gösteren ve kaygısız, girişken ve mutlu oldukları izlenimi yarattıkları görülmüştür. Hatta düşük benlik saygısını telafi etmek için kumar oynama aracılığıyla sosyal çevre oluşturma girişimleri olabilmektedir (Derevensky, 2012: 70)

Kumar oynayan bireyler, duygusal değişiklik arayışında olmak, hayatlarındaki boşluğu doldurabilmek veya çeşitli sorunlardan kaçmak için kumar oynadıklarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber bir döngü içinde olduklarını söylemişlerdir. Yine de kumarın her şeyden uzaklaşma ve sorunları unutturabilme özelliği olduğunu düşünmektedirler. Hatta sorunlarını başka kişilerle paylaşmaktansa bu farklı dünyanın içine girmeyi kendileri seçmektedirler. Bu bireylerin kumar oynama davranışı göstermeyen bireylere göre heyecan ve farklı maceralar arama düzeylerinin belirgin derecede yüksek olduğu görülmüştür (Wood ve Griffiths, 2007: 108).

Stresle başa çıkmayı araştıran 2156 genç yetişkinden oluşan bir çalışmada sıklıkla kumar oynayan ve oynamayan bireylerin sorunlarıyla başa çıkma şekillerinin farklılaştığı görülmektedir. Bu çalışmada kumar oynayan bireylerin kaçınmacı başa çıkma yöntemlerini daha çok, görev odaklı başa çıkmayı daha az kullandıkları görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada kumar oynayan erkek katılımcıların kadınlara göre başa çıkma şekillerinde daha fazla duygusal tepki verip duygu odaklı mekanizmaları kullandıkları (öfke patlamaları) kadınların ise duygularını daha fazla içe alıp mekanizma haline dönüştürmedikleri görülmüştür. Mevcut çalışmada incelenen üç farklı başa çıkma tarzından sadece duygu odaklı başa çıkmanın hem yaşam stresi hem de kumar şiddeti ile doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya konulmuştur. Böylece, kumarın şiddetinin kişinin stresle baş etme tarzı ile tahmin edilebileceği ifade edilmiştir (Bergevin vd., 2006: 204-205).

Kadın ve erkeklerin kumar oynama oranlarının ve kumar oynama türlerinin farklılaşması göz önüne alındığında cinsiyet değişkeni, kumar oynama davranışını etkileyen bir bileşen olarak ele alınabilmektedir. Örneğin kadınların daha güvenli olduğunu düşündükleri için erkeklerden daha fazla milli piyango ya da evde oynanan oyunlarını tercih ettikleri görülmektedir. Kumar oynama davranışı günümüzde erkekler arasında daha yaygın olmasına rağmen, kadınlar arasındaki yaygınlık giderek artmaktadır. Kadınların, kumara başladıklarında genellikle erkeklerden daha yaşlı oldukları, ancak başladıktan sonra kumarla ilgili sorunların

erkeklerden daha hızlı geliştiği görülmektedir. Erkeklerin ise kadınlara göre sosyal çevrelerinde ortaya bir para koyarak tahminde bulunup yarışa girme, spor üstüne bahis tutma ya da kartlarla oynanan oyunlara daha fazla yöneldikleri görülmüştür (Gupta ve Derevensky, 1998: 330-331; Hraba ve Lee, 1996: 84; George ve Murali, 2005).

Bunlarla beraber kumar oynama nedenleri de cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Kadınların kumar oynama etiyojileri ele alındığında evlilik sorunları yaşama, dini inançlara uzak olma ve çocuklukta kumar oynayan insanlarla birlikte yaşama gibi faktörler öne çıkarken erkeklerin kumar oynama etiyojilerinde alkol tüketiyor olmanın büyük bir yordayıcı olduğu göze çarpmaktadır (Hraba ve Lee, 1996: 85-86). Bunlarla birlikte erkekler kumar oynamaya başlamanın bir heyecan ve dürtüsellik ile başladığını ifade ederken çoğu kadın kumar oynama davranışlarını yaşadıkları ezici kişisel problemlerinden bir kaçış yolu olarak gördüklerini bildirmişlerdir. Hatta bazı kadınlar ise kendilerine yüklenen cinsiyet rollerinden kurtulmak için kumar oynama davranışı gösterdiklerini ifade etmişlerdir (Spunt, Dupont, Lesieur, Liberty ve Hunt, 1998: 2538).

Kumar oynama davranışının altında yatan sebepleri inceleyen bir başka çalışmada 1339 üniversite öğrencisi ele alınmıştır. Mevcut çalışma, dürtüsellik ve yoğunluk arayışının erkek ve kadın gençlerde kumar oynama davranışını oldukça yordadığını ortaya koymuştur. Kumar oynama davranışı gösteren tüm kadınlar, erkeklerden daha yüksek dürtüsellik puanları bildirmişlerdir. Bu özelliklerin daha fazla araştırmayı gerektirebileceği düşünülmektedir. Kadınlar erkeklere oranla daha fazla güçlü duygusal uyarım yaşamaktadırlar. Bu çalışmada da stresle duygusal başa çıkma stillerinin rolünün, kumar katılımı ve cinsiyete göre önemli ölçüde değiştiği görülmüştür (Nower, Derevensky ve Gupta, 2004: 53).

Kumar oynama davranışının başlaması ve sürdürülmesinde etkili olabilecek bir başka bireysel faktör ise yaştır. Yaş faktörü kumarın başlangıcı için ayrı bir önem taşıırken yaşla beraber kumar oynama davranışında görülen farklılıklarda ele alınmalıdır. Kumara ulaşma imkanının olması, ailede veya sosyal çevrede kumar oynama davranışının yaygın olması gibi durumsal özellikler kişilerin kumar oynamaya başlama yaşları üzerinde oldukça önemlidir. Nitekim bireyler kumar oynama alışkanlığını daha erken edindiğinde bu davranışın devam etme ve problemlili hale dönüşme olasılığının da yüksek olabileceği ifade edilmiştir. Özellikle kumar oynama davranışına ilk erişimin erken yaşlarda olması, yetişkinlikte kumarla ilgili problemlerin oluşma riskini arttırabilmektedir (Griffiths vd., 2009). Bununla beraber birçok ülkede 18 yaşın altında kumar oynamak yasal olmamasına rağmen araştırmalar lise öğrencilerinde kumar oynamanın yetişkinlere oranla daha yaygın olduğunu göstermektedir (George ve Murali, 2005: 450).

Yaş değişkeni aynı zamanda kumar oynama davranışı nedenlerine ilişkin motivasyonlar üzerinde de etkilidir. İngiltere’de 4125 kişilik (%79.1’i erkek) kumar oynadığı tespit edilmiş bir grupta yapılan çalışmada, yaş arttıkça para kazanma nedeni yerine heyecan duyma ve duygu durum düzenlemesi nedeniyle kumar oynama davranışının görülmesi artmaktadır. Aynı çalışmada para kazanma ve heyecan arama nedenleriyle kumar oynamanın erkeklerde daha fazla görüldüğü bildirilirken kadınlarda en yaygın kumar oynama nedeninin duygu durum düzenlemesi olduğu tespit edilmiştir (Llyod vd., 2010).

Yalnızlık hissinin kumar şiddetiyle beraber ölçülmesiyle, medeni durum-kumar sorunu ilişkisine aracılık edip etmediğini araştıran bir çalışma daha yüksek yalnızlık seviyelerinin, erkekler için yaşın artmasıyla beraber kumar oynama davranışında güçlü bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada yalnızlık hissinin kumar şiddetiyle beraber arttığı ve kumar oynamanın duygusal ihtiyacı karşılıyor olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca çalışmada, medeni durumun kendi başına kumar oynamayı öngörme olasılığının daha düşük olduğundan, yalnızlığın rolünün doğrulayıcı olabileceği ifade edilmiştir (Botterill, Gill, McLaren ve Gomez, 2016).

Kumar tedavisi görmek için başvurmuş 18-35 yaş aralığında ki 97 genç yetişkin ve 55 yaş üstü olan 49 yaşlı birey ile yapılmış olan bir çalışmada ilk kumar oynama yaşı ortalamasının yaşlılarda daha düşük olduğu görülmüştür. Genç yetişkinlerin kumar oynama davranışı puanlarının yaşlılardan daha yüksek olduğu görülürken kadın katılımcı ortalaması yaşlı grubunda daha fazla bulunmuştur. Aynı zamanda kumara yatırılan para miktarı da yaşa ve gelire göre yaşlı grubunda daha yüksek bulunurken bekar genç yetişkinlerin ve boşanmış/dul yaşlıların kumar oynama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Petry, 2002).

Liu, Maciejewski ve Potenza (2009), 1390 kişiden oluşan son bir yıl içinde en az bir kez kumar oynama davranışı göstermiş olan bir grupta eğlence amaçlı kumar oynayan ve problemlili kumar oynayan (aynı zamanda madde bağımlısı) kişileri karşılaştırmışlardır. Diğer yaş gruplarına oranla 18-29 yaş aralığındaki bireylerin kumar katılım amaçlarının daha çok eğlenmek ve heyecan aramak olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu yaş grubunda eğitim düzeyi arttıkça kumar oynama şiddetinin arttığı ve farklı riskli problemlere yönelim görüldüğü tespit edilmiştir. Eğlenme ve heyecanlanma amacıyla kumar oynama davranışı gösteren bireylerin hiç evlenmemiş olma oranları yüksek bulunurken problemlili kumar oynayıncıları arasında evli olma oranı daha yüksektir. İş çalışma durumunun kumar oynama davranışı açısından belirleyici olmadığı görülürken problemlili kumar oynayıncılarının gelir durumları düşük bulunmuştur. Çalışmada maddeyi kötüye kullanan ve sorunlu kumar oynayıncısı olan kişilerin daha genç olma, erkek olma ve bekar olma olasılıkları daha yüksek bulunmuştur. Aynı

zamanda bu kişilerin eğlence amacıyla kumar oynayan kişilere göre kumar oynamayla ilgili farklı motivasyonları olduğu bildirilmiştir. Özellikle finansal sorunlar kumar şiddeti üzerinde daha ağır etkili olabilmektedir (Liu, Maciejewski ve Potenza, 2009).

Duygu durum düzenleme amacıyla kumar oynama davranışı, keyif alma motivasyonu barındırırken bu durum, deneyimler ve kumar arasındaki bağlantının iki motivasyonu yansıttığını göstermektedir. Birincisi kumar oynamanın düşük ruh halini kaldırma veya depresif / stresli durumlardan uzaklaşma amacı barındırması ve diğeri içsel eğlence ve keyfi olma nedenidir. Kumardan türetilen eğlencenin artırılmasının, duygusal savunmasızlığı olan bireylere, kumar oynamaya başlamak için yatkınlık yaratan önemli bir mekanizma olabileceği varsayılmıştır. Ayrıca hem depresif duygu durumun hem de önceki hipomanik deneyimlerin, kumar oynama olasılığı olan bireylerde ruh hali düzenleme güdüsünün daha da güçlendirilmesi ile ilişkili olabileceği söylenmiştir (Llyod vd., 2010: 738).

2.5.5.4 Çevresel ve Psikososyal Etkenler

Kumar oynama davranışının etiyojisinin incelenmesinde yukarıdaki çalışmaların yanı sıra bu davranışa çevresel ve psikososyal faktörlerin etkilerini inceleyen araştırmalarda literatürde yer almaktadır. Çevresel faktörlere bakıldığında aile, arkadaş, sosyoekonomik düzey, yaşanan yerin özellikleri ve eğitim durumunun risk faktörü olabileceği saptanmıştır. Ancak bu durumların kumar oynama davranışına doğrudan sebep olamayacağı, bu bireylerin altta yatan eğilimlerinin tetiklenmesiyle ortaya çıkabileceği bildirilmektedir (Conversano vd., 2012: 131).

Kumar oynama davranışı gösterdiği bilinen 116 erkek ve kız üniversite öğrencilerinden oluşan bir grupla yapılan çalışmada kumar davranışı ile ebeveyn ve akran etkileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Hemen hemen tüm öğrenciler (% 91) yaşamlarında en az bir kez kumar oynadığını bildirirken % 26'sı problemlili kumar oynayıcısı olarak sınıflandırıldı. Ebeveyn kumarları, geçen yıl kumar oynamanın seviyeleriyle ve sorunlu kumarbaz olarak sınıflandırılma olasılığının artmasıyla ilgili bulunurken ebeveynlerin bağlılık düzeylerinin artmasının, bu kişilerin kumar oynama seviyelerinin azalmasıyla da ilişkili olduğu görülmüştür. Ebeveyn güveninin ve iletişiminin azalması, sorunlu kumar oynamanın artmasına neden olmuştur. Bu çalışma, ebeveynlerin davranışlarının sorunlu davranışlara katılım üzerinde hem risk artırıcı hem de risk önleyici etkileri olduğunu göstermektedir (Magoon ve Ingersoll, 2006).

McCormick ve arkadaşları (1987) 70 erkek problemlili kumar oynayıcısına ve 70 kumar oynamayan erkeğe California Personality Inventory (CPI) uygulamışlardır. Kumar oynayan bu bireylerin sosyalizasyon ve kendini kontrol puanları anlamlı derecede düşük çıkmıştır. Ayrıca bu bireylerin belirsizliğe uyum ve tolerans düzeyleri yüksek ve kendini iyi gösterme puanları da düşük bulunmuştur. Yine bu bireylerin ego kontrol beceri puanlarının anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür (McCormick, Taber, Kruegelbach ve Russo, 1987: 522).

Ailevi sorunları olduğunu bildiren ve ailelerini destekleyici olarak algılayamayan kişilerin, kumar sorunlarının gelişimi açısından daha fazla risk altında olduğu düşünülmektedir. Muhtemel patolojik ve risk altında olan kumar oynayan bireylerin aileden sosyal destek algılarının azaldığı görülmektedir. Bu kişiler, ebeveynlerini, eşlerini ya da diğer aile üyelerini umursamaz, sert veya aşırı eleştirel olarak algılama eğiliminde olduklarını ve aile üyelerinden duygusal olarak kopuk veya uzak hissettiklerini belirtmişleridir. Dolayısıyla bu sonuçlar, ailesel davranışların kumar davranışının geliştirilmesi ve sürdürülmesinde kritik bir faktör olduğunu göstermektedir. Buna algılanan sosyal destek ve arkadaş ilişkileri de eklenebilmektedir (Magoon ve Ingersoll, 2006: 176).

Kumar oynama davranışında bulunan bireylerin geçmiş yaşantılarına bakıldığında psikolojik zorlanma faktörünün bu davranışla ilişkisi dikkat çekmektedir. Kumar oynama davranışı gösteren bireylerin yüksek intihar oranları ve ailede görülen psikiyatri öyküsü de bu bulguları destekler niteliktedir. Ailede alkol kötüye kullanım öyküsü olması, suç işlemiş ebeveyn ve kumar nedeniyle veya farklı nedenlerle boşanmış ebeveyn olması kumar oynama davranışı için birer risk faktörü olarak görülmüştür (Blaszczynski ve McConaghy, 1989). Bu deneyimlere maruz kalmış olan bireyler kişisel ve duygusal sonuçlarla baş edebilmek için kimi zaman kumar oynama davranışı gösterebilirler. Bu davranış onlar için kaçış veya başa çıkma olabilmektedir. Bu sonuçlar kumar oynama davranışına en sık eşlik eden bozukluğun depresyon olmasını da açıklamak için önemli bir yaklaşımdır. Bu insanlar için kumar oynama davranışı, yaşam deneyimlerinin yarattığı baskıdan bir tür kaçış, aşırı uyarımı hafifletme aracı ya da yeni heyecan arama veya yoğun duygu yaşama isteğinin sonucu olabilmektedir (Heinz, Romanczuk-Seiferth ve Potenza, 2019: 43-44).

Düzenli kumar oynayan 33 kişinin ebeveynlerinin stilini değerlendirmek için yapılan bir araştırmada katılımcıların % 17-30'unun uygun ebeveyn deneyimleri olduğu, % 39-43'ünün ise ihmali ebeveyn deneyimleri yaşadıkları bildirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada katılımcılardan düzensiz kumar oynayan bir ebeveynle yaşayanların deneyimlerini mağduriyet şeklinde ifade ettikleri görülmüştür (Black, Shaw, McCormick ve Allen, 2012). Sonuç olarak, problemlili kumar oynayan birçok kişi çocukluk döneminde kötü muamele gördüğünü bildirmektedir.

Örneğin, patolojik kumar tanısı almış 28 genç yetiştinden 16'sı orta ile şiddetli duygusal / fiziksel istismar yaşadığını ve 12'si hafif ile orta şiddetli cinsel istismar öyküsü bildirmiştir. Birlikte ele alındığında, bu veriler kumar oynamanın, ailenin işleyişi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu kişiler kontrollerle karşılaştırıldığında patolojik kumar oynamaya sahip olan kişilerin çocuklukta kötü muamele ve bozulmuş aile fonksiyonu deneyimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ulusal olarak temsili bir Amerikan hane halkı araştırmasından elde edilen veriler, yaşam boyu kumar oynadığını bildiren katılımcıların % 14,8'inin yaşam boyu travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) kriterlerini de karşıladığını göstermektedir. (Kessler vd., 2008). Eşlik eden TSSB ve problemlili kumarı değerlendirmek için yapılan daha sonraki araştırmalar, TSSB'nin tipik olarak problemlili kumardan önce geldiğini, travma ve kumar arasında nedensel bir ilişki olduğunu gösterdi. TSSB dışında, özellikle çocukluk döneminde travma veya sıkıntıya maruz kalma sürekli olarak düzensiz kumarla ilişkilendirilmiştir (Petry ve Steinberg 2005; Poole, Kim, Dobson ve Hodgins, 2017).

Çocuklukta, ihmal ve cinsel ve fiziksel istismar dahil olmak üzere kötü muamelenin, kumar sorunlarının şiddetini ve sıklığını öngördüğü 1372 kadın ve erkekten oluşan bir çalışmada görülmüştür. Deneklerin, madde kötüye kullanımı ve psikolojik sıkıntı belirtileri de dahil olmak üzere diğer bireysel ve sosyal faktörler kontrol edildiğinde bile çocukluk travması puanlarının anlamlı derecede yüksek çıktığı belirtilmiştir. Benzer şekilde bu puanların kumar başlangıcı, şiddeti ve sıklığını öngördüğüne dikkat çekilmiştir (Poole, Kim, Dobson ve Hodgins, 2017). Ancak bu olumsuz deneyimlerin nasıl etkileyebileceğine ilişkin çalışmalar yetersiz olduğu için kapsamlı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu deneyimlerin kişiler için kumar oynama gelişimine mi etkisi olduğu yoksa bir risk faktörü olmakla beraber kumar oynama nedenleri üzerinde mi etkili olduğu daha detaylı incelenmelidir.

Tüm bunlarla beraber Blaszczynski ve Nower (2002), kumar oynama davranışında biyolojik, gelişimsel ve bilişsel birçok belirleyiciyi göz önünde bulundurarak bir sınıflama yapmışlardır. Sadece bir davranış olarak kumar oynayan bireylerin çoğunlukla eşlik eden bir psikopatolojileri olmadığını, sadece uyumsuz ve çarpık bilişsel yapılarla sahip olduklarını ve bu kötü karar verme becerisi sonucu kumar oynama davranışında bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında antisosyal ve dürtüsel eğilimlerle beraber kumar oynayan kişilerin ise daha çok nörolojik veya nörokimyasal işlev bozukluğunu düşündüren ve dürtüsellik ile devam eden kumar oynama davranışları olduğu görülmüştür. Bu kişiler için kumar oynamanın hayatın erken dönemlerinde başladığını ve hızla yükseldiğini ifade etmişlerdir. Bu kişiler için depresyon, alkol kötüye kullanımı ve anksiyete daha çok kumardan kaynaklanabilmektedir; kumar oynama

davranışına neden olarak değerlendirilmemiştir. Ancak bu iki gruptan daha farklı olarak duygusal kumar oynayıcısı dedikleri grubun kumar oynama davranışının başlangıcından önce depresyon ve kötü başa çıkma öyküleri vardır. Bu grubun gelişim dönemlerinde sık şekilde olumsuz yaşam olayları (örn. çocukluk istismarı veya ihmal) görülmüştür. Bu bireyler için kumar oynama davranışının birtakım duygusal ihtiyaçları karşıladığı düşünülmektedir (Nower, Martins, Lin ve Blanco, 2013; Ledgerwood ve Petry, 2006: 17-18).

Aynı zamanda bireylerin ebeveynlerinin kumar oynamaları ile kumar oynamaya erken yaşta başlama ve kumar oynama sıklığı arasında da ilişki bulunmuştur. Bu ebeveynlerin diğer davranış ve tavırları da kumar oynama davranışını etkilemektedir. Aile içindeki samimiyet ve güven düzeyinin yüksek olmasıyla beraber bireylerde riskli davranışların (antisosyal davranışlar ve kumar oynama) görülme oranlarının azaldığı görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin özellikle ergenlik döneminde çocukları üzerindeki ilgileri ve denetimleri arttıkça kumar oynama seviyelerinde azalma olduğu görülmüştür (Magoon ve Inversoll, 2006: 15-16).

Farklı düzeylerde kumar oynama davranışı gösteren 2336 ergenle yapılan çalışmada, ebeveynlerle olan ilişkilerin kötü olması, aileden ihtiyaç duyulan duygusal desteğin yeterince sağlanamaması, ebeveynlerin arada iletişim ve güven sorunlarının olması kişilerde kumar oynama davranışına eğilimi arttırdığı görülmüştür. Ayrıca sadece ailelerin değil akranlarında bu davranış üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu söylenmiştir (Hardoon, Gupta ve Derevensky, 2004: 170).

Kumar oynama davranışı gösteren bireylerin davranış örüntüleri incelendiğine bir takım kişilik özelliklerinin tipik olduğu görülmüştür. Bu tipik karakteristik özelliklerin heyecan arayışında olma, kolayca uyarılabilme, riskli davranışlara eğilim ve dürtü kontrolüyle ilgili problem yaşama olduğu görülmüştür (Hayer, Griffiths ve Meyer, 2015: 470).

Griffiths ve arkadaşlarının (2009) 9003 çevrimiçi ve çevrimdışı kumar oynama davranışı gösteren bireylerle yaptıkları çalışmada önemli sosyodemografik farklılıklar görülmüştür. Sanal ortamda kumar oynayan kişilerin erkek, nispeten genç yetişkinler, bekar, iyi eğitilmiş ve profesyonel / yönetsel istihdamda iş sahibi olma olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim düzeyinin çevrimiçi kumarla önemli ölçüde ilişkili olduğunu gösterilmiştir. Kumar ve eğitim arasındaki ilişkiye bakıldığında çevrimiçi kumar eğitim düzeyinin artmasıyla artarken çevrimdışı kumar oynama davranışı, eğitim düzeyi, mesleki nitelikler ve sertifikasına sahip olma derecesi arttıkça kumar oynama davranışı da azalmaktadır.

DSM-IV'e göre tanı almış 95 patolojik kumar oynayıcısı ve 91 kontrol kişisi üzerinden yapılan çalışmada medeni durum ve aile yapıları açısından kişiler değerlendirilmiştir. Medeni

durum açısından boşanmış ya da yalnız yaşayan bireylerin kumar oynamaya katılma oranları anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı veya kardeşler arasındaki sıra bakımından farklı bulunmazken bireylerin kumar oynamasının şiddeti boşanma ile pozitif ilişki göstermiştir (Black, Shaw, McCormick ve Allen, 2012: 2).

Kumar oynama davranışının sebeplerine etnik yapı ve göçmenlik açısından da yaklaşılmıştır. Meyer ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları araştırmada karma toplumların yetişkinlerinde, kumar oynama davranışının daha fazla görüldüğü belirlenmiştir. Kanada’da yaşayan azınlık ve göçmen popülasyonu arasında yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, büyük toplumdaki farklı bir grup olmak stres yaratmaktadır. Yeni bir kültüre uyum sağlamaya çalışmak, dil sorunları göçmenlerin yaşadığı temel stresli durumlar arasındadır. Kanada’da yaşayan etnik toplumlar ayrımcılık, kötü ev koşulları, düşük eğitim, fakirlik, işsizlik ve sosyal izolasyon gibi stres yaratan durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bütün bu değişkenler ise kişilerde psikolojik ve duygusal problemlere neden olur, kumar oynama davranışı gösterme de bu problemler arasında yer alır (Cavion ve arkadaşlarından [2008] aktaran Coşkun, 2017: 10).

Tüm bunlar bize bireylerin çeşitli deneyimlerinin yalnızca bir kısmının kumar oynama davranışının gelişimini ve sürdürülmesini nasıl etkileyebileceğini göstermektedir. Farklı etkenlerin kumar oynama davranışı üzerindeki etkisini anlayabilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

2.5.6. Epidemiyoloji

Kumar oynama davranışının yeni bir halk sorunu olarak tanımlanmasıyla beraber kumara olan eğilimleri belirlemek ve dünya çapında kumar oynama yaygınlık oranlarını güncellemek önemli hale gelmiştir. Bu amaçla Calado ve Griffiths’in (2016) genç yetişkinlerin ve yetişkinlerin kumar oynama davranışlarıyla ilgili 2000 yılından itibaren Dünya’nın farklı ülkelerinde ve Avrupa’da yapılmış olan 69 araştırmayı derleyen çalışması önemli görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçlarına göre kumar oynama davranışı, gençlerde yetişkinlere göre daha yaygın görülmektedir. Avrupa’da yapılan çalışmalarda problemlili kumar oynama kriterlerini karşılayan gençlerin oranının %0.2 ile % 12.3 arasında olduğu belirlenmiştir Dünya’da ise problemlili kumar oynama davranışının yıllık görülme yaygınlığı %0.2- %0.3 arasında iken yaşam boyunca görülmesi %0.4 ile %0.1 arasında olduğu bildirilmiştir. Farklı çalışmalarda bu oranların % 1.1 ve %3.5 arasında değiştiği söylenmiştir (Lorains, Cowlshaw ve Thomas, 2011: 490).

Kumar Düzenleme Genel M d rl g 'n n bir araştırma alışması, İşpanya'daki kumar oynayan kişilerin % 13,4'ünün kumar oynamak için yasal yaştan (18 yaşında) daha erken başladığını tespit edildi. Kumar oynayan bu bireylerin %6,5'i aynı zamanda evrimii kumar oynama davranışı da göstermektedir. Aynı zamanda, kumar oynamaya erken başlamanın problemlili kumar oynama bozukluğunun ciddiyetinin güçlü bir öngörücüsü olduğu bilinmektedir (G mez, Feij o, Braņa, Varela ve Rial, 2019).

2019 yılında ABD'de yapılan bir derleme çalışmasında kumar oynayan bireyler arasında en yaygın görülen oyunun spor bahisleri olduğu ve toplam oynanan para miktarlarının arttığı görülmüştür. Bu katılımcıların %45'i bir spor üstüne hayatlarında en az bir kere bahis oynadığını belirtirken şu an %4'  düzenli olarak bahis oynamaktadır. En yüksek oranların görüldüğü ikinci oyun türü %24 ile evrimii kumar olmuştur. Raporda bu kişilerin sorunsuz sosyal ve eğlence amaçlı kumar oynayıcısı olduğu ifade edilmiştir (Winters ve Derevensky, 2019: 103).

Birçok ampirik çalışma, dünya çapında sorunlu kumar oynamanın yaygınlığını araştırmıştır. Yayınlanmış ve yayınlanmamış tüm çalışmaların gözden geirilmeesiyle görülmüştür ki tüm ülkelerde ortalama kumar oynama yaygınlığı yaklaşık % 2,3 idi. % 0.5 ile % 7.6 arasında Avrupa'da daha düşük oranlar, Kuzey Amerika'daki ara oranlar ve Asya'da, özellikle Singapur'da (erkekler arasında % 9.6 ve kadınlar arasında % 1.6) daha yüksek oranlar görülmüştür (Mori ve Goto, 2020: 2).

Ayrıca bu ve farklı diğer yaygınlık çalışmalarında kültürel bağlamın kumar kalıpları üzerindeki etkisini incelemek, kumarla ilgili zararlar üzerindeki politikaların etkinliğini değerlendirmek ve gelecekteki araştırmalar için öncelikler belirlemek amacıyla sorunlu kumar yaygınlık oranlarının sürekli izlenmesi gereğini vurgulanmaktadır. Aynı alışmada Dünya çapında yaşam boyu kumar oynama davranışı görülme yaygınlığının oranları % 1,6 ile 5,6 arasında değiştiği belirtilmiştir (Calado, Alexandre ve Griffiths, 2017: 418).

Aslında yaygınlık çalışmaları temsil ettiği nüfusa ve yerleşime göre kendine özgüdür. Amerika, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda'da yapılan yaygınlık çalışmalarında, kumar oynamanın görülme sıklığı %0,42-4 olarak belirlenmiştir. Birçok araştırma bulguları kumar oynama davranışının erkeklerde erken ergenlikte başlarken ve kadınlarda daha ileri yaşlarda başladığını ifade etmiştir. Ayrıca erkeklerin daha çok beceri ve taktik isteyen oyunları tercih ettikleri görülürken kadınların daha çok şansa dayalı oyunlar oynadıkları ve kumar oynamayı sorunlarından kaçmak için bir yol olarak gördükleri belirlenmiştir (akmak ve Tamam, 2018: 81; Ögel, 2010).

Günümüzde, kumar oynamayı ölçmede en yaygın kullanılan araçlar South Oaks Kumar Ekranı türleri ve Kanada Problemlili Kumar Envanteri'dir (CPGI). Bu araçlar aracılığıyla yapılan taramalarda kumar yaygınlığının sürekli arttığı farklı kaynaklarla gösterilmiştir. Bu çalışmaların temsili niteliğinde bir çalışma, İngiliz Kumar Yaygınlığı Araştırması (BGPS) 2010'dur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre kumar oynama davranışı yaygınlıkları medeni hal, yaş, cinsiyet, oyun çeşitleri ve bireysel ve sosyal faktörlerin etkisiyle değişmektedir. Örneğin sonuçlar erkeklerin (% 75) kadınlardan (% 71) daha olası kumarbaz olduğunu, en popüler kumar etkinliğinin ulusal piyango olduğunu, evli insanların yaygınlık oranlarının (% 75) evli olmayanlardan (% 73) daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca Korn ve Shaffer (1999) sorunlu kumar yaygınlığının üniversite öğrencilerinde (% 5.05) yetişkinlerden (% 1.71) veya ergenlerden (% 4.25) daha fazla olduğunu bulmuştur (Lorains, Cowlishaw ve Thomas, 2011).

Kaplan ve Sadock'a (2000) göre genç yetişkin kumar oynayıcılarının genel popülasyonda görülme oranı %3'tür. Ayrıca araştırmalar, kumar oynama oranlarının yüksek olduğu yerlerin kumarın yasal olduğu yerler olduğunu göstermektedir (Kaplan ve Sadock'tan [2000] aktaran Pınarcı, 2014: 22).

Kumar oynama davranışlarının farklı ülkelere göre inceleyen bir araştırma sonucunda, ülkelere göre kumar oynama yaygınlığının farklılaştığı görülmektedir. Ülkeler bazında bu oranlar Amerika'da %2.7, Yeni Zelanda'da %2.1-3.9, İsveç'te %3.9 ve Avustralya'da %4.9 olarak bildirilmiştir. Ayrıca cinsiyet faktörü Avustralya dışında tüm ülkelerde yaygınlığı etkileyen en önemli faktördür. Avrupa, Asya, Amerika ve Avustralya kıtalarında, en küçüğü 11 yaşından başlamak üzere ergen ve yetişkin popülasyonunun incelenmesi sonucunda Litvanya 2007'de 10-18 yaş, İspanya 2015'te 11-16 yaş, Büyük Britanya 2014'te 11-16 yaş, Yeni Zelanda 2018'de 11-21 yaş, Almanya 2011'de 12-18 yaş ve İrlanda'nın 2011'de 13-18 yaş grubuyla çalışmalar yaptığı görülmüştür (Gray, 2004: 358).

Yine farklı bir çalışmada en düşük kumar oranları Brezilya ve Danimarka'da, en yüksek kumar oranları Arnavutluk'ta bulmuştur. Brezilya ve Danimarka'da bulunan düşük yaygınlık oranlarının kumar mevzuatı ve bu ülkelerdeki kumar yerlerine erişim ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Avrupa kıtasına bakıldığında, yaşam boyu kumar sorunu yaygınlığı oranları % 1,6 ila 5,6 arasında değişirken, Arnavutluk yine en yüksek kumar sorunu yaygınlığı oranını bildirmiştir. Arnavutluk'ta bulunan bu yüksek oran, refah hizmetleri ve sağlık hizmetlerinin sınırlı olmasıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir (Holstein ve ark. 2009). Böyle bir bulgu, kumar ve sorunlu kumar davranışını etkileyebilecek bu bağlamdaki belirli faktörleri incelemenin gerekliliğini göstermektedir (Calado, Alexandre ve Griffiths, 2017).

Kumar oynama yaygınlığının farklı yaş gruplarıyla incelendiği farklı çalışmalarda, ergenlik döneminin problemlili kumar oynamayı keşfetmek için çok önemli bir dönem olduğu belirtilmiştir. Özellikle 14-21 yaş aralığının kumar oynama sıklığının arttığı bir dönem olduğu belirtilmektedir (Welte, Barnes, Tidwell ve Hoffman'dan [2008] aktaran Erdoğan, 2017: 24).

Haworth (2005) tarafından yapılmış olan bir çalışmada kumar oynama problemlerinin sürekli olarak devam ettiği gösteren sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada ilk önce 2003-2004 yıllarında görüşülen 1,748 kişi ile 12-18 ay sonra tekrardan görüşülmüş ve kumar oynama düzeylerindeki değişiklikler incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, daha önceden problemlili düzeyde kumar oynayan katılımcıların %52,2'sinin kumar sorununun halen devam ettiği, o zamanlar riskli grupta yer alan bireylerin ise %14'ünün şu an problemlili kumar kategorisine girdiği belirlenmiştir. Winters ve arkadaşları (2005) tarafından yürütülen benzer bir takip çalışmasının sonuçları da bu çalışmaya paraleldir. Lise döneminden itibaren takibe alınan 305 katılımcıdan oluşan bu boyamsal çalışmada, lise döneminde en az birkez kumar oynayan katılımcıların %29'unun genç yetişkinlikte problemlili düzeyde kumar oynama davranışlarının olduğu belirlenmiştir (Haworth'dan [2005] aktaran Erdoğan, 2017: 32).

Türkiye'deki literatür çalışmaları incelendiğinde özellikle kumar oynama davranışı ile ilgili araştırmaların sayısının çok sınırlı olduğu ve genellikle riskli davranışlarla ilgili çalışmalarda kumar oynama davranışından bahsedildiği görülmektedir.

Ülkemizde, Devlet Denetleme Kurulu tarafından (2009), 1536 kişilik temsili örneklem ile yapılan çalışmada katılımcıların 1085'i (%67,3) şimdiye kadar herhangi bir kumar oyununu en az bir kere oynamış olduğunu, 451'i (%32,7) ise bir kez dahi olsa herhangi bir oyun oynamadıklarını ifade etmişlerdir. Sayısal Loto ve Piyango'dan sonra en sık oynanılan oyunlar Kazı Kazan (%27,1) ve İddaa (% 20,7)'dir. Türkiye'de %96 ile bilinirliği en yüksek oyun At yarışı iken bu oyunun oynanma oranı %8.1'dir.

İnönü Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 912 öğrenci üzerinden yapılan çalışmada; katılımcıların %45,8'inin son bir yıl içerisinde farklı sıklıkta kumar oynama davranışı gösterdiği ve %51,3'ünün ise bugüne kadar en az bir kez kumar oynadığı görülmüştür. Ayrıca en sık oynanan oyunların şans oyunları, spor bahisleri ve milli piyango olduğu görülürken sayısal loto oynanma oranı en yüksek oyun olmuştur (Kaya, 2004).

Tüm bunlarla beraber ülkemizde kumar oynama davranışının nedenlerinin ve etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için yaygınlık çalışmalarının yapılmasının gerekliliği görülmektedir.

2.5.7. Kumar ve Psikopatoloji (Komorbidite)

Kumar oynama ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, kumar oynayan bireylerin %50-75'inde bu davranış duygu durum, anksiyete, dürtü kontrol ve kişilik bozuklukları da dahil olmak üzere çeşitli psikiyatrik rahatsızlıklar ile birlikte görülmektedir. Kumar oynama davranışına eşlik eden bozukluklar araştırmanın modeli ve örneklem grubuna göre farklılık gösterebilmektedir (Çakmak ve Tamam, 2018).

Literatür kumar oynama davranışı ile birlikteliği en çok araştırılan bozukluklar arasında Depresyon, Karşı Gelme Bozukluğu, Davranım Bozukluğu, Alkol/Madde Bağımlılığı ve çeşitli davranışsal bağımlılıklar olduğunu göstermektedir. Özellikle problemlili kumar oynamada diğer komorbid bozukluk oranlarının yüksek olduğu gösterilmiştir. En yüksek yaygınlık oranının nikotin bağımlılığı (% 60.1), ardından madde kullanım bozukluğu (% 57.5), duygu durum bozukluğu (% 37.9) ve anksiyete bozukluğu (% 37.4) olduğu görülmüştür (Lorains, Cowlshaw ve Thomas, 2011: 495). Bu sonuçların karşılaştırıldığı tedavi arayan problemlili kumarbazlarla yapılan farklı bir çalışmada, bu bulgulara paralel olarak kumar oynama davranışına eşlik eden herhangi bir duygu durum bozukluğunun (% 15.9 ile % 77.5) ve anksiyete bozukluğunun (%7.2-40) yaşam boyu yaygınlık oranlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Özellikle alkol kullanım bozukluğu (% 26-63) ve majör depresyon (% 33.3-76) bozukluğu en yaygın oranlara sahiptir (Petry, 2005).

Avustralya'da yapılan büyük bir ulusal çalışmada, kumar oynayıncılarının yaklaşık % 22'sinin bir tür depresyon yaşadığını bildirdikleri bulunmuştur. Farklı çalışmalar bu oranların klinik olarak %75'e kadar çıkabildiğini göstermektedir. Bu durumun kumar oynama davranışına sebep olduğu düşünülse de sorunlu kumar davranışlarıyla beraber ortaya çıkan bir sonuç haline de gelebilmektedir. Aynı çalışma kumara en sık eşlik eden diğer bir bozukluğun anksiyete (%14 ile %48) olduğunu söylemektedir (Derevensky, 2012: 68-69).

Güney Afrika'da (2014) yapılan araştırmaya göre, problemlili düzeyde kumar oynayan kişilerde en sık görülen psikiyatrik bozukluğun %28 ile majör depresyon olduğu; bununla beraber anksiyete bozukluğunun %25.5 oranında görüldüğü ve madde kullanımının da %10.5 oranında eşlik ettiği belirlenmiştir. Ayrıca kumar oynama davranışı gösteren kadın katılımcıların, majör depresyon ya da anksiyete bozukluğu gösterme oranlarının erkek katılımcılara göre daha fazla olduğu sonucuna da ulaşılmıştır (Sinclair ve ark.,2014: 1234).

2009 yılında %11.8'i kadınlardan oluşan 498 kumar oynayıncısıyla yapılan bir başka çalışmanın sonucunda, problemlili kumar oynama davranışının kadınlarda afektif bozuklukla komorbid olarak görülme oranı %30.5 olarak bulunurken, erkeklerde en sık komorbid oranı ise %11.2 ile madde kullanımını olarak bulunmuştur (Jimenez-Murcia vd., 2009: 97).

Banks ve ark.'nın (2019) yayınladıkları sistemik bir derleme çalışmasında ise kumar oynama bağımlılığı ile alkol bağımlılığının, yasak madde kullanımının, depresyonun ve antisosyal kişilik bozukluğunun birlikte görülen durumlar olduğunu ortaya koymuşlardır. Bununla paralel olarak Petry ve ark. (2005), çalışmasında kumar oynama bağımlılığı ile alkol bağımlılığının %73.2, nikotin bağımlılığının %60.4, duygudurum bozukluklarının %49.6 ve anksiyete bozukluklarının da %41.3 oranlarında beraber görüldüğü saptanmıştır.

Aynı zamanda kumar oynama davranışı ve intihar etme eğilimini ve intihar etmiş olma oranlarını gösteren çalışmalarda dikkat çekmektedir. Kaush (2003), 114 kumar tedavisi için başvuran erkek denekle yapılan bir çalışmada deneklerin yaklaşık % 40'ının geçmişte intihar girişiminde bulunduğunu ve üçte ikisinde kumarla ilgili sorunların neden olduğu sonucuna vardı. Bu verileri destekler nitelikte yakın tarihli bir çalışmadan elde edilen sonuçlar, intihar düşünceleri ve intihar girişimlerinin kontroller arasındakinden çok daha yüksek oranlarda meydana geldiğini göstermektedir. 95 tedavi arayışında olan kumar oynayıcısı birey, 91 kontrol ve 1075 akrabasının dahil edildiği bu çalışmaya göre tedavi arayanlar ve kontroller arasında yaşam boyu intihar girişim oranlarını % 27'ye karşı % 9 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar kumar oynama problemleri ve komorbid depresyon, alkol kötüye kullanımı ile ilerleyen kumar oynama davranışı gösteren bireylerde intihar riskinin incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Problemlili kumar oynama, intihar düşüncesi ve davranışı için diğer ruhsal problemler ile benzer risk taşıyan bir durum olarak değerlendirilmelidir (Battersby, Tolchard, Scurrah ve Thomas, 2006: 240-241).

Quebec ve Ontario'da düzenli şekilde çeşitli kumar oyunları oynayan 1130 ergenin değerlendirildiği çalışmada kumar oynama davranışının duygusal problemlerle ve depresif mood ile ilişkili olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada, dürtüsellik, problemlili kumar oynama davranışı ve DEHB'nin ortak semptomu olduğu ve bu kişilerde DEHB tanısının klinik olarak irdelenmesi gerektiğinin önemine dikkat çekilmiştir. DEHB ile kumar oynama davranışının birlikteliğini değerlendiren farklı bir çalışmada ise kumar problemi olup tedavi arayan kişilerde DEHB sıklığının %24.9 olduğu bildirilmiştir (Faregh ve Derevensky, 2010: 248-249).

Ülkemizde 347 kumar oynayan birey ile yapılan bir başka çalışmada ise kişilerin psikopatolojileri ile alkol madde kullanımları ve kumar düzeyleri pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bireylerde psikopatolojik bulgular arttıkça kumar oynama davranışları ve alkol ve madde kullanımları da artmaktadır. Yine bu çalışmada somatizasyon ve anksiyetenin kumar oynama davranışını yordadığı görülmektedir (Coşkun, 2017: 47).

Yine ülkemizde yapılan bir başka araştırmada, alkol bağımlılığı tedavisi gören 50 erkek hastanın %28'inde problemlili kumar oynama davranışı, %20'sinde intihar girişimleri,

%29'unda duygudurum bozuklukları ve %16'sında antisosyal kişilik bozukluğu tespit edilmiştir (Türkcan, Arslan ve Çakmak, 2001:107). Bu çalışmanın sonuçlarına paralel olarak yapılan farklı bir çalışmada, kumar oynama davranışı gösteren 122 üniversite öğrencisinin çoğunda komorbid psikopatoloji bulunduğu, kumar oynama ile en sık beraber görülen davranış sorunlarının alkol kullanımı (%46.8) ve madde kullanımı (%9.8) olduğu ve psikiyatrik tedavi almış (%20.4) kişilerin olduğu saptanmıştır (Pınarcı, 2014: 96-99).

2.5.8. Etkileri

Kumar oynama davranışı, bireyin, ailenin, çevrenin veya hatta genel toplumun sağlığı üzerinde etkileri olabilecek bir davranıştır. Kumar oyunlarına ulaşmanın kolaylaşmasıyla beraber oynama davranışı yaygınlaşmaya başlamıştır. Zaman içinde problemlili oynamaya dönmesiyle aslında bireyin yaşamını pek çok boyutta kısıtlayan bir bozukluk haline gelebilmektedir. Bu davranışın zamanla psikopatolojik hale gelebileceğinin kabul edilmesiyle beraber bu durum zaman içinde birey ve toplum sağlığı sorunu olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Hunt ve Blaszczynski, 2019: 22; Langham ve ark., 2015).

Kumar oynama davranışının nedeni olabilen duygusal ve psikolojik sıkıntı aslında kumar oynama davranışının sonucu haline de gelebilmektedir. Langham ve ark., (2015) kumar oynama davranışlarında görülen kötü kontrol etme becerisi ve utanç ve damgalanma gibi umutsuzluk duygularının psikolojik zorlanmalara sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Genel olarak psikiyatrik ek tanılara sebep olabilen kumar oynama davranışı özellikle depresyon ve diğer duygudurum bozuklukları ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca kumar oynama davranışı gösteren kişilerin problemlili kumar oynama davranışlarıyla kötü fiziksel sağlık sonuçları da ilişkilendirilmiştir (Morasco, 2006: 976). Yüksek taşikardi ve diğer karaciğer hastalıkları ile ilişkili olduğunu gösteren bulgular aslında kumar oynamanın hem duygusal hem de fiziksel sağlığı etkileyebileceğini vurgulamaktadır (Heinz, Romanczuk-Seiferth ve Potenza, 2019).

Klinik çalışmalar, problemlili kumar oynama davranışıyla beraber pek çok psikiyatrik bozukluk görülmesinin yanı sıra bu kişilerin yaklaşık %25'inde intihar girişimlerinin olduğunu göstermektedir (Ramirez, McCormick ve Lowy, 1988: 684). Bu çalışmaların gösterdiği bir diğer önemli sonuç ise tek bir problemlili kumar oynayıcısının 10-17 kişiyi olumsuz etkilediğidir. Bu kişiler ailesi, eşi, çocukları ve sosyal çevresi olabilmektedir (Politzer ve Hudak'dan [1992] aktaran Duvarcı, 1998).

Yapılan çalışmalar, kumar oynayan bu bireylerin ailelerinde hatta çocuklarında da bir takım davranış bozuklukları ve madde kullanımı görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bununla

beraber bu aile yapılarında ayrılma ve boşanmalarında çok sık olduğu görülmektedir. Bu bireylerin çocuklarında sıklıkla görülen antisosyal davranışlar dikkate alındığında kumar oynama davranışının toplum açısından ne denli ciddi sonuçlara sebep olabileceği üzerinde durulmalıdır (Kalyoncu, Pektaş ve Mırsal, 2003).

Kumar oynayan bireylerde, kaygı ve stres yaşama gibi duygusal sıkıntılar, her zaman nedensel olmasa da, hem öncül hem sonuç olarak gösterilmektedir. Daha çok olumsuz duygudurumun, doğrudan kumar davranışını öngördüğü gösterilse de kumar oynamanın yarattığı sosyal ve finansal sorunların olumsuz duyguları beslediği göz önüne alınmalıdır. Olumsuz psikolojik durumlar (depresyon, anksiyete ve stres), başa çıkmadan kaçınma (örneğin inkâr, madde kullanımı, kendini suçlama) ve kumar oynamayla ilgili araştırmalar, bu üç değişkenin sıklıkla birbirleriyle etkileşime girdiğini göstermektedir. Psikolojik bozukluklar kumar bilişleriyle önemli ölçüde negatif ilişkili bulunmuştur (Raylu, Oei, Loo ve Tsai, 2016).

Bu açılardan bakıldığında kumar oynama davranışının sorun haline gelmesi bir kişinin sosyal, mesleki, ailesel veya finansal işleyişinin çeşitli alanlarında bozulmaya veya hasara yol açan kumar dürtülerine direnememesiyle beraber gelişebilmektedir. Böyle bir tanım hem öznel zarar duygusunu hem de bireyin kumar oynama dürtülerine direnme yeteneğinde azalma ya da bozulma olduğu fikrini içerir. Yani kumar oynama davranışının problem davranış haline gelmesiyle beraber bu davranışın vereceği zararda büyümektedir (Heinz, Romanczuk-Seiferth ve Potenza, 2019).

Sonuç olarak kumar oynama davranışı ile beraber hayatları zora giren bu kişilerin için kumar oynamak çözüm gibi görülebileceği gibi kumar oynamaya devam ettikçe farklı sorunlarla karşılaşılabilir. Karşılaşılabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın desenine, evren ve örneklem gruplarına, çalışmada kullanılan veri toplama araçlarına ve verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma, Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi'ni belirlemek ve çeşitli değişkenler açısından ilişkileri değerlendirerek karşılaştırılması amacı taşır. Bu sebeple nedensel tarama ve ilişkisel araştırma metoduyla yapılmıştır. İlişkisel desen, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmak ve ilişkinin düzeyini belirlemek incelemek için yapılan araştırmadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 185). Nedensel tarama ise var olan nedenlerini etkileyen değişkenleri belirlemeye yönelik araştırmadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 14).

3.2. Evren ve Örneklem

G-Power 3.1 programı kullanılarak güç analizi yapılmış Örneklem büyüklüğü 0.3 etki büyüklüğü 0.05 hata payı ve 0.99 evreni temsil gücüyle 188 olarak hesaplanmıştır (Faul, Erdfelder, Burchner ve Lang, 2009). Bir araştırmanın tasarım aşamasındaki güç analizinin amacı, ana kütlede var olduğu düşünülen etkinin, mümkün olan en yüksek olasılık ile belirlenebilmesini garantilemektir. Araştırma yapılan ana kütle üzerinde bir etki varsa, yapılacak olan istatistiksel testler neticesinde hesaplanacak istatistiksel güç, elde edilecek bulguların istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar verip vermeyeceği olasılığıdır (Cohen, 1988).

Bu araştırmanın evrenini çeşitli bahis büfelerine başvuran ve vurmayan genç yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Malatya, Elâzığ, Antalya, İstanbul ve Gaziantep illerindeki çeşitli bahis büfelerine başvuran ve vurmayan 18-30 yaş aralığında ki 232 genç yetişkinden oluşmaktadır. Bahis büfelerine başvuran ve vurmayan kişiler amaçlı ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılan genç yetişkinlere Kişisel Bilgi Formu, South Oaks Kumar Tarama Testi, Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, çalışmaya katılan genç yetişkinlerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, iş-çalışma durumu, aylık gelir, ilk defa şans bahis oynadığı yaşı ve ilk olarak hangi şans bahis oyunu oynadığını değerlendiren görüşme formudur.

3.3.2. South Oaks Kumar Tarama Testi

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kumar oynama davranışı düzeylerini ölçmek amacıyla, Lesieur ve Blume (1987) tarafından geliştirilen “South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT)” kullanılmıştır. SOKTT, olası patolojik kumarbazların belirlenmesine yönelik olarak yaygın olarak kullanılan ölçeklerden biridir. SOKTT Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin iki çalışma bulunmaktadır. Duvarcı ve Varan tarafından (2000) yapılmış olan çalışma, ölçeğin son halini oluşturmaktadır. Bu çalışmaya göre ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa=.8772 olarak bulunurken test-tekrar test korelasyonu $r=.95$ olarak bulunmuştur. Böylece Türkiye’de kumar oynama davranışının belirlenmesine yönelik kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kullanılmaya başlanmıştır (Duvarcı ve Varan, 2001).

3.3.3. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ)

Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ), Lee ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiş olup ve ülkemiz için adaptasyonunu Arcan ve Karancı (2014) gerçekleştirmişlerdir. Bu ölçek; kumar oynama davranışına dair motivasyonu belirleyen bir araçtır. Lee ve arkadaşlarının (2007) geliştirdiği beş faktörlü bu ölçeğin alt boyutları kaçınma, heyecanlanma, sosyalleşme, para kazanma ve eğlenme şeklindedir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmasından edinilen bulgulara göre; beş faktörlü bu modelin ölçek için uygun olduğu saptanmıştır. Tüm bunlarla beraber eğlenme ve heyecanlanma alt boyutları için kumar

oyun faktörlerinin anlamlı düzeyde ayrılmadığı belirlenmiştir. Hesaplanmış olan en yüksek korelasyon değeri de heyecanlanma ve eğlenme faktörleri arasında bulunmuştur. Dolayısıyla elde edilen bu bulgular doğrultusunda KONÖ için dördümlü olan ölçek modeli önerilmiştir (Arcan ve Karancı, 2014). Ölçeğin maddeleri “Katılıyorum”, “Kısmen Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum”, ifadeleri şeklinde likert tipi puanlanmıştır. Katılımcıların kumar oynamaya dair toplam motivasyon puanlarını ise ölçeğin tümünden alınan puan belirlemektedir. KONÖ’nün adaptasyon çalışmasının alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında, sosyalleşme iç tutarlılık katsayısı ($\alpha = .83$), eğlenme/heyecanlanma iç tutarlılık katsayısı ($\alpha = .78$), kaçınma iç tutarlılık katsayısı ($\alpha = .90$), para kazanma iç tutarlılık katsayısı ($\alpha = .87$) olarak bulunmuştur. Aynı çalışmada KONÖ’nün toplamı için iç tutarlılık katsayısı ($\alpha = .92$) olarak belirtilmiştir.

3.3.4 Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği

Raylu ve Oei (2004) tarafından geliştirilen bu ölçek 23 sorudan oluşmaktadır. 7’li likert tipindeki cevaplar; “Kesinlikle katılmıyorum”, “Büyük Ölçüde Katılmıyorum”, “Kısmen Katılmıyorum”, “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Büyük Ölçüde Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir. Arcan ve Karancı (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanan bu ölçeğin, “kumar oynamayı durdurama düşünceleri”, “kontrol etme illüzyonu”, “kumar oynama beklentileri”, “yoruma dayalı önyargı” ve “tahmini kontrol” olmak üzere beş alt boyutu vardır. Ölçeğin tüm ölçek ve alt boyut güvenilirlik kat sayıları sırasıyla; .84, .78, .52, .57, .60 ve .61 olarak bulunmuştur (Arcan ve Karancı, 2013).

3.3.5 Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin çocukluk çağında maruz kaldığı olumsuz yaşantıların düzeyini ölçmek amacıyla, Gündüz ve ark., (2018) tarafından geliştirilen “Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇOYÖ)” kullanılmıştır. ÇÇOYÖ, 10 sorudan oluşmaktadır ve evet/hayır şeklinde cevaplanmaktadır. Ölçekte her madde 1 olarak puanlanır ve alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 10’dur. Toplam puanın artması, genç yetişkinlerin çocuklukta yaşadıkları olumsuz yaşantıların düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Buna göre, Cronbach alfa değeri 0.742 olarak bulunmuştur.

3.4. İşlem

Araştırmanın verilerinin toplanması için öncelikle Hasan Kalyoncu Üniversitesi etik kurul onayı alınmıştır. Daha sonra örneklem grubunun seçildiği 5 farklı ilde bahis büfelerine başvuran ve vurmayan 232 genç yetişkinden veriler toplanmıştır. Bu kişiler araştırmaya katılmaya gönüllü olup araştırmayla ilgili bilgilendirilmişlerdir.

Katılımcıların araştırmaya katılması gönüllülük esas alınarak gerçekleşmiştir. Araştırmanın verileri 2019 yaz ayları boyunca toplanmıştır. Yapılan araştırmada gizlilik ilkesine bağlı kalınmış ve sonuçların sosyal bilimler literatürüne katkıda bulunacağı vurgulanmıştır. Çalışma için katılımcılara; Bilgilendirme Metni, Kişisel Bilgi Formu, South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT), Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ), Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği (GRCS-T) ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formu (ÇÇOYÖ) batarya şeklinde önceden hazırlanarak verilecek ve doldurulması istenecektir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmaya alınan verilerin analizleri SPSS (Statistical Program in Social Sciences) 25 programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluk testleri yapılarak parametrik ve parametrik olmayan yöntemlerden hangisinin kullanılacağı belirlenmiştir. AMOS 23 paket programı ile Gözlenen Değişkenler ile Yol Analizi yapmak için Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kurulmuş modelin uyum iyiliği ve test değerleri yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Çoklu gruplarda; normallik varsayımı sağlanan verilerde gruplar arasındaki karşılaştırmalar ANOVA ile yapılmıştır. İkili gruplarda karşılaştırmalar; normallik varsayımı sağlanan verilerde gruplar arasındaki karşılaştırmalar iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi (t testi) ile yapılmıştır (Aktürk ve Acemoğlu; 2011:184-210).

Karşılaştırma testleri için anlamlılık düzeyi (p) 0,05 olarak alınmıştır. Karşılaştırmada hangi test sonucuna bakılacağına karar vermede varyans homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiştir (p>0,05).

Daha sonrasında ölçek alt boyut ve toplam puanlar normallik açısından incelenmiş ve elde edilen tüm gruplarda normal dağılım varsayımı (p>0,05) sağlandığı için gruplar arasında fark olup olmadığı parametrik testler ile analiz edilmiştir.

İkili grup olan cinsiyet için ölçeklerin boyut puanlarında ve ölçek puanlarında karşılaştırmalar iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi (t testi) ile gruplar arasındaki farklılığa bakılmıştır

Yaşanılan şehir, medeni durum, eğitim durumu, yaş, ilk başlama yaşı, gelir durumu ve çalışma durumları ikiden fazla gruplu değişkenler olduğu için ölçeklerin boyut puanlarında ve ölçek puanlarında karşılaştırmalar ANOVA ile gruplar arasındaki farklılığa bakılmıştır. Levene Testi ile varyansların homojenliği test edilerek kullanılacak olan ikili karşılaştırma testi belirlenmiştir. Verilerde varyansların homojenliği varsayımı gruplar sağlandığı durumda ($p>0,05$) ANOVA ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi, sağlanmadığı durumlarda ise Tamhane T2 Testi kullanılmıştır. Gerçekleştirilen analizlerin tamamı için manidarlık $p<0,05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır.

3.6. Güvenilirlik Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce ölçeğin güvenilirlik değerlerine bakmak gerekmektedir. Güvenilirlik değerleri SPSS programından elde edilen Cronbach Alfa sayısına göre belirlenmektedir. Söz konusu değerler 0 ile 1 arasında yer almaktadır ve değer 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliği artmaktadır. Buna göre 0,50'nin altı kabul edilemez, 0,50 – 0,60 arası zayıf, 0,60 – 0,70 arası sorgulanır, 0,70 – 0,80 arası kabul edilebilir, 0,80 – 0,90 arası iyi ve 0,90 – 1,00 arası mükemmel güvenilirliği ifade etmektedir (Gliem ve Gliem, 2003: 88). Her bir ölçeğe ait güvenilirlik analiz yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayı Hesaplama Sonuçları

Ölçek	Cronbach α
Kumar Oynama Davranışı	0,704
Kumar Oynama Nedeni	0,927
Bilişsel Yapılar	0,946
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	0,594

Tablo 1'e göre; Kumar Oynama Davranışı ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,704, Kumar Oynama Nedeni ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,927, Bilişsel Yapılar ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,946, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,594 olarak hesaplanmıştır. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeğinin 10 madde ile h Cronbach Alfa değeri 0,295 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirliği bozan 3,5,6,8,9 ve 10. Maddeler analizden çıkarılarak yeniden hesaplama yapılmış ve yeni Cronbach Alfa değeri

0,594 olarak bulunmuştur. 3,5,6,8,9 ve 10. Maddeler atılarak 1,2,4 ve 7. Maddeler ile analize devam edilmiştir.

3.7. Normallik Analizi

Verilerin analizine başlamadan dağılımın normal olup olmadığını belirlenmesi gerekmektedir. Normal dağılan veriler parametrik test yöntemleriyle; normal dağılmayan veriler ise non-parametrik test yöntemleriyle analiz edilmektedir. Araştırmaya alınan verilerin Normal dağılıma uyup uymadığı Shapiro Wilk Testi ile kontrol edilmiştir (Alpar, 2012: 147). Verilerin hepsinde normal dağılıma uygunluk sağlanmış olup analize parametrik yöntemler olan ANOVA ve iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi (t testi) ile yapılmıştır

3.7.1. Çoklu Normal Dağılım

Değişkenlerin çoklu normal dağılım göstermesi için a: gözlenen değişken sayısı olmak üzere; “ $a*(a+2)$ ” formülünden elde edilen değerin Mardia Katsayısı’ndan (AMOS programındaki Multivariate değeri) büyük olması gerekmektedir (Mardia, 1974). Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde değişkenlerin ± 2 sınırını sağladığı görülmüş ve verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

Araştırmada 232 katılımcıya anket uygulanmıştır. Katılımcılardan 17’si Mahalanobis Uzaklığı sonucuna bağlı olarak elde edilen $p < .01$ değerinin altında kaldığı için elenmiştir. Sonuç olarak 215 tane anket formu ile analiz gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öncelikle, katılımcıların demografik özellikleri ve ölçek puanlarına ait betimleyici istatistikler hesaplanmıştır (Tablo 2 ve Tablo 3). Daha sonrasında her bir alt problem için analizler gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımları

Araştırmanın örneklemini oluşturan 215 katılımcıya ait sosyo-demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Araştırmaya katılanların %20’si (43) Malatya’dan, %21,4’ü (46) Elazığ’dan, %6’sı (13) Antalya’dan, %5,1’i (11) İstanbul’dan ve %47,4’ü (102) Gaziantep illerindedir. Katılımcıların %90,2’si (194)’ü erkek iken %9,8’i (21) kadındır. %28,8’inin (62) medeni durumu evli iken %64,2’si (138) bekar, %5,6’sı (12) boşanmış ve %1,4’ü (3) eşinden ayıdır. Katılımcıların eğitim düzeyleri %2,3’ü (5) ilkokul, %11,6’sı (25) ortaokul, %34’ü (73) lise ve %52,1’i (112) üniversite mezunu şeklinde dağılım göstermektedir. İş, çalışma ve öğrencilik durumlarına bakıldığında ise %12,6’sının (27) işsiz, %60,5’inin (130) çalışıyor olduğu ve %27’sinin (58) öğrenci olduğu görülmektedir. Aylık gelir dağılım oranları %21,9’unun (47) geliri 0-2.000,00 TL arasında, %47’sinin (101) geliri 2.001,00-5.000,00 TL arasında, %24,2’sinin (52) geliri 5.001,00-10.000,00 TL arasında değişmekteyken ve %7’sinin (15) geliri ise 10.000,00 TL ve üzeridir. Katılımcıların %21,9’unun (47) 18-22 yaş arasında, %39,1’inin (84) 23-27 yaş arasında ve %39,1’i (84) 27 yaş ve üzeridir.

Katılımcıların %10,2’sinin (22) ilk defa 9-13 yaş arasında kumar oynama davranışı gösterdiği görülürken %63,3’ü (136) 14-18 yaş arasında ve %26,5’i (57) ise 19 ve üzerindegken ilk defa oynadıklarını bildirmişlerdir.

Katılımcıların ilk oynadıkları oyunların oranları ise %16,7’si (36) sayısal loto, %47’si (101) iddia, %0,9’u (2) süper loto, %7,9’u (17) süper toto, %2,3’ü (5) şans topu, %6’sı (13) at yarışı, %4,2’si (9) kazı kazan, %6,5’i (14) piyango, %1,9’u (4) 10 numara ve %6,5’i (14) diğer şans oyunları şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 2. Demografik Değişkenlere Göre Dağılım

Değişken	Grup	Sayı	Yüzde
Şehirler	Malatya	43	20
	Elâzığ	46	21,4
	Antalya	13	6
	İstanbul	11	5,1
	Gaziantep	102	47,4
Cinsiyet	Erkek	194	90,2
	Kadın	21	9,8
Medeni Durum	Evli	62	28,8
	Bekar	138	64,2
	Boşanmış	12	5,6
	Ayrı	3	1,4
Eğitim Durumu	İlkokul	5	2,3
	Ortaokul	25	11,6
	Lise	73	34
	Üniversite	112	52,1
Çalışma Durumu	İşsiz	27	12,6
	Çalışıyor	130	60,5
	Öğrenci	58	27
Gelir Durumu	0-2000tl	47	21,9
	2001-5000tl	101	47
	5001-10000	52	24,2
	+10000 Tl	15	7
Yaş	18-22 Yaş	47	21,9
	23-27 Yaş	84	39,1
	27 Üstü	84	39,1
İlk Başlama Yaşı	9-13 Yaş	22	10,2
	14-18yaş	136	63,3
	19 Ve Üstü	57	26,5
Oyun Türü	Sayısal Loto	36	16,7
	İddia	101	47
	Süper Loto	2	0,9
	Spor Toto	17	7,9
	Şans Topu	5	2,3
	At Yarışı	13	6
	Kazı Kazan	9	4,2
	Piyango	14	6,5
	10 Numara	4	1,9
	Diğer	14	6,5

4.2. Kumar Oynama Nedenleri Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçekleri ve Ölçek Boyutlarına Ait İstatistik Bilgiler

Araştırmada “Kumar Oynama Davranışı”, “Kumar Oynama Nedeni”, “Kumar Oynama Bilişsel Yapıları” ve “Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar” ölçekleri kullanılmıştır. Kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ait elde edilen puanların en küçük, en büyük değerleri, ortalamaları, standart sapmaları, basıklık ve çarpıklık değerleri aşağıdaki Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Puanlarının İstatistik Dağılımları

	En Küçük	En Büyük	\bar{X}	S.S	Çarpıklık	Basıklık
Eğlenme/ Heyecanlanma	14	70	41,73	12,49	-0,168	-0,561
Kaçınma	7	34	17,40	6,78	0,289	-0,660
Para Kazanma	8	40	25,41	8,03	-0,202	-0,874
Sosyalleşme	6	30	15,23	6,08	0,115	-0,820
Oynamayı Durduramama	5	35	15,87	7,57	0,309	-0,908
Kontrol Etme İllüzyonu	3	21	10,15	5,25	0,171	-1,142
Oynama Beklentisi	4	28	15,10	5,89	0,157	-0,777
Yoruma Dayalı Önyargı	4	28	14,97	6,19	0,036	-0,867
Tahmini Kontrol	5	34	18,05	7,41	0,219	-0,819
Kumar Oynama Davranışı	6	26	17,54	4,55	-0,341	-0,574
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	0	4	1,01	1,14	1,107	0,547
Kumar Oynama Nedeni	52	164	99,77	25,9	0,219	-0,602
Bilişsel Yapılar	25	138	74,14	27,57	0,333	-0,819

Katılımcıların “Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğinden” aldıkları toplam puanlar 52 ile 164 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 99,77$, $SS=25,9$). Ölçeğin toplam puan çarpıklık ve basıklık puanları ise sırasıyla 0,219 ve -0,602 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar oynama nedenleri ölçeği toplam puanları normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

Eğlenme ve heyecanlanma alt boyutu puanları 14 ile 70 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 41.73$, $SS=12.49$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla -0,168 ve -0,561 olarak hesaplanmıştır. Buna göre eğlenme ve heyecanlanma alt boyutu puanları normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kaçınma alt boyutu puanları 7 ile 34 aralığın da değişmektedir ($\bar{X}= 17.40$, $SS=6.78$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,289 ve -0,660 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kaçınma alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Para Kazanma alt boyutu puanları 8 ile 40 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 25.41$, $SS=8.03$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla -0,202 ve -0,874 olarak

hesaplanmıştır. Buna göre para kazanma alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Sosyalleşme alt boyutu puanları 6 ile 30 aralığının da değişmektedir ($\bar{X}= 15.23$, $SS=6.08$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,115 ve -0,820 olarak hesaplanmıştır. Buna göre sosyalleşme alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kumar Oynamaya dair Bilişsel Yapılar ölçeğinden alınan toplam puanlar 25 ile 138 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 74,14$, $SS=27,57$). Ölçeğin toplam puan çarpıklık ve basıklık puanları ise sırasıyla 0,333 ve -0,819 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar oynamaya dair bilişsel yapılar toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

Kumar oynamayı durduramama alt boyutu puanları 5 ile 35 aralığının da değişmektedir ($\bar{X}= 15.87$, $SS=7.57$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,309 ve -0,908 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar oynamayı durduramama alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kontrol etme illüzyonu alt boyutu puanları 3 ile 21 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 10.15$, $SS=5.25$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,171 ve -1,142 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kontrol etme illüzyonu alt boyutu puanlarının normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Kumar Oynama Beklentisi alt boyutu puanları 4 ile 28 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 15.10$, $SS=5.89$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,157 ve -0,777 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar oynama beklentisi alt boyutu puanlarının normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Yoruma dayalı önyargı alt boyutu puanları 4 ile 28 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 14.97$, $SS=6.19$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,036 ve -0,867 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar yoruma dayalı önyargı alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Tahmini kontrol alt boyutu puanları 5 ile 34 aralığında değişmektedir ($\bar{X}= 18.05$, $SS=7.41$). Alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 0,219 ve -0,819 olarak hesaplanmıştır. Buna göre kumar yoruma dayalı önyargı alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kumar Oynama Davranışı ölçeğinden alınan puanlar 6 ile 26 arasında değişmektedir ($\bar{X}= 17.54$, $SS=4.55$). Kumar oynama davranışının çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla -

0,341 ve -0,574 olarak hesaplanmıştır. Buna göre göre kumar oynama davranışı ölçeği puanları normal dağılım göstermektedir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeğinden alınan puanlar 0 ile 4 aralığında değişmektedir (\bar{X} = 1.01, SS=1.14). Ölçeğin çarpıklık ve basıklık puanları sırasıyla 1,107 ve 0,547 olarak hesaplanmıştır. Buna göre çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği normal dağılım göstermektedir.

4.3. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Ortalamalarının Sosyo-demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

4.3.1. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Genç yetişkinlerde kumar oynama nedenleri, kumara ilişkin bilişsel yapıları ve bu ölçeklere ait alt boyutlar ve ölçek toplam puanları cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi analizi ile incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni, kadın ve erkek olmak üzere iki grupta olduğu için ölçeklerin boyut puanlarında ve ölçek puanlarında karşılaştırmalar bağımsız örneklem t-testi analizi ile bakılmıştır ($p<.05$). Elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları*

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	t	sd	p
Eğlenme/ Heyecanlanma	Kadın	21	36,04	15,06	2,212	213	,028*
	Erkek	194	42,34	12,07			
Kaçınma	Kadın	21	14,33	7,25	2,198	213	,029*
	Erkek	194	17,72	6,66			
Para Kazanma	Kadın	21	23,76	8,99	0,993	213	,322
	Erkek	194	25,59	7,92			
Sosyalleşme	Kadın	21	13,52	6,79	1,357	213	,176
	Erkek	194	15,41	5,99			

Tablo 4'e bakıldığında, kumar oynama nedenleri ölçeğinin Eğlenme/ heyecanlanma ve Kaçınma alt boyutlarına ait ortalama puanların kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark oluşturduğu görülmektedir ($p<.05$). Gözlenen bu farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu anlamak için ortalamalara bakıldığında erkek katılımcılar lehine olduğu görülmektedir. Erkeklerin Eğlenme/heyecanlanma ve Kaçınma nedeniyle kumar oynama

düzeyleri kadınlarınkinden daha yüksektir. Para kazanma ve Sosyalleşme alt boyutlarında ise kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Genç yetişkinlerin kumara ilişkin bilişsel yapıları alt boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından değişip değişmediği bağımsız örneklem t-testi analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğinin Alt Boyutlarından Alınan Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	S.S	t	sd	p
Oynamayı Durduramama	Kadın	21	12,80	7,50	1,961	213	,051
	Erkek	194	16,19	7,52			
Kontrol Etme İllüzyonu	Kadın	21	8,09	4,68	1,903	213	,058
	Erkek	194	10,37	5,27			
Oynama Beklentisi	Kadın	21	13,47	5,80	1,333	213	,184
	Erkek	194	15,27	5,89			
Yoruma Dayalı Önyargı	Kadın	21	10,71	5,69	3,401	213	,001*
	Erkek	194	15,43	6,07			
Tahmini Kontrol	Kadın	21	13,90	6,91	2,736	213	,007*
	Erkek	194	18,49	7,34			

* $p<.05$

Tablo 5 incelendiğinde, kumar oynamaya dair bilişsel yapılar ölçeğinin yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol alt boyutlarından alınan puanların kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p<.05$). Yoruma dayalı önyargı ve Tahmini Kontrol alt boyutlarında erkeklerin aldıkları puanların ortalamasının kadınların aldıkları puanların ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle erkek katılımcıların yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları kadınların aldıkları puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna karşın kumar oynamayı durduramama, kontrol etme illüzyonu ve kumar oynama beklentisi alt boyutlarında ise kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeklerine ait puan ortalamalarının cinsiyete göre değişip değişmediği bağımsız örneklem t-testi analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	S.S	t	sd	p
Kumar Oynama Davranışı	Kadın	21	19,23	4,16	-1,805	213	,072
	Erkek	194	17,36	4,56			
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	Kadın	21	0,71	0,84	1,319	213	,188
	Erkek	194	1,05	1,14			

p>.05

Tablo 6 incelendiğinde Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeklerinden alınan ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (p>.05). Diğer bir ifadeyle kadın ve erkekler benzer görüşlere sahiptirler.

4.3.2. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Yaşanılan Şehir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Genç yetişkinlerde kumar oynama nedenleri alt boyutlarının ve ölçek toplam puanlarının yaşanılan şehre göre farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA (tek yönlü varyans analizi) analizi ile incelenmiştir. Anlamlı farkın olduğu gruplarda ikili karşılaştırmalar Tukey Testi analizi ile ortaya konulmuştur (p<.05).

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kumar oynama nedenleri alt boyutlarının ölçek puanlarının yaşanılan şehir değişkeni açısından değişip değişmediği ANOVA (tek yönlü varyans analizi) ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaşanılan Şehir Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Eğlenme/ Heyecanlanma	Malatya	43	40,16	12,8	Gruplar arası	14,389	4	3,597	4,841	,001*
	Elâzığ	46	35,93	10,5						
	Antalya	13	47,69	12,28	Grup içi Toplam	156,054	210	0,743		
	İstanbul	11	40,73	9,43						
	Gaziantep	102	44,34	12,61						
Kaçınma	Malatya	43	17,91	7,34	Gruplar arası	5,528	4	1,382	1,487	,207
	Elâzığ	46	16,15	5,03						
	Antalya	13	16,54	8,18	Grup içi Toplam	195,194	210	0,929		
	İstanbul	11	14,18	7,08						
	Gaziantep	102	18,2	6,93						
Para Kazanma	Malatya	43	17,4	8,56	Gruplar arası	17,600	4	4,400	4,669	,001*
	Elâzığ	46	26,35	7,54						
	Antalya	13	21,54	8,38	Grup içi Toplam	197,903	210	0,942		
	İstanbul	11	22,46	8,45						
	Gaziantep	102	26	7,36						
Sosyalleşme	Malatya	43	15,72	8,03	Gruplar arası	14,585	4	3,646	3,726	,006*
	Elâzığ	46	13,3	6,13						
	Antalya	13	16	4,55	Grup içi Toplam	205,481	210	0,978		
	İstanbul	11	10,73	6,62						
	Gaziantep	102	16,28	6,26						

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, kumar oynama nedenleri ölçeğinin alt boyut puanlarının yaşanılan şehir değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir (p<.05). Gözlenen bu anlamlı fark eğlenme/heyecanlanma, para kazanma ve sosyalleşme alt boyutlarındadır. Buna karşın kaçınma alt boyutunda yaşanılan şehirlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Alt boyutlarda çıkan anlamlı farkın hangi şehir ya da şehirler lehine olduğunu ortaya koymak için Tukey testi analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen Tukey post-hoc analiz sonuçlarına göre, Elazığ'da yaşayanlar ile Antalya'da ve Gaziantep'te yaşayanlar arasında eğlenme ve heyecan puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup (p<.05), diğer şehirler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Elâzığ ilinde yaşayan katılımcıların (\bar{X} =35.93, SS=10.50) eğlenme/heyecanlanma alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının Antalya (\bar{X} =47,69, SS=12.28) (p<.05) ve Gaziantep(\bar{X} = 44.34, SS=12.61) (p<.01) illerinde yaşayan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle Antalya ve Gaziantep şehirlerinde eğlenme/heyecanlanma amacıyla daha fazla kumar oynanmaktadır.

Para kazanma boyutunda hangi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığına bakmak için gerçekleştirilen Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre, Elâzığ ilinde yer alan katılımcıların (\bar{X} =21.54, SS=7.54) para kazanma boyutundan aldıkları puan

ortalamasının Malatya ($\bar{X}=26.35$, $SS=8.56$) ve Gaziantep ($\bar{X}=27.08$, $SS=7.36$) illerinde yaşayan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle Malatya ve Gaziantep şehirlerinde para kazanma amacıyla daha fazla kumar oynanmaktadır.

Sosyalleşme alt boyutunda ise, Gaziantep'te yaşayanlar ile Elâzığ'da ve İstanbul'da yaşayanlar arasında sosyalleşme puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup ($p<.05$) diğer şehirler arasında fark bulunmamıştır ($p>.05$). Gaziantep ($\bar{X}=16.28$, $SS=6.27$) ilinde yer alan katılımcıların sosyalleşme alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının İstanbul ($\bar{X}=10.73$, $SS=6.26$) ($p<.05$) ve Elâzığ ($\bar{X}=13.30$, $SS=4.55$) ($p<.01$) illerinde yaşayan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Gaziantep şehrinde yaşayanlar sosyalleşme amacıyla daha fazla kumar oynamaktadır.

4.3.3. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Karşılaştırılması

Genç yetişkinlerde kumar oynama nedenleri alt boyutları, kumara ilişkin bilişsel yapılar ölçeği alt boyutları ve ölçek toplam puan ortalamaları yaş değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığı ANOVA (tek yönlü varyans analizi) analizi ile incelenmiştir. Anlamlı farkın olduğu gruplarda ise ikili karşılaştırmalar Tukey Testi analizi ile ortaya konulmuştur ($p<.05$).

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kumar oynama nedenleri alt boyutlarının ölçek puanlarının yaşanılan yaşa göre değişip değişmediği Anova (tek yönlü varyans analizi) ile incelenmiştir. İlgili sonuçlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
------------------------	---	-----------	----	----------------------	-----------------	----	---------------------	---	---

Eğlenme/ Heyecanlanma	18-22 Yaş	47	43	11,72	Gruplar arası	0,996	2	0,498		
	23-27 Yaş	84	40,6	11,55	Grup içi	169,447	212	0,799	0,623	,537
	27 Üstü	84	42,13	13,80	Toplam	170,443	214			
Kaçınma	18-22 Yaş	47	17,38	6,76	Gruplar arası	0,395	2	0,197		
	23-27 Yaş	84	17,73	6,41	Grup içi	200,327	212	0,945	0,209	,812
	27 Üstü	84	17,06	7,19	Toplam	200,722	214			
Para Kazanma	18-22 Yaş	47	27,55	6,60	Gruplar arası	6,593	2	3,297		
	23-27 Yaş	84	25,75	8,27	Grup içi	208,909	212	0,985	3,346	,037*
	27 Üstü	84	23,88	8,27	Toplam	215,502	214			
Sosyalleşme	18-22 Yaş	47	16,23	6,00	Gruplar arası	2,057	2	1,028		
	23-27 Yaş	84	14,66	5,44	Grup içi	218,009	212	1,028	1,000	,370
	27 Üstü	84	15,23	6,70	Toplam	220,066	214			

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde, kumar oynama nedenleri ölçeğinin para kazanma alt boyutunda yaş değişkeni açısından karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir (p<.05). Eğlenme ve heyecanlanma, kaçınma ve sosyalleşme alt boyutlarında ise yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Anlamlı farkı ortaya koymak için gerçekleştirilen Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre 18-22 yaş aralığında olanlar ile 27 yaş ve üzeri olanlar arasında para kazanma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken (p<.05), diğer yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Gözlenen bu anlamlı farkın ise 18-22 yaş aralığında yaş grubu lehinedir. Diğer bir ifadeyle, 18-22 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin para kazanma amacıyla daha fazla kumar oynadıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kumara ilişkin bilişsel yapılar alt boyutlarının aldıkları ortalama puanların yaş faktörü açısından değişip değişmediği ANOVA (tek yönlü varyans analizi) analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
-------------	---------	---	-----------	----	----------------------	-----------------	----	---------------------	---	---

Oynamayı Durduramama	18-22 Yaş	47	14,87	7,288	Gruplar arası	7,447	2	3,723		
	23-27 Yaş	84	15,27	7,242	Grup içi	482,917	212	2,278	1,635	,197
	27 Üstü	84	17,01	7,974	Toplam	490,364	214			
Kontrol Etme İllüzyonu	18-22 Yaş	47	10,7	5,271	Gruplar arası	4,893	2	2,446		
	23-27 Yaş	84	9,6	5,319	Grup içi	650,656	212	3,069	0,797	,452
	27 Üstü	84	10,39	5,183	Toplam	655,548	214			
Oynama Beklentisi	18-22 Yaş	47	14,66	5,382	Gruplar arası	2,261	2	1,130		
	23-27 Yaş	84	14,84	5,991	Grup içi	462,474	212	2,181	0,518	,596
	27 Üstü	84	15,6	6,1	Toplam	464,734	214			
Yoruma Dayalı Ön Yargı	18-22 Yaş	47	15,46	5,838	Gruplar arası	4,353	2	2,177		
	23-27 Yaş	84	14,26	5,978	Grup içi	507,636	212	2,395	0,909	,404
	27 Üstü	84	15,4	6,575	Toplam	511,990	214			
Tahmini Kontrol	18-22 Yaş	47	18,89	7,594	Gruplar arası	6,002	2	3,001		
	23-27 Yaş	84	17,01	6,831	Grup içi	464,300	212	2,190	1,370	,256
	27 Üstü	84	18,6	7,825	Toplam	470,301	214			

*p<.05

Tablo 9'a bakıldığında, bilişsel yapılar ölçeğinin alt boyutları olan oynamayı durduramama, kontrol etme illüzyonu, kumar oynama beklentisi, yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol etmede genç yetişkinlerin yaş değişkeni açısından karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$).

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerinin genelinden aldıkları puanların yaş değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA (tek yönlü varyans analizi) analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerinin Genelinden Elde Edilen Ortalama Puanların Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Çocukluk Çağı	18-22 Yaş	47	0,630	0,791	Gruplar arası	1,053	2	0,527	7,170	,001*

Olumsuz Yaşantıları	23-27 Yaş	84	0,900	0,977	Grup içi	15,567	212	0,073		
	27 Üstü	84	1,340	1.303		Toplam	16,620	214		
Kumar Oynama Davranışı	18-22 Yaş	47	17,74	4,411	Gruplar arası	0,025	2	0,012	0,264	,768
	23-27 Yaş	84	17,71	4,309		Grup içi	10,023	212	0,047	
	27 Üstü	84	17,26	4,889	Toplam	10,048	214			

*p<.05

Tablo 10'a bakıldığında Kumar Oynama Davranışı ölçeğinden alınan ortalama puanlar yaş değişkeni açısından analiz edildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05). Bununla beraber Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeğinden alınan ortalama puanlar yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05).

Gruplar arasında görülen bu anlamlı farkın hangi yaş grupları arasında olduğu ortaya koymak için yapılan Tukey post hoc analizi sonucuna göre, 18-22 yaş aralığında olanlar ile 27 yaş ve üzeri olanlar arasında çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ölçeği puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken (p<.05), diğer yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). 18-22 yaş grubunda yer alan katılımcılardan elde ettikleri puan ortalamalarının 27 yaş ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir (p<.05). Diğer bir ifadeyle 27 yaş ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların daha yüksek çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına sahip olduğu söylenebilir.

4.3.4. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Davranışı, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda ANOVA analizi ile gruplar arasında farklar test edilmiştir. ANOVA analizi ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi kullanılmıştır (p<.05). Elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Eğitim Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p.
-------------	---------	---	-----------	----	-------------------	--------------	----	------------------	---	----

Eğlenme/ Heyecanlanma	İlkokul	5	48	7,81	Gruplar arası	6,521	3	2,174	2,798 ,041*
	Ortaokul	25	47,36	12,8	Grup içi	163,922	211	0,777	
	Lise	73	39,76	12,4	Toplam	170,443	214		
	Üniversite	112	41,46	12,2					
Kaçınma	İlkokul	5	22	6,81	Gruplar arası	18,150	3	6,050	6,992 ,069
	Ortaokul	25	20,68	7,14	Grup içi	182,572	211	0,865	
	Lise	73	18,76	6,17	Toplam	200,722	214		
	Üniversite	112	15,56	6,57					
Para Kazanma	İlkokul	5	28	6,08	Gruplar arası	2,053	3	0,684	0,676 ,567
	Ortaokul	25	27,2	7,82	Grup içi	213,450	211	1,012	
	Lise	73	25,05	9,10	Toplam	215,502	214		
	Üniversite	112	25,13	7,4					
Sosyalleşme	İlkokul	5	19,6	4,33	Gruplar arası	8,659	3	2,886	2,881 ,037
	Ortaokul	25	17,64	6,44	Grup içi	211,406	211	1,002	
	Lise	73	15,32	5,53	Toplam	220,066	214		
	Üniversite	112	14,43	6,25					

*p<.05

Tablo 11'e bakıldığında, kumar oynama nedenleri ölçeğinin eğlenme/ heyecanlanma alt boyut puanları genç yetişkinlerin aldıkları eğitim durumları değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermektedir (p<.05). Gözlenen bu farklılaşma hangi eğitim düzeyine lehine olduğunu anlamak için yapılan Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre, ortaokul mezunu olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarının lise mezunu olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<.05). Diğer bir ifadeyle eğitim seviyesi düştükçe eğlenme ve heyecanlanma amaçlı kumarın daha fazla oynandığı söylenebilir. Buna karşın para kazanma, kaçınma ve sosyalleşme alt boyutlarında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Araştırmada yer alan katılımcıların "Kumara İlişkin Bilişsel Yapılarının" eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Eğitim Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
-------------	---------	---	-----------	----	-------------------	--------------	----	------------------	---	---

Oynamayı Durduramama	İlkokul	5	23,2	5,54	Gruplar arası	37,355	3	12,452	5,800 ,001*
	Ortaokul	25	20,44	7,85	Grup içi	453,008	211	2,147	
	Lise	73	15,43	7,44	Toplam	490,364	214		
	Üniversite	112	14,79	7,18					
Kontrol Etme İllüzyonu	İlkokul	5	12,8	6,79	Gruplar arası	15,146	3	5,049	1,663 ,176
	Ortaokul	25	11,92	5,28	Grup içi	640,402	211	3,035	
	Lise	73	9,63	5,06	Toplam	655,548	214		
	Üniversite	112	9,98	5,25					
Oynama Beklentisi	İlkokul	5	18	4,84	Gruplar arası	13,886	3	4,629	2,166 ,093
	Ortaokul	25	17,4	5,92	Grup içi	450,848	211	2,137	
	Lise	73	15,12	5,93	Toplam	464,734	214		
	Üniversite	112	14,44	5,80					
Yoruma Dayalı Ön Yargı	İlkokul	5	16	7,07	Gruplar arası	10,942	3	3,647	1,536 ,206
	Ortaokul	25	17,12	5,54	Grup içi	501,047	211	2,375	
	Lise	73	14,11	6,12	Toplam	511,990	214		
	Üniversite	112	15	6,28					
Tahmini Kontrol	İlkokul	5	21	7,17	Gruplar arası	14,537	3	4,846	2,243 ,084
	Ortaokul	25	21,2	6,39	Grup içi	455,764	211	2,160	
	Lise	73	17,09	7,16	Toplam	470,301	214		
	Üniversite	112	17,83	7,65					

*p<.05

Tablo 12 incelendiğinde, kumar oynama davranışına ilişkin bilişsel yapılar ölçeğinin oynamayı durduramama alt boyut puanlarının genç yetişkinlerin aldıkları eğitim durumları değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Gözlenen bu farklılaşma hangi eğitim düzeyinin lehine olduğunu anlamak için yapılan Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre, ortaokul mezunu olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarının lise mezunu olan ve üniversite mezunu olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle eğitim seviyesi düşük olan genç bireylerin kumar oynamayı durduramama düşüncesine daha fazla sahip oldukları söylenebilir. Bununla beraber kontrol etme illüzyonu, kumar oynama beklentisi, yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol alt boyutlarında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$).

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerinin genelinden aldıkları ortalama puanların eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Kumar Oynama Davranışı	İlkokul	5	13,4	5,07	Gruplar arası	0,502	3	0,167	3,700	,074
	Ortaokul	25	15,56	4,79	Grup içi	9,546	211	0,045		
	Lise	73	17,63	4,20	Toplam	10,048	214			
	Üniversite	112	18,11	4,53						
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	İlkokul	5	1	0,707	Gruplar arası	0,170	3	0,057	0,728	,537
	Ortaokul	25	1,32	1,14	Grup içi	16,450	211	0,078		
	Lise	73	1,01	1,18	Toplam	16,620	214			
	Üniversite	112	0,95	1,07						

*p<.05

Tablo 13'e bakıldığında, Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeklerinden alınan puanlarda eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

4.3.5. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Çalışma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda ANOVA analizi ile gruplar arasında farklar test edilmiştir. ANOVA analizi ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi kullanılmıştır (p<.05). Elde edilen bulgular Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İş-Çalışma Değişkenine Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
-------------	---------	---	-----------	----	-------------------	--------------	----	------------------	---	---

Eğlenme/ Heyecanlanma	İşsiz	27	44,22	13,6	Gruplar arası	1,010	2	0,505		
	Çalışıyor	130	41,25	13,0	Grup içi	169,443	212	0,799	0,632	,533
	Öğrenci	58	41,62	10,6	Toplam	170,443	214			
Kaçınma	İşsiz	27	20,37	6,37	Gruplar arası	6,216	2	3,103		
	Çalışıyor	130	17,23	6,86	Grup içi	194,516	212	0,918	3,382	,036*
	Öğrenci	58	16,36	6,49	Toplam	200,722	214			
Para Kazanma	İşsiz	27	28,40	7,75	Gruplar arası	9,204	2	4,602		
	Çalışıyor	130	24,12	8,52	Grup içi	206,299	212	0,973	4,729	,010*
	Öğrenci	58	26,91	6,29	Toplam	215,502	214			
Sosyalleşme	İşsiz	27	18,07	6,05	Gruplar arası	6,929	2	3,464		
	Çalışıyor	130	14,80	6,08	Grup içi	213,137	212	1,005	3,446	,034*
	Öğrenci	58	14,86	5,83	Toplam	220,066	214			

*p<.05

Tablo 14 incelendiğinde kumar oynama nedenleri ölçeğinin kaçınma, para kazanma ve sosyalleşme alt boyut ortalama puanlarının genç yetişkinlerin çalışma durumları değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği görülmektedir (p<.05). Gözlenen bu farklılaşmanın hangi çalışma durumu lehine olduğunu anlamak için yapılan Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre, kaçınma alt boyutunda; işsiz olan katılımcıların elde ettikleri kaçınma puan ortalamalarının öğrencilerin puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<.05). Diğer çalışma durumları değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05).

Para kazanma alt boyutunda ise, işsiz olan katılımcıların elde ettikleri para kazanma puan ortalamalarının çalışan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<.05). Diğer çalışma durumları değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05).

Sosyalleşme alt boyutunda bakıldığında ise, işsiz olanlar ile çalışanlar arasında sosyalleşme puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup (p<.05), diğer çalışma durumları değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). İşsiz olan katılımcıların elde ettikleri sosyalleşme puan ortalamalarının çalışan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<.05).

Araştırmada yer alan katılımcıların “Kumara İlişkin Bilişsel Yapılarının” çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İş-Çalışma Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Oynamayı Durduramama	İşsiz	27	17,29	8,47	Gruplar arası	4,311	2	2,155	0,940	,392
	Çalışıyor	130	15,98	7,61	Grup içi	486,053	212	2,293		
	Öğrenci	58	14,93	7,03	Toplam	490,364	214			
Kontrol Etme İllüzyonu	İşsiz	27	9,92	5,66	Gruplar arası	3,051	2	1,525	0,496	,610
	Çalışıyor	130	9,93	5,30	Grup içi	652,498	212	3,078		
	Öğrenci	58	10,74	4,99	Toplam	655,548	214			
Kumar Oynama Beklentisi	İşsiz	27	15,59	6,12	Gruplar arası	5,325	2	2,662	1,229	,295
	Çalışıyor	130	15,46	6,06	Grup içi	459,409	212	2,167		
	Öğrenci	58	14,06	5,36	Toplam	464,734	214			
Yoruma Dayalı Ön Yargı	İşsiz	27	14,03	5,97	Gruplar arası	4,681	2	2,341	0,978	,378
	Çalışıyor	130	14,76	6,38	Grup içi	507,309	212	2,393		
	Öğrenci	58	15,86	5,83	Toplam	511,990	214			
Tahmini Kontrol	İşsiz	27	17,4	7,47	Gruplar arası	1,943	2	0,972	0,440	,645
	Çalışıyor	130	17,84	7,62	Grup içi	468,358	212	2,209		
	Öğrenci	58	18,79	6,97	Toplam	470,301	214			

p>.05

Tablo 15 incelendiğinde genç bireylerin bilişsel yapılar ölçeğinin alt boyutlarından olan oynamayı durduramama, kontrol etme illüzyonu, kumar oynama beklentisi, yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol durumları çalışma değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.3.6. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri Ölçek Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Nedenlerinin aylık gelir durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda ANOVA analizi ile gruplar arasında farklar test edilmiştir. ANOVA analizi ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi kullanılmıştır ($p<.05$). Elde edilen bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Eğlenme/Heyecanlanma	0-2000tl	47	41	12,45	Gruplar arası	0,439	3	0,146	0,182	,909
	2001-5000tl	101	42,04	13,27	Grup içi	170,004	211	0,806		
	5001-10000	52	42,23	11,89	Toplam	170,443	214			
	+10000 Tl	15	40,13	9,94						
Kaçınma	0-2000tl	47	20	6,21	Gruplar arası	9,967	3	3,322	3,675	,013*
	2001-5000tl	101	17,11	6,47	Grup içi	190,756	211	0,904		
	5001-10000	52	15,63	7,33	Toplam	200,722	214			
	+10000 Tl	15	17,2	6,78						
Para Kazanma	0-2000tl	47	26,95	8,52	Gruplar arası	5,923	3	1,974	1,988	,117
	2001-5000tl	101	25,51	7,87	Grup içi	209,579	211	0,993		
	5001-10000	52	25,01	8,00	Toplam	215,502	214			
	+10000 Tl	15	21,26	6,68						
Sosyalleşme	0-2000tl	47	17,19	5,64	Gruplar arası	10,496	3	3,499	3,523	,016*
	2001-5000tl	101	15,22	6,02	Grup içi	209,570	211	0,993		
	5001-10000	52	13,3	5,88	Toplam	220,066	214			
	+10000Tl	15	15,8	7,04						

* $p<.05$

Tablo 16 incelendiğinde, kumar oynama nedenleri ölçeğinin alt boyutlarından kaçınma ve sosyalleşmede elde edilen ortalama puanların gelir durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Gözlenen bu farklılaşmanın hangi gelir düzeyi lehine olduğunu anlamak için yapılan Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre; kaçınma alt boyutunda, 0-2000 TL geliri olan katılımcılar ile 5001-10000 TL geliri olan katılımcılar arasında olup ($p<.05$), diğer gelir durumları arasında fark bulunmamıştır ($p>.05$). 0-2000 TL geliri olan

katılımcıların kaçınma boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının 5001-10000 TL geliri olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<.05$).

Sosyalleşme alt boyutunda ise; 0-2000 TL geliri olan katılımcıların elde ettikleri sosyalleşme puan ortalamalarının 5001-10000 TL geliri olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

4.3.7 Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının İlk Oynama Yaşlarına Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıları kumara başlama yaşı grupları değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda ANOVA analizi ile gruplar arasında farklar test edilmiştir. ANOVA analizi ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi kullanılmıştır ($p<.05$). Elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17’ye bakıldığında kumar oynama nedenleri ölçeğinin Eğlenme/heyecanlanma, kaçınma, para kazanma ve sosyalleşme alt boyutlarında kumar oynama nedenlerinde genç bireylerin kumara başlama yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 17. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İlk Oynama Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	P
Eğlenme/ Heyecanlanma	9-13 Yaş	22	47,45	9,60	Gruplar arası	4,172	2	2,086	2,660	,072
	14-18 yaş	136	41,24	12,3	Grup içi	166,271	212	0,784		
	19 ve Üstü	57	40,66	13,3	Toplam	170,443	214			
Kaçınma	9-13 Yaş	22	19,18	8,22	Gruplar arası	1,887	2	0,944	1,006	,367
	14-18 yaş	136	17,36	6,41	Grup içi	198,835	212	0,938		
	19 Ve Üstü	57	16,77	7,02	Toplam	200,722	214			
Para Kazanma	9-13 Yaş	22	27,50	8,85	Gruplar arası	1,668	2	0,834	0,827	,439
	14-18 yaş	136	25,19	7,95	Grup içi	213,834	212	1,009		
	19 ve Üstü	57	25,14	7,89	Toplam	215,502	214			
Sosyalleşme	9-13 Yaş	22	16,09	6,97	Gruplar arası	0,542	2	0,271	0,262	,770
	14-18 yaş	136	15,19	5,64	Grup içi	219,524	212	1,035		
	19 ve Üstü	57	15,00	6,78	Toplam	220,066	214			

p>.05

Araştırmada yer alan katılımcıların “Kumara İlişkin Bilişsel Yapılarının” kumara başlama yaş grupları değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının İlk Oynama Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	P
Oynamayı Durduramama	9-13 Yaş	22	16,63	8,86	Gruplar arası	0,642	2	0,321	0,139	,870
	14-18 yaş	136	15,72	6,94	Grup içi	489,721	212	2,310		
	19 ve Üstü	57	15,91	8,53	Toplam	490,364	214			
Kontrol Etme İllüzyonu	9-13 Yaş	22	11,40	5,87	Gruplar arası	7,414	2	3,707	1,213	,299
	14-18 yaş	136	10,25	5,13	Grup içi	648,134	212	3,057		
	19 ve Üstü	57	9,42	5,26	Toplam	655,548	214			
Kumar Oynama Beklentisi	9-13 Yaş	22	15,09	5,75	Gruplar arası	0,153	2	0,076	0,035	,966
	14-18 yaş	136	15,17	5,76	Grup içi	464,581	212	2,191		
	19 ve Üstü	57	14,93	6,33	Toplam	464,734	214			
Yoruma Dayalı Ön Yargı	9-13 Yaş	22	16,72	6,76	Gruplar arası	8,927	2	4,464	1,881	,155
	14-18 yaş	136	15,15	5,85	Grup içi	503,062	212	2,373		
	19 ve Üstü	57	13,86	6,63	Toplam	511,990	214			
Tahmini Kontrol	9-13 Yaş	22	17,90	8,61	Gruplar arası	2,874	2	1,437	0,652	,522
	14-18 yaş	136	18,45	6,96	Grup içi	467,428	212	2,205		
	19 ve Üstü	57	17,12	7,99	Toplam	470,301	214			

p>.05

Tablo 18 incelendiğinde kumar oynama nedenleri ölçeğinin bilişsel yapılar ölçeğinin alt boyutları olan oynamayı durduramama, kontrol etme illüzyonu, kumar oynama beklentisi, yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrolde genç bireylerin kumara ilk başlama yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>.05).

4.3.8. Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Kumar Oynama Davranışı Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeklerinin Puan Aritmetik Ortalamalarının ve Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması

Araştırmada yer alan katılımcıların Kumar Oynama Davranışı, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar, Kumar Oynama Nedenleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda

ANOVA analizi ile gruplar arasında farklar test edilmiştir. ANOVA analizi ile yapılan testler için ikili karşılaştırmalarda Tukey Testi kullanılmıştır ($p < .05$). Elde edilen bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Kumar Oynama Nedenleri Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Eğlenme/ Heyecanlanma	Evli	62	42,09	13,6	Gruplar arası	2,843	3	0,948		
	Bekar	138	41,21	11,9	Grup içi	167,600	211	0,794	1,193	,313
	Boşanmış	12	47,33	11,8	Toplam	170,443	214			
	Ayrı	3	35,00	13,5						
Kaçınma	Evli	62	17,25	7,37	Gruplar arası	8,226	3	2,742		
	Bekar	138	16,94	6,31	Grup içi	192,496	211	0,912	3,006	,031*
	Boşanmış	12	22,91	7,36	Toplam	200,722	214			
	Ayrı	3	19,00	5,00						
Para Kazanma	Evli	62	24,48	8,23	Gruplar arası	3,383	3	1,128		
	Bekar	138	25,55	8,01	Grup içi	212,119	211	1,005	1,122	,341
	Boşanmış	12	29,00	6,91	Toplam	215,502	214			
	Ayrı	3	24,00	7,55						
Sosyalleşme	Evli	62	15,27	6,37	Gruplar arası	6,391	3	2,130		
	Bekar	138	14,86	5,88	Grup içi	213,675	211	1,013	2,104	,101
	Boşanmış	12	19,41	5,48	Toplam	220,066	214			
	Ayrı	3	14,66	8,62						

* $p < .05$

Tablo 19 incelendiğinde kumar oynama nedenleri ölçeğinin kaçınma alt boyut ortalama puanlarının genç yetişkinlerin medeni durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < .05$). Buna karşın eğlenme/heyecanlanma, sosyalleşme ile para kazanma alt boyutlarında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Kaçınma alt boyutunda hangi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olup olmadığına bakmak için gerçekleştirilen Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre, boşanmış olan katılımcılar ile evli ve bekar olan katılımcılar arasında kaçınma puanlarına göre

istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup ($p < .05$), diğer medeni durumlar arasında fark bulunmamıştır ($p > .05$). Boşanmış katılımcıların elde ettikleri kaçınma puan ortalamalarının bekar olan ve evli olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle boşanmış katılımcıların kaçınma gösterdikleri için kumar oynamaya yöneldikleri söylenebilir.

Araştırmada yer alan katılımcıların “Kumara İlişkin Bilişsel Yapılarının” medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20’ye bakıldığında, bilişsel yapılar ölçeğinin alt boyutları olan oynamayı durduramama ve kumar oynama beklentisi alt boyut puanlarının medeni durumlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < .05$). Buna karşın kontrol etme illüzyonu, yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol alt boyutlarında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Gözlenen bu farklılaşma hangi eğitim düzeyine lehine olduğunu anlamak için yapılan Tukey post hoc analiz sonuçlarına göre; boşanmış olan katılımcılar ile evli ve bekar olan katılımcılar arasında oynamayı durduramama alt boyut puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup ($p < .05$), diğer medeni durumlar arasında fark bulunmamıştır ($p > .05$). Boşanmış olan katılımcıların elde ettikleri oynamayı durduramama puan ortalamalarının evli ve bekar olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .05$).

Kumar Oynama Beklentisi alt boyutunda ise, boşanmış olan katılımcılar ile bekar olan katılımcılar arasında kumar oynama beklentisi puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş olup ($p < .05$), diğer medeni durumlar arasında fark bulunmamıştır ($p > .05$). Boşanmış olan katılımcıların oynama beklentisi puan ortalamalarının bekar olan katılımcıların elde ettikleri puan ortalamalarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < .05$).

Tablo 20. Kumara İlişkin Bilişsel Yapılar Ölçeğine ait Alt Boyut Ortalama Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Oynamayı Durduramama	Evli	62	16,95	8,40	Gruplar arası	34,702	3	11,567	5,356	,001*
	Bekar	138	14,76	6,87	Grup içi	455,662	211	2,160		
	Boşanmış	12	23,08	6,14	Toplam	490,364	214			
	Ayrı	3	15,33	10,02						
Kontrol Etme İllüzyonu	Evli	62	10,51	5,22	Gruplar arası	4,885	3	1,628	0,528	,664
	Bekar	138	9,87	5,27	Grup içi	650,664	211	3,084		
	Boşanmış	12	11,58	5,27	Toplam	655,548	214			
	Ayrı	3	9,66	6,51						
Kumar Oynama Beklentisi	Evli	62	15,38	5,98	Gruplar arası	19,873	3	6,624	3,142	,026*
	Bekar	138	14,63	5,78	Grup içi	444,861	211	2,108		
	Boşanmış	12	19,75	4,18	Toplam	464,734	214			
	Ayrı	3	12,33	9,07						
Yoruma Dayalı Ön Yargı	Evli	62	14,85	6,30	Gruplar arası	11,410	3	3,803	1,603	,190
	Bekar	138	14,66	6,08	Grup içi	500,580	211	2,372		
	Boşanmış	12	18,58	6,56	Toplam	511,990	214			
	Ayrı	3	17	5,29						
Tahmini Kontrol	Evli	62	17,72	7,34	Gruplar arası	12,778	3	4,259	1,964	,120
	Bekar	138	17,73	7,24	Grup içi	457,523	211	2,168		
	Boşanmış	12	23	8,41	Toplam	470,301	214			
	Ayrı	3	19,33	9,71						

*p<.05

Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerinin genelinden elde ettikleri ortalama puanların medeni durumu değişimini açısından farklılaşp farklılaşmadığı ANOVA (tek yönlü varyans analizi) analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Kumar Oynama Davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Ölçeklerine ait Puan Ortalamalarının Medeni Durumu Değişimine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Hata Kareler	df	Ortalama Kareler	F	p
Kumar Oynama Davranışı	Evli	62	17,43	4,93	Gruplar arası	0,123	3	0,041	0,870	,450
	Bekar	138	17,64	4,30	Grup içi	9,926	211	0,047		
	Boşanmış	12	16,16	5,41	Toplam	10,048	214			
	Ayrı	3	20,66	4,73						
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	Evli	62	1,13	1,25	Gruplar arası	0,388	3	0,129	1,679	,173
	Bekar	138	0,89	1,03	Grup içi	16,233	211	0,077		
	Boşanmış	12	1,26	1,22	Toplam	16,620	214			
	Ayrı	3	1,01	1,11						

p>.05

Tablo 21 incelendiğinde, Kumar Oynama Davranışı, Kumar Oynama Nedenleri ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları ölçeklerinden alınan puanlarda medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05).

4.4. YEM Analizi Bulguları

4.4.1. V-VI-VII ve VIII. Alt Problemlere Ait Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen faktörler ile kurulan modelin doğrulanıp doğrulanmadığını birden fazla uyum indeksi ile gösteren yapısal eşitlik modellemesinde tek bir uyum indeksi yerine tüm indeksler bir arada değerlendirmektedir (Cole 1987, Jöreskog ve Sörbom 1993).

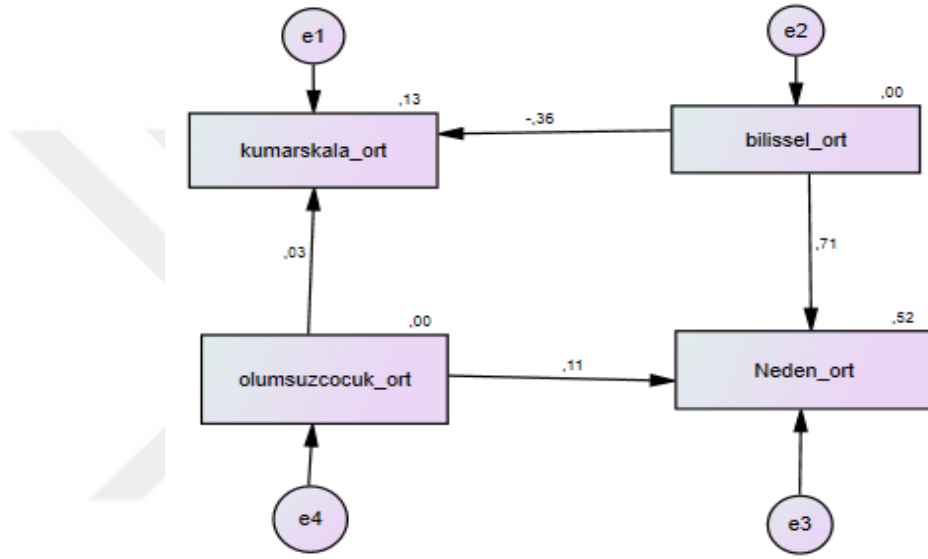
Değişkenler arasında var olan doğrudan, dolaylı veya düzenleyici nedensellik ilişkilerin test edildiği YEM temelli analizlerde her zaman gizil değişkenler üzerinden analiz yapılmamaktadır. Değişkenler arasında var olan nedensellik ilişkisi gözlemlenen değişkenler üzerinden de modelleme yapılarak hesaplanabilmektedir. Örneğin 35 maddeden oluşan kumar oynama nedenleri ölçeğinin test edilmesinde alınan toplam puanın ortalaması analize dahil edilmektedir. Aynı anda birden fazla ilişkiyi test edebilme imkânı sunması geleneksel regresyon analizinden önemli farkıdır (Gürbüz, 2019).

Araştırma için oluşturulan araştırma soruları aşağıda yer alanlar kurulacak YEM modeli ile test edilecektir.

- V. Alt Problem: Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama davranışı üzerinde etkisi var mıdır?

- VI. Alt Problem: Genç yetişkinlikteki bireylerde kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama davranışı üzerinde etkisi var mıdır?
- VII. Alt Problem: Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama nedenleri üzerinde etkisi var mıdır?
- VIII. Alt Problem: Genç yetişkinlikteki bireylerde kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama nedenleri üzerinde etkisi var mıdır?

YEM için kurulan ilk modele ait diyagram Şekil 1’de verilmiştir;

Şekil 1. YEM Modeli Diyagramı-1

Analiz sonucunda ilişkileri yorumlayabilmek için ilk olarak değişkenler arasında çizilmiş olan okların üzerinde yer alan regresyon katsayılarının anlamlı olup olmadığına bakılır. Aşağıda yer alan tabloda regresyon katsayıları ve anlamlılık değerleri verilmiştir;

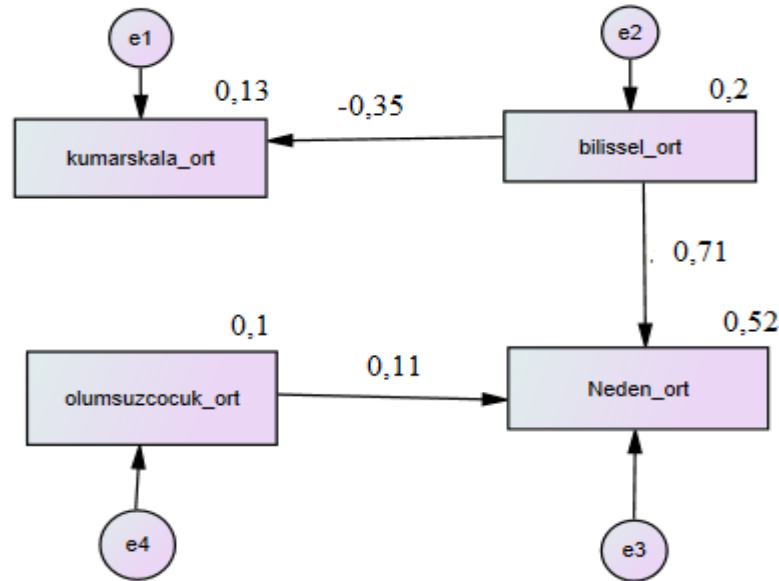
Tablo 22. Ölçekler Arasındaki İlişki Katsayıları

Ölçek1	Ölçek2	Katsayılar (β)	p değeri
Kumar Oynama Nedeni	Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	0,111	,019*
Kumar Oynama Nedeni	Bilişsel Yapılar	0,714	,001*
Kumar Oynama Davranışı	Bilişsel Yapılar	-0,358	,001*
Kumar Oynama Davranışı	Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	0,033	,607

*p<0,05

Tablo 22 incelendiğinde; kumar oynama davranışı ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları arasındaki regresyon katsayısının istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir. Bu nedenle analize devam edebilmek için bu regresyon katsayısına ait yol silinerek analiz tekrarlanır.

İki ölçek arasındaki yol silindikten sonra yeni kurulan YEM modeline ait diyagram aşağıda verilmiştir;

Şekil 2. YEM Modeli Diyagramı-2

Yeni kurulan modelin analizi sonucunda ilişkileri yorumlayabilmek için ilk olarak değişkenler arasında çizilmiş olan okların üzerinde yer alan regresyon katsayılarının anlamlı olup olmadığına bakılır. Aşağıda yer alan tabloda regresyon katsayıları ve anlamlılık değerleri verilmiştir;

Tablo 23. Ölçekler arasındaki İlişki Katsayıları

Ölçek1	Ölçek2	Katsayılar (β)	p değeri
Kumar Oynama Nedenleri	Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	0,111	,019*
Kumar Oynama Nedenleri	Bilişsel Yapılar	0,714	,001*
Kumar Oynama Davranışı	Bilişsel Yapılar	-0,355	,001*

*p<0,05

Tablo 23 incelendiğinde; Kumar oynama nedeninin, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarından ($\beta= 0,111$; $p<0,01$) ve bilişsel yapılardan ($\beta= 0,714$; $p<0,01$) olumlu yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca kumar oynama davranışının bilişsel yapılardan ($\beta=-0,355$; $p<0,01$) olumsuz yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Araştırmanın hipotezleri YEM ile analiz edilmiştir. Verilerde çoklu normal dağılım sağlandığı için En yüksek olabilirlik (Maksimum Likelihood) hesaplama yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur. Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, kumar oynama nedenleri, kumar oynama davranışları ve kumara ilişkin bilişsel yapılar değişkenlerinden oluşan model test edilmiştir. İlk olarak çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının kumar oynama nedenlerine ve kumar oynama davranışlarına etkisi, bilişsel yapıların kumar oynama nedenlerine ve kumar oynama davranışlarına etkilerin araştırıldığı model analiz edilmiştir.

Analiz sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri $\chi^2 5,482$, sd 2, $\chi^2/df 2,741$, RMSEA 0,090, GFI 0,987 ve CFI 0,982 olarak bulunmuştur (Tablo 24). Ancak kumar oynama davranışı ve çocukluk çağı olumsuz yaşantılar arasındaki regresyon katsayısının istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle analize devam edebilmek için bu regresyon katsayısına ait yol silinerek analiz tekrarlanmıştır.

Analiz sonucunda araştırma için oluşturulan sorulara göre “genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama davranışı üzerinde var olduğu düşünülen etki” istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bireylerin kumar oynama davranışlarında çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkisi istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur ($p<0,05$).

Analiz sonucunda araştırma için oluşturulan sorularda “Genç yetişkinlikteki bireylerde Kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama davranışı üzerinde var olduğu düşünülen etki” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kumar oynama davranışı bilişsel nedenlerden ($\beta= -$

0,355; $p < 0,01$) olumsuz yönde etkilenmektedir. “Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama nedenleri üzerinde var olduğu düşünülen etkisi” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kumar oynama nedenleri çocukluk çağı olumsuz yaşantılarından ($\beta = 0,111$; $p < 0,01$) olumlu yönde etkilenmektedir. “Genç yetişkinlikteki bireylerde Kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama nedenleri üzerinde var olduğu düşünülen etkisi” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kumara ilişkin bilişsel yapılar kumar oynama davranışlarını ($\beta = 0,714$; $p < 0,01$) olumlu yönde etkilemektedir. Bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin (varyansın, R^2) %13’ünü açıklamaktadır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri ve bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin (varyansın, R^2) %52’sini açıklamaktadır.

Yeni kurulan modelde; olumsuzluk çocukluk deneyimlerinin kumar oynama nedenlerine etkisi, bilişsel yapıların kumar oynama nedenlerine ve kumar oynama davranışlarına etkilerin araştırıldığı model analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri χ^2 5,744, df 3, χ^2/df 1,915, RMSEA 0,060, GFI 0,987 ve CFI 0,986 olarak bulunmuştur (Tablo 24).

Tabloya 24 incelendiğinde, hesaplanan χ^2/df değeri 3’ün altında olduğu için model anlamlı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, NFI, CFI ve GFI değerlerine bakarsak model uyumu görülmektedir (NFI > 0,90, CFI > 0,90, GFI > 0,90), Yani örneklem elde edilen verilerle temsil edilebilmektedir, RMESA değerine bakarsak örneklem sayısının yeterli olduğu söylenir (RMSEA < 0,08),

Tablo 24. DFA İçin Uyum İyiliği İndeksleri Değerleri

Uyum İndeksi	1. Model	2. Model	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	AÇIKLAMA (2, Model için)
CMIN	5,482	5,744	En küçük değere sahip olan model daha uyumludur,		χ^2 testi ile varyans kovaryans matrislerinin (model değişken arası) benzerlik gösterip göstermediği araştırılmaktadır. Modelde gözlenen kovaryans yapısı ile model ile belirlenmiş kovaryans yapısı uygunluk göstermektedir. “İstatistiksel olarak Model uygun bulunmuştur.”
Sd	2	3	-		
χ^2 / sd	2,471	1,915	≤ 3	3 - 5	Düşük çıkması matris yapılarının benzer olduğunu göstermektedir. Örneklem büyüklüğüne duyarlıdır örneklem sayısı artarsa χ^2 azalmaktadır. χ^2/sd değeri için; 3’den küçük olduğu için istatistiksel olarak model veriye iyi uyum göstermektedir. Modelden elde edilen değer istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Hesaplanan değer istenilen aralıktadır.
GFI	0,987	0,987	$\geq 0,95$	0,90 – 0,95	χ^2 değerine alternatif olarak geliştirilmiş olup, model uyumunu değerlendirmede örneklem büyüklüğünü hesaba dahil etmez. Modelin açıkladığı örneklem varyansı olarak kabul edilmektedir. İstatistiksel olarak modelin örneklemdeki kovaryans matrisini düşük oranda ölçtüğü hesaplanmıştır. Modelden elde edilen değer istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır, hesaplanan değer istenilen aralıkta değildir.
CFI	0,982	0,986	$\geq 0,97$	0,95 – 0,97	İndeks hesaplanırken örneklem büyüklüğü hesaplamalara dahil edilmektedir. Gizil(örtük) değişkenler arasında ilişkinin olmadığı bağımsızlık modeli tarafından üretilmiş kovaryans matrisi ile önerilen yapısal eşitlik modeline ait kovaryans matrisi karşılaştırılarak hesaplanmakta olup, örneklem büyüklüğünün küçük olduğu durumlara da oldukça duyarlılık göstermektedir. Modelden elde edilen değer istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.
RMSEA	0,090	0,060	$\leq 0,05$	0,05 – 0,08	Örneklem sayısına duyarlılık göstermesinden dolayı küçük örneklemli modellerde gerçekte kabul edilecek bir modelin reddine neden olabilmektedir. Bu nedenle küçük örneklemli araştırmalarda kullanılması tavsiye edilmemektedir Modelden elde edilen değer istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kullanılan örneklem sayısının modeli açıklamada yeterli olduğu ifade edilebilir.

Kaynak: Özdamar K, Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi, 2016/1, Nisan Kitabevi, Eskişehir,

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ile literatür de daha önce yapılmış olan çalışmaların karşılaştırılarak tartışılması yer almaktadır. Araştırmada, genç yetişkinlerin olumsuz çocukluk deneyimleri ve kumara ilişkin bilişsel yapılarının, kumar oynama davranışı ve nedenleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, kumar oynama davranışının, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, kumara ilişkin bilişsel yapıların ve kumar oynama nedenlerinin sosyodemografik verilere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmesi de amaçlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda, cinsiyete göre kumar oynama nedenlerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Erkeklerin eğlenme/ heyecanlanma puanlarının, kadınların eğlenme/heyecanlanma nedeniyle kumar oynama puanlarından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Kumar oynama nedenlerinde farklılık görülen bir diğer boyut kaçınmadır. Erkeklerin kaçınma puanlarının, kadınların kaçınma puanlarından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, cinsiyetin kumar oynama nedenleri üzerinde etkisi ile ilgili birbirinden farklı sonuçlar bulunmaktadır.

Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır (2019) yılında, doğum yerine göre kumar oynama nedenlerinin farklılığının karşılaştırılması için Kıbrıs'ta yaptıkları çalışmada eğlenme/ heyecanlanmanın önemli bir kumar yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada kadınların erkeklere göre kumar oynama nedenlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı ifade edilmiştir. Erkeklerin kaçınma nedeniyle kumar oynama motivasyonlarının yüksek olmasının eğlenme/ heyecan duyma için kumar oynama sebebini açıkladığı düşünülmektedir. Lee, Chae, Lee ve Kim (2007) tarafından yılında beş faktörlü kumar modeli araştırma çalışmalarında 234 problemlili kumar oynayan üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Bu araştırmada toplam sonuçlar, erkeklerin en çok heyecan, zevk ve stresin azaltılması için kumar oynadığı bildirilirken kadınların en çok can sıkıntısı ve yalnızlık nedeniyle kumar oynadığı gösterilmiştir. Ayrıca çalışmada kaçınma güdüsünün varyansının, eğlence güdüsü ile açıklandığı görülmüştür. Kanada'da kumar oynama motivasyonları ve cinsiyetler arasındaki benzerlik ve farklılıkları araştıran bir çalışmada kumar oynama nedenlerinin cinsiyetler arasında farklılaştığı bulunmuştur. Erkek katılımcıların daha çok risk almanın verdiği heyecan duygusu için kumar oynadıkları belirtilirken kadınların kendi duygusal başa çıkma puanları

düşük bulunmuştur. Yani kadınların eğlenme/ heyecanlanma ve kaçınma nedeniyle kumar oynamasına ilişkin erkeklerden düşük puan almalarının anlamlı olduğu görülmüştür.

Literatürde cinsiyete göre kumar oynama nedeninin farklılaşmasının çeşitli faktörlerden etkilendiğini gösteren çalışmalar dikkat çekmektedir. Kanada’da kadınlarda kumar oynama davranışının artmasının görülmesiyle göçmen kadın ve erkekler ile 1 yıllık etnografi çalışması yapılmıştır. Araştırmaya göre kumar oynadığı tespit edilen kadınların kumara daha çok duygusal nedenlerle katıldıkları görülmüştür. Bu kadınlarda yalnız yaşamının kumar oynamaya yönelmek için bir neden olduğu bildirilirken aynı zamanda acıdan kaçmak, sıkıntı ve olumsuz düşüncelerden kurtulmak için bir çıkış yolu olarak kumar oynadıkları görülmüştür. Hayatlarından memnun olmayan bu kadınlar geçici olarak kaçmak için ve kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı olmak için kumar oynamaktadırlar. Bu durum eğlenme ve kaçınma için kumar oynamaya yönelme olarak değerlendirilebilir. Erkek katılımcılar arasında ise en sık kumar oynama nedeninin yaşanan maddi zorluklar sebebiyle hızlı ve kolay para kazanma dürtüsü olduğu görülmüştür. Bütün katılımcılarda görülen sosyalleşme amacıyla kumar oynama puanlarının yüksek olması ise yaşadıkları toplumda statü farklarından ve azınlık dezavantajlarından kaçmak için kumar oynadıkları şeklinde yorumlanabilmektedir (Li, 2007).

Literatürde kumar oynama nedeninin cinsiyet açısından farklılaştığı ve erkeklerin eğlenme/ heyecanlanma ve kaçınma nedeniyle kumar oynama düzeylerinin, kadınlardan daha yüksek olduğunu gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (Bergevin vd., 2006; Walker, Hinch ve Weighill, 2005). Yapılan araştırmanın sonuçları da bu araştırmalarla paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada, kumar oynama davranışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, cinsiyetin kumar oynama davranışına etkisiyle ilgili farklı sonuçlar görülmüştür.

Cinsiyet ve kumar tercihleri arasındaki farklılıklar isimli bir çalışmada 937 kadın ve 1367 erkekte oluşan bir grup ile cinsiyetin oyun düzenleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmaya göre, erkekler ve kadınlar arasında kumar oynama davranışının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ancak erkek ve kadınların ne kadar kumar oynadıkları ve oynadıkları oyunların türleri konusunda farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca çalışmada kadınların ve erkeklerin kumar oynama düzeyleri farklılaşmasa bile problemlerini kumar geliştirmelerinin farklı ilerlediği belirtilmiştir. Kadınlar daha ileri yaşlarda kumar oynamaya başlayıp daha çabuk sorun geliştirirken erkekler, erkeklerin sıklıkla yaşamın erken dönemlerinde kumar oynamaya başladıkları ve sorunlarında zaman içinde yavaş yavaş oluştuğu gözlenmiştir (LaPlante, Nelson, LaBrie ve Shaffer, 2006).

Tavares, Zilberman, Beites ve Gentil (2001) tarafından kumar oynadığı tespit edilen 39 kadın ve 38 erkek ile bir izlem çalışması yapılmıştır. Çalışmada kumar oynayan bu kişilerin kumar oynama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çalışmaya göre cinsiyetin sebep olduğu farklılık kumar şiddeti üzerinde görülmemiştir. Bu farklılık daha çok kumar oynama davranışının zaman içindeki gelişimi ve kumar oynamaya eşlik eden farklı durumlar üzerinde görülmüştür. Sonuç olarak cinsiyet değişkeni bu çalışma için kumar oynama üzerinde etkili bulunmamıştır.

Diğer taraftan ilgili literatür araştırmalarında kadınlar ve erkeklerin kumar oynama düzeylerinin farklılaştığını gösteren birçok çalışmaya rastlanmıştır. 1989 Iowa'da cinsiyet ve kumar başlıklı bir çalışmada, genç yetişkin katılımcılar, kumar oynama problemleri, korelasyonları ve kumar davranışları açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmaya göre kadınların kumar davranışının, erkeklerden daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Bununla beraber cinsiyetin aynı zamanda, kumar oynama sıklığı, oyun türü ve zaman açısından önemli ölçüde farklılığa sebep olduğu görülmüştür. Sonuç olarak çalışmada kadınlar ve erkekler problemleri kumar konusunda önemli bir farklılık göstermemiştir. Bununla birlikte, kadınlar ve erkekler, sorunlu kumar oynamanın birkaç öngörüsünde önemli ölçüde farklılık göstermiştir (Hraba, 1996).

İngiltere'de, kumar tedavisi arayan 349 erkek ve 213 kadın ile kumar özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmasını inceleyen bir çalışmada kumar oynamanın ve bunun yarattığı sorunların cinsiyete göre farklılaştığı belirtilmiştir. Ülkede casinoların piyasaya sürülmesinden sonra kadınların kumar oynama düzeylerinin arttığı görülürken yine de en çok tedavi başvurusunun erkekler (%83-88) tarafından yapıldığı bildirilmiştir. Bu durumun cinsiyet açısından kumar oynama davranışında farklılık görülmesine neden olabileceği söylenebilir (Potenza, Steinberg, McLaughlin, Wu, Rounsaville ve O'Malley, 2001).

Literatürde, yapılan araştırmalarda birbirinden farklı sonuçların olduğu görülmüştür. Ancak yapılan mevcut araştırmanın sonuçlarının genel anlamda literatür ile uyduğu söylenebilir. Araştırmalar arasında görülen bu farklılığın nedeni, cinsiyetin, tek başına birçok kişinin düşündüğü kadar kumar tercihlerini ayırt etmek için ayırıcı bir güce sahip olmadığı olarak düşünülebilir. Çalışmalardaki demografik farklılıklar ve kültür profilleri cinsiyet gibi belirli bir demografik özelliğin kumar üzerinde farka sebep olduğuna dair aşırı genellemenin her zaman geçerli olmayabileceğini desteklemektedir. Mevcut çalışmada ve diğer çalışmalarda, kumar oynama davranışının cinsiyete göre değişip değişmemesi kültürel kabul edilebilirlik ve kabul edilemezlik konusundaki farklılıktan da kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, giderek daha eşitlikçi bir sosyal ortam hem erkeklerin hem de kadınların kumar oynamaya katılmasını

daha yaygın hale getirmiş olabilir. Mevcut çalışmada erkeklerin ve kadınların kumar oynama düzeylerinin farklılaşmaması kumarın yalnızca erkekler için bir araç olmadığını destekleyebilir. Ayrıca örneklemin sosyoekonomik ve kültürel özellikleri, kadın katılımcı sayısındaki farklılık erkeklerin kumar oynamaya daha rahat ulaştığını gösteriyor olabilir.

Bu çalışmada, genç yetişkinlerin kumara ilişkin bilişsel yapıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Erkeklerin yoruma dayalı önyargı ve tahmini kontrol alt boyut puan ortalamaları kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunurken oynamayı durdurma düşüncesi, kontrol etme illüzyonu ve kumar oynama beklentisi alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, kumara ilişkin bilişsel yapıların cinsiyete göre farklılaştığını destekleyen çalışmalar mevcuttur.

Miller ve Currie (2008) tarafından Kanada’da bir nüfus araştırması dahilinde yapılan kumar oynama yoğunluğu ve bilişsel bozulmalar adlı bir çalışmada 18-35 yaş aralığında kumar oynayan bireylerin kumara ilişkin bilişsel yapılarında farklılıklar görülmüştür. Araştırmaya göre kumara ilişkin bilişsel yapılardaki farklılığın erkeklerde kadınlardan 2 kat daha fazla olduğu ve erkeklerin bilişsel yapılarının kumar şiddetini daha çok yordayıcı olduğu ortaya konulmuştur. Erkekler birden fazla bilişsel bozulma bildirirken kadınlar daha kontrollü görülmekteydi.

Çin’de 934 kumar oynayan genç yetişkin ile yapılan çalışmada kumara ilişkin bilişsel önyargıların alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Çalışmaya göre erkeklerde kontrol etme illüzyonu ve tahmini kontrol ve yoruma dayalı önyargılarda kadınlardan daha fazla bozulma saptanmıştır. Ayrıca kumar oynama şiddeti arttıkça kumara ilişkin bilişsel yapıların belirginleştiği ifade edilmiştir. Özellikle erkeklerde kumar oynamayı durduramama ve kumar beklentisi bilişleri ön planda iken kumarla ilgili umutlar alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir (Tang ve Wu, 2012).

Midwestern Üniversitesi’nde son bir yıl içinde birden fazla kez kumar oynamış 359 kadın ve 221 erkek üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, cinsiyetin kumara ilişkin bilişsel yapıların önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Çalışmada erkeklerin bilişsel yapı puan ortalamalarının kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. En yüksek puan ortalamasının tahmini kontrol alt boyutunda görülmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca bu farklılığın kumar oynama davranışının %5.8’ini açıkladığı görülmüştür (King, Abrams ve Todd Wilkinson, 2010).

Bu araştırmanın sonucu ile yukarıda belirtilen araştırmaların sonuçlarının uyumlu olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmada erkeklerin tahmini kontrol ve yoruma dayalı önyargı puan ortalamalarının kadınlardan yüksek olduğu görülmüştür. Yani erkekler kumar oynarken

bir kere kazanmanın devamının geleceği anlamına gelmesine ve kötü sonuçların kötü şans ile ilgili olduğuna daha çok inanmaktadırlar. Bu durumun erkeklerin kendilerini kumar oynarken daha aktif görmeleri ve dürtüsellikleri ile ilişkili olabilir. Kazanmak için bir strateji kullanmak gibi kişinin kazanmadaki aktif rolünü gösteren bilişlerin erkekler üzerinde daha büyük bir etkisi olmasının ve kadınların kendilerini kumar oynamada daha pasif olarak görmelerinin buna neden olduğu düşünülebilir.

Çalışmada, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre erkek ve kadınların çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Benzer şekilde Sağlık Hizmeti Kuruluşu (HMO) tarafından ruh sağlığı ve olumsuz çocukluk deneyimleriyle ilgili yapılan bir çalışmada, 8667 kişi karşılaştırılmıştır ve erkekler ve kadınların olumsuz çocukluk yaşantılarına maruz kalma düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken kötü muamele sınıflandırmalarında önemli farklılıklar olduğuna dikkat çekilmiştir. Örneğin kadınların, çocuklukta cinsel istismara maruz kalma gibi olumsuz deneyim yaşamış olma ve fiziksel şiddet görmüş olmaları yüksek bulunurken erkeklerin bu kategorilerde aldıkları puanlar daha düşük bulunmuştur. Bununla beraber erkeklerin daha çok fiziksel istismara maruz kalma ve duygusal ihmal yaşama ortalamaları yüksek bulunmuştur (Edwards, Holden, Felitti ve Anda, 2003). Sonuç olarak farklılığın, olumsuz çocukluk deneyimleri yaşamış olma düzeylerinde değil yaşanan olumsuz deneyimlerin türünde olduğu görülmüştür.

Buna karşın konu ile ilgili literatürde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunan araştırmalarda bulunmaktadır. Güneri Yöyen (2016), 303 kadın ve 227 erkek ile çocukluk çağı travması ve benlik ile ilgili yaptığı bir çalışmada, araştırmaya katılan kişilerin çocukluk çağı travması toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Fiziksel ve duygusal istismar ve duygusal ihmal puanlarında bir farklılaşma görülmezken erkeklerin cinsel istismar puanları kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Türkkın ve Odacı (2018), tarafından 383 kadın ve 321 erkek örneklem ile çocukluk çağı travmaları ve demografik özellikleri incelenmiştir. Bu çalışmada, erkeklerin ortalama cinsel istismar puanlarının, kadınların cinsel istismar puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu bildirilmiştir. Ayrıca kadınların duygusal istismar puan ortalamalarının erkeklerden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Görüldüğü üzere bu konuyla ilgili literatürde çelişkili sonuçlar elde edilmiş olduğundan, daha fazla araştırma yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada kumar oynama nedenlerinin yaşanan şehre göre farklılaşp farklılaşmadığına da bakılmıştır. Elde edilen sonuçlarda, Antalya ve Gaziantep illerinde

yaşayan kişilerin eğlenme/ heyecanlanma için kumar oynadıkları, Malatya ve Gaziantep'te para kazanma amacıyla daha fazla kumar oynadığı ve aynı zamanda Gaziantep'te yaşayanların daha çok sosyalleşme amacıyla da kumar oynadığı bulunmuştur. Kaçınma nedeniyle kumar oynayanlar arasında ise yaşanan şehre göre bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuçları yorumlayabilmek için ülkemiz kültüründe yeterli çalışma bulunmazken, sonuçlara gelişmişlik düzeyi açısından yaklaşılması önemli görülmüştür. Antalya ve Gaziantep illerinde eğlenme ve heyecanlanma amacıyla kumar oynama nedeninin daha fazla görülmesinde bölgenin turizm açısından yoğun olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Özellikle Antalya ilinin tatil bölgesi olmasının kumar oynama nedeni üzerinde etkili olduğu söylenilebilir. Gaziantep ilinde sosyalleşme amacıyla kumar oynamanın diğer illere göre yüksek olması da bölgenin hem turistik hem muhafazakâr özelliklere sahip olmasıyla ilişkilendirilebilir. Kumar oynamanın, ticari açıdan yoğun olan bu bölgede yaşayan insanlar için örtük bir sosyalleşme aracı olduğu düşünülebilir. Bu bakış açısı aynı zamanda Gaziantep ilinde para kazanma amacıyla kumar oynamanın yüksek olmasını da açıklayabilmektedir.

Literatürde bu araştırmanın sonuçları ile doğrudan bağlantılı başka bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte yaşanan yerin özelliklerinin kumar oynama nedenleri üzerinde etkili olduğunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin yaşanan yerde hangi kumar türlerinin yasal olduğu kumar oynamaya katılımı etkilemektedir (Welte, Barnes, Tidwell ve Parker, 2011). Dellis, Spurrett ve Hofmeyr (2013) kumar oynamanın nedenlerinin mekân, gelir ve istihdam durumu, eğitim ve kumarhaneye yakınlıktaki farklılıklara göre değişebileceğini göstermişlerdir. Ayrıca çalışmada sosyo-ekonomik koşullarında kumar oynama nedenleri üzerinde büyük farklılıklara neden olabildiği gösterilmiştir. Çoğunlukla gelişmiş ülkelerde yapılan kumar araştırmalarında ise belirli konum ve coğrafi özelliklerdeki farklılıklara dikkat çekilmiştir.

Bu çalışmada, kumar oynama nedenlerinin yaşa göre para kazanma alt boyutunda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 18-22 yaş grubunda para kazanma amacıyla kumar oynamanın daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışma grubu içerisinde en genç yaş olan bu grubunun kumar oynamaya emek harcamadan para kazanma gözü ile bakabildiği düşünülebilir. Yaşın azalmasıyla beraber yoğun para kazanma arzusunun artmış olması ve kısa yoldan para kazanma düşüncesinin oluşmaya başladığını düşündürmektedir. Bu sonucu destekleyen alan yazında üniversite öğrencileri ve yetişkinlerin karşılaştırıldığı bir çalışmada yaşın azalmasıyla beraber kumarda para kazanma motivasyonunun arttığı ve daha riskli davranışlarda bulunduğu ifade edilmiştir (Giacopassi, Stitt ve Nichols, 2006). Ayrıca bir başka çalışmada kumar şiddetini öngören faktörler incelenirken daha genç yaş gruplarının sadece para kazanma

ya da eğlenme amacıyla kumar oynadığı tespit edilmiştir (Lee vd., 2007). Araştırma sonucundan elde edilen veriler ile alan yazın arasındaki benzerlikler, araştırmanın literatürü desteklediği sonucunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada, kumara ilişkin bilişsel yapıların yaşa göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde kumara ilişkin bilişsel yapıların yaşa, cinsiyete, medeni duruma ve sosyoekonomik duruma göre değişmediği belirtilmiştir (Raylu ve Oei, 2004). Oei, Lin ve Raylu (2007) farklı kültür ve yaş gruplarını kıyaslayarak yaptıkları çalışmada kumara ilişkin bilişsel yapılardaki farklılaşmanın demografik özelliklerden daha çok kumar türleri ve motivasyonlarla ilgili olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışma ile alanda ulaşılan bulgular birbirini desteklemektedir. Literatür ile bu araştırmayı kıyaslandığımızda farklı yaş gruplarının aynı bilişsel yapılarla kumar oynama davranışı göstermesini, kumarın kişiler için benzer hazlar ve benzer düşünce yapıları anlamına geldiğini düşündürmektedir. Aynı oyunu farklı motivasyonlarla oynarken aynı bilişsel yapıya sahip olmak kumar oynamanın oyunda birleştiriciliği üzerinde bize fikir verebilmektedir.

Çalışmada, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yaşa göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. 27 yaş ve üzeri olan katılımcıların çocukluk çağı olumsuz yaşantıları daha fazla bildirdikleri görülmüştür. Bu durum yaşın ilerlemesiyle beraber geçmişe dair olumsuz yaşantıların daha kolay ifade edilebileceği şeklinde yorumlanabilmektedir. Literatürde yaşa göre travmaların bildirim oranlarının değişmesiyle ilgili verilere rastlanmazken pek çok çalışmada çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimlerin ifade edilmesinin daha zor olduğu belirtilmiştir (Güçlü ve Kapçı, 2020). Çalışmayı destekleyen bir başka araştırmada şiddet mağduru kadınların yaşları arttıkça yasal başvuruda bulunma sıklıklarının artmış olduğu görülmüştür (Yüksel, 2009). Ayrıca, araştırmaya katılan kişilerin benzer gelişim dönemlerinde olması ve yaş aralığının geniş olmamasının çocukluk çağı olumsuz yaşantıları üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmaması sonucunu etkilemiş olduğu söylenebilir. Anlamlı farklılık görülmeyen 27 altı yaş grubunun bu durumun farkında olamayabileceği ya da durumla baş etmek için geliştirdikleri farklı baş etme mekanizmaları olduğu düşünülebilir. Çıkarım yapılabilir ki; bu araştırma ile literatür karşılaştırıldığında yaş ve çocukluk çağı olumsuz yaşantıları arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Çalışmada, kumar oynama davranışının yaşa göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösteren ve göstermeyen çalışmalar olduğu görülmüştür. Van Leijenhorst, Westenberg ve Crone (2008) farklı yaş gruplarının kumar oynama düzeylerini ölçtükleri çalışmada, kumar oynamaya katılımında yaşın herhangi bir belirleyici özelliği olmadığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber Gonzalez-Ibanez, Mora,

Gutierrez-Maldonado, Ariza ve Lourido-Ferreira (2005) yaptıkları çalışmada problemsiz kumara katılımda yaşın belirleyici bir özellik olmadığını belirtirken patolojik gruplar için yaşın daha çok belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Literatürde bu çalışmanın tersine Barnes, Welte ve Tidwell (2011) yaşın kumar oynama davranışında belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak çalışmalarında üzerinde durdukları nokta yaşa göre kumar oynama şeklinin değişmesi ve diğer etkileyici faktörler olmuştur. Yani yaşa göre kumar oynama davranışına katılım değişmiştir çünkü farklı yaş gruplarının farklı oyun tercihleri olabilmektedir. Örneğin piyango açısından bakıldığında yaşa göre katılımın değiştiğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada dikkat edilmesi gereken noktanın ise her yaş grubu için kumar oynamaya aynı düzeyde katılım olduğu sonucudur. Ülkemiz literatüründe çalışma olmasa da örneğin aile içinde oynanan okey oyunu ele alındığında yaş farkına rağmen oynanabilmesi bize bu çalışmanın sonuçlarının kültürümüz açısından değerlendirilmesi konusunda fikir verebilmektedir.

Bu çalışmada kumar oynama nedenlerinin eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Eğitim düzeyi ortaokul olan bireylerin eğlenme/ heyecanlanma amacıyla kumar oynama düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Diğer alt boyutlar arasında eğitim düzeyine göre anlamlı fark görülmemiştir. Literatürdeki pek çok çalışma bu sonuçlar ile paraleldir. Friehe ve Mechtel (2017) yeterince eğitim almamış insanların statüye sahip olmak, ekonomik başarı elde etmek ve eğlenmek için kumar oynama davranışı gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca kumar oynamanın, istenen statüye ulaşmada bir başa çıkma yolu olduğunu savunmuşlardır. Grzesik (2019) ise çalışmasında kumar oynayan kişilerin eğitim düzeyi arttıkça farklı eğlence yolları denediklerini ifade etmişlerdir. Yani eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin kumar dışında farklı eğlenme araçlarını da kullandığını söyleyebiliriz. İlkokul düzeyinin işlemsel yeteneğinin ortaokula göre daha düşük olabilmesi ise ortaokul eğitim düzeyindeki kişilerin kumarı eğlence aracı olarak kullanmasını açıklayabilecek bir başka yaklaşımdır. Sonuçlar genel olarak literatürü desteklemektedir.

Bu çalışmada, kumara ilişkin bilişsel yapıların eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. İlkokul eğitim seviyesine sahip olan bireylerin kumar oynamayı durduramama bilişsel yapısına diğer eğitim seviyesindekilere göre daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgu diğer bir ifadeyle eğitim seviyesi düşük olan genç bireylerin kumar oynamayı durduramama düşüncesine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir. Erdoğan (2019) sorunlu kumar oynayan kişilerin eğitimde düşük performans gösterdiklerini ve kendini durduramama gibi dürtüsel özelliklere sahip olabileceklerini ifade etmiştir. Bununla paralel bir başka çalışmada eğitimsel kazanımın oyunda öğrenmeyi kontrol altına alacağına dair öngöründe bulunulmuştur. Sonuçlar, eğitimin oldukça önemli bir etkisini doğrulamıştır. Kumara

ilişkin yerleşik bilişsel bozulmaların eğitim seviyesi arttıkça azaldığı belirtilmiştir (Davis, Fox, Patte, Curtis, Strimas, Reid ve McCOOL, 2008). Sonuç olarak mevcut çalışma literatür ile beraber ele alındığında eğitim seviyesinin hatalı bilişsel değerlendirmede etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada kumar oynama davranışının eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Eğitim düzeyi problemlili kumar oynama davranışının gelişmesinde risk faktörü olarak görülebilirken kumar oynamaya katılım açısından doğrudan belirleyici olmadığı düşünülebilir. Ayrıca her eğitim düzeyinden bireyin kumar oynamaya katılım gösterdiğini bildiren çalışmalar mevcuttur (Granero vd., 2020). Literatürde patolojik kumar oynamanın eğitim düzeyi ile ilişkisi üzerinde durulan çalışmalarda da eğitim düzeyinin kumarı doğrudan yordamadığı ancak kumar oynama şiddetini belirlediği ifade edilmiştir (Jiménez-Murcia, 2019). Ayrıca Friehe ve Mechtel (2017) eğitim düzeyi ve kumar oynamanın ilişkisini incelerken eğitim düzeyinin yalnızca oynanılan kumar çeşidi üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonucun dolaylı olarak araştırmamızla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Bu çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Sonucun gruplar arasında farklılık göstermemesinin sebebi olarak, çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeğinin güvenilirliği ve katılımcıların eğitim düzeyleri arasındaki dağılım eşitsizliği göz önüne alınabilir. Çocukluk çağında yaşanan olayların ileri dönemlerde alınacak eğitimle bağlantısının incelenmesi farklı bir konu olsa da eğitim düzeyi ile çocukluk çağı yaşantıları arasında doğrudan ilişki olduğu düşünülmemektedir. Eğitim düzeyinin geçmiş yaşantılarda belirleyici olmadığı söylenebilir.

Bu çalışmada kumar oynama nedenlerinin iş-çalışma ya da öğrencilik durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. Çalışmada iş sahibi olmayan kişilerin kaçınma, para kazanma ve sosyalleşme nedeniyle kumar oynadıkları görülmüştür. Literatürde bu sonuçları destekleyen çalışmalar mevcuttur. Hong (2019) düşük gelir sahibi ya da çalışmayan kişilerin kendi mesleklerine devam eden statü sahibi kişilere göre para kazanma ve kaçınma amacıyla daha fazla kumar oynadıklarını belirtmiştir. Bir diğer çalışmada çalışmayan kişilerin daha kısa yoldan para kazanma amacıyla kumar oynadıkları ve bunu aynı zamanda sosyalleşme aracı olarak gördükleri belirtilmiştir. Ayrıca aynı araştırmada işsiz kişiler için kumar motivasyonunun daha fazla farklılaştığı görülmüştür (Mark van der Maas vd., 2019). Çalışma sonuçlarında işsiz kişilerin kaçınma, para kazanma ve sosyalleşme nedeniyle kumar oynarken eğlenme/ heyecanlanma motivasyonlarının olmamasının nedeni, ekonomik açıdan ele alınabilir. Paranın olmaması problem olarak görülebilirken bu ve benzeri sorunlardan kaçınmak ve para kazanmak amaç olarak görülebilmektedir.

Bu çalışmada kumara ilişkin bilişsel yapıların iş-çalışma durumuna göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde buna paralel sonuçlara rastlanmıştır. Caillon ve arkadaşları (2019) kumar oynayan ve meslek sahibi olan ve olmayan kişilerin bilişsel yapılarını ele almışlardır ve bu kişilerin benzer bilişsel yapılara sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Yani iş sahibi olup olamamak kumara ilişkin bilişsel yapılar üzerinde belirleyici değildir şeklinde yorumlanabilmektedir.

Bu çalışmada kumar oynama nedenlerinin gelir durumuna göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Gelir durumu düşük olan kişilerin kaçınma ve sosyalleşme amacıyla kumar oynamalarının diğer gelir gruplarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Gannon, Delfabbro ve Sutherland (2020) yaptıkları çalışmada maaşları düşük olan kişilerin sosyal ortam oluşturmak için kumar oynadıklarını ve rahatladıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada, ayrıca para kazanma amacıyla kumar oynama nedenlerinin de gelir durumuna göre değişmesi beklenmekteydi. Sonucun gruplar açısından farklılık göstermemesinin sebebi olarak, aynı gelir düzeylerine sahip kişilerin sayılarının eşit dağılmaması ve her oyun için aynı düzeyde paraya ihtiyaç duyulmaması olduğu düşünülebilir. Mevcut sonuçlar ele alındığında literatürdeki birçok çalışmayla uygunluk göstermektedir.

Bu çalışmada, kumar oynama nedenlerinin ilk oynama yaşına göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde mevcut sonuçları destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar olduğu görülmüştür. Ülkemizde yapılan çalışma bulunmamakla beraber mevcut çalışmalarda kumar oynama yaşının oldukça düştüğü görülmektedir (Topçu, 2020; Kodaman, 2019; Karaköse, 2019). Shek ve Yu (2014) ise çalışmalarında kumara ilk başlama yaşının kumar oynama nedenlerini tahmin ettiğini göstermişlerdir. Bununla beraber ilk kumar oynama yaşının kumar oynama nedenlerinde farklılığa neden olmaması kumarın yaş değişkeni olmadan oynanabilen ortak mekanizması olduğunu düşündürebilir. Kristiansen, Trabjerg ve Reith (2015) erken yaşlarda en sık görülen kumar oynama nedeninin eğlenme/ heyecanlanma ya da sosyalleşme olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum küçük yaşlarda kumar oynama nedenlerinin farklılaşabileceği şeklinde yorumlanabilse de ilk oynama yaşının net bir belirleyici olmadığını düşündürmektedir.

Bu çalışmada kumara ilişkin bilişsel yapıların ilk oynama yaşına göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Alan araştırmasındaki sonuçlar ile bu araştırmanın sonuçları birbirine paraleldir. Oei ve Raylu (2015) sosyodemografik değişkenlerle yaptıkları çalışmada kumar oynamaya başlanılan yaşın kumara ilişkin bilişsel yapılar üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını göstermişlerdir. Araştırmayı destekleyen bir diğer çalışma ise De Bonis ve Gandolfo'nun (2016) yaptığı çalışmadır. Bu çalışma, kumara ilişkin bilişsel yapılarda ilk

oynama yaşı ve diğer içsel özelliklerin etkili olmadığını ortaya koymuştur. Kumarın ilk oynandığı yaşın farklılık göstermesi kişilerin benzer bilişsel mekanizmalarla kumar oynamasına engel değildir şeklinde düşünülebilir. Alanda ulaşılan bu sonuçlar ilk oynama yaşı ve kumara ilişkin bilişsel yapılar ile ilgili sonuçları desteklemektedir.

Bu çalışmada kumar oynama nedenlerinin medeni duruma göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Mevcut çalışmada boşanmış kişilerin diğer medeni haldeki kişilere göre daha fazla kaçınma amacıyla kumar oynadıkları görülmüştür. Bu durum literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Çalışmalarda aile, arkadaşlarla kumar oynamanın ve yalnızlık nedeniyle kumar oynamanın medeni durum ile kumar sorunu arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini gösterilmiştir. Evli olanlara göre, partneri olmayan ya da boşanmış kişilerin kaçınma amacıyla kumar oynama olasılıkları ve kumar sorunları daha yüksek bulunmuştur. Boşanmış kişilerin para kazanma ya da eğlenme/ heyecanlanma amacını tercih etmek yerine kaçınma amacıyla kumar oynamaları kafa dağıtmak için kumar oynandığı şeklinde düşünülebilir (Elton-Marshall vd., 2018). Araştırmada ulaşılan sonuçlara paralel olan bir diğer çalışma ise Martin, Lichtenberg ve Templin (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmadır. Bu çalışma medeni durumun kumar oynama nedenleri üzerinde farklılığa sebep olan dışsal bir faktör olduğunu söylemektedir. Çıkarım yapılabilir ki; bu çalışma ile literatür karşılaştırıldığında medeni durum ve kumar oynama nedenleri arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada kumara ilişkin bilişsel yapıların medeni duruma göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kumar oynamayı durduramama ve kumar oynama beklentisi bilişsel yapılarının boşanmış kişilerde anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Kumara ilişkin bilişler ölçeğiyle ilgili çalışmalarda medeni durumun kumara ilişkin bilişsel yapılar üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir. Bekar bireylerin evli olmayan ya da boşanmış olan kişilere göre kumarla ilgili daha az biliş sahibi oldukları ifade edilmiştir (Yokomitsu, Takahashi, Kanazawa ve Sakano, 2015). Ayrıca, bu kişilerin en fazla sahip oldukları bilişsel yapıların daha olumlu kumar beklentileri ve kumar oynamayı bırakamama bilişsel yapıları olduğu belirtilmiştir (Oei ve Raylu, 2007). Mevcut çalışmada medeni duruma göre bilişsel yapıların farklılaşması boşanmış kişiler için bu bilişsel çarpıtmaların yoğun olmasının medeni durumun risk faktörleri açısından önemli olduğunu gösteriyor olabilir.

Bu çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının medeni duruma göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Şu an ki medeni duruma göre çocukluk çağında maruz kalınan olumsuz deneyimlerin düzeyinin bir farklılık göstermediği söylenebilir. Yani medeni durum çocukluk çağı olumsuz yaşantıları üzerinde belirleyici değildir şeklinde düşünülebilir.

Literatürde bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösteren ve göstermeyen çalışmalar olduğu görülmüştür. Pek çok çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının ileride farklı problemlere sebep olacağı üzerinde durulmuştur ancak medeni durum bu konuda risk faktörü olarak ele alınmamıştır (Örsel, Karadağ, Kahiloğulları ve Aktaş, 2011). Mevcut araştırmamızı destekleyen bir çalışmada Şen'in (2019) yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada psikolojik destek alan bireyler ele alınmıştır. Sonuçta duygusal, fiziksel ve cinsel ihmal ve istismara uğrayan bireylerin travma toplam puanları ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Akyüz (2020) ise çalışmasında boşanmış bireylerin bekar veya evli bireylere göre çocukluk çağı travmalarının anlamlı derecede daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Mevcut çalışmada sonucun gruplar arasında farklılık göstermemesinin sebebi olarak her medeni durumdan eşit sayıda kişinin olmaması ve yaş gruplarına göre çocukluk çağı olumsuz yaşantılarını bildirme oranlarının değişmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada kumar oynama davranışının medeni duruma göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Kişilerin evli, bekar, boşanmış, dul ya da ayrı yaşıyor olmaları kumar oynama davranışları ile ilişkili olmadığı söylenebilmektedir. Coşkun (2017) yaptığı çalışmada bu sonuçlara paralel şekilde demografik bilgi formundan yola çıkarak kişilerin medeni durumlarına göre kumar oynama davranışları anlamlı bir fark görülmediği söylemiştir. Bu durum kişilerin dışsal özelliklerinin kumara katılım üzerinde sınırlı etkisi olabileceği şeklinde yorumlanabilmektedir. Ayrıca kumara bireysel katılımın yaygın olması medeni durumun kumara katılımı etkilememesini açıklayabilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan bir diğeri ise genç yetişkinlikteki bireylerin kumar oynama yaşantıları kurulan modele göre doğrulanıp doğrulanmadığı üzerinedir. Kurulan yapısal eşitlik modelinde (YEM) kumar oynama nedenlerinin, çocukluk çağı olumsuz davranışlardan ve bilişsel yapılardan olumlu yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca kumar oynama davranışının bilişsel yapılardan olumsuz yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bireylerin kumar oynama davranışlarında çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkisi istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Literatürde kumar oynayan kişilerin bireysel farklılıklarını açıklamak için 197 düzensiz kumar oynayıcısı ile yapılan bir model geliştirme çalışmasında bilişsel modellerin ve duygu düzenleme regülasyonlarının kumar oynama nedenleri üzerindeki pozitif etkisi üzerinde durulmuştur. Bilişsel yapılar ve geçmişten bugüne uzanan duygu düzenleme becerilerinin, kumarla ilgili değerlendirmelere ve gerekçelere etkisi gösterilmiştir (Jara-Rizzo, Navas, Catena ve Perales, 2019). Bununla birlikte, bir başka çalışmada çocukluktan itibaren varolan kötü psikolojik sağlığın kumar oynama nedenlerine pozitif etkisi kabul edilmiştir. Ayrıca bu

durumun daha güçlü bilişsel çarpıtmaları öngördüğü ifade edilmiştir (Navas, Verdejo-García, López-Gómez, Maldonado ve Perales, 2016). Bu çalışmaya paralel bir başka çalışmada, kumar oynayan bireylerden geçmişte duygusal zorluk yaşadığını belirten bireylerin kumar oynama nedenlerinin daha fazla ebnzer sonuçlar gösterdiği ve daha spesifik olarak kumara ilişkin bilişsel çarpıklık gösterdikleri belirtilmiştir (Ciccarelli, Nigro, D'Olimpio, Griffiths ve Cosenza, 2020).

Kurulan YEM modeli daha detaylı incelendiğinde kumar oynama davranışının kumara ilişkin bilişsel yapılardan olumsuz yönde etkilenmekte olduğu görülmüştür. Literatürde kumar oynamaya genellikle bir dizi mantıksız bilişin eşlik ettiği ifade edilmiştir. Bu bilişsel yapılardaki farklılıklar kumar oynama davranışı üzerindeki şiddet, sıklık, sorunlu kumar ve kayıp gibi bireysel farklılıklarla ilişkili bulunmuştur. İnsanların bilişsel stillerindeki spesifik farklılıklar kumar davranışı gelişimde negatif olarak önemli bir faktör olmuştur (Armstrong, Rockloff, Browne ve Blaszczynski, 2020). Yani kumara ilişkin daha fazla hatalı bilişe sahip olma daha fazla kumar oynama davranışına ve kumar problemlerine sebep olabilmektedir. Buna paralel bir başka çalışmada ise 259 erkek kumar bağımlısı birey pekçok açıdan karşılaştırılmıştır. Sonuçta bu kişilerin bilişsel çarpıtmalarının kumar oynama davranışının ciddiyeti açısından iyi bir ayırt edici faktör olduğu gösterilmiştir (Mathieu, Barrault, Brunault ve Varescon, 2018). Mevcut çalışmanın sonuçlarında göz önüne alınarak kumara ilişkin bilişsel yapılardaki bozulmanın şiddetinin kumar oynama davranışı üzerinde belirleyici özelliğe sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada ayrıca bireylerin kumar oynama davranışlarında çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkisinin anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada, kumar oynama davranışının çocukluk çağı olumsuz yaşantılarından olumsuz etkilenmesi beklenmekteydi. Literatürde bu sonuçlarla farklı açılardan benzerlik gösteren çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışmalarda çocuklara kötü muamelenin önemli bir risk faktörü olduğu düşünülmektedir. Kumar bozukluğu ile başvuran bireylerde diğer psikolojik bozukluklar ve eşlik eden bağımlılık davranışlarına ek olarak çocukluk çağı travmasına yönelik değerlendirmeler göze çarpmıştır. Ancak bu travmaların kumar oynama davranışı üzerindeki etkisi doğrudan olmak yerine kumar şiddetini belirleme şeklinde olabileceği ifade edilmiştir. Sosyal kumarbaz olarak ifade edilen grupların çocukluk travması puanlarının düşük bulunması ise bu sonuçları destekler niteliktedir (Felsher, Derevensky ve Gupta, 2010).

Araştırmayı destekleyen diğer bir çalışmada Hodgins, Schopflocher, el-Guebaly, Casey, Smith, Williams ve Wood (2010) çocukluk çağı kötü muamelesi ile kumar sorunları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kumar sorunları olan bireylerin, kumar sorunu olmayan

bireylere göre daha fazla çocuklukta kötü muameleye maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Çocukluk çağı kötü muamelesi, alkol ve diğer uyuşturucu kullanım bozuklukları, aile ortamı, psikolojik sıkıntı ve antisosyal bozukluk semptomları dahil olmak üzere diğer bireysel ve sosyal faktörler kontrol edildiğinde bile kumar sorunlarının ciddiyetini ve kumar oynama sıklığını yordamıştır. Ancak yine bu çalışmada da çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının kumar oynama davranışına etkisinin çeşitlilikleri göze çarpmaktadır.

Buna paralel bir başka çalışmada genetik faktörlerin, ailesel ya da çevresel etkenlerin ve çocukluk çağı travmalarının sadece patolojik kumar oynama davranışı üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmiştir. Çocuklukta veya yaşam boyunca travmatik olaylara maruz kalmanın sadece kumar düzeyine etkisi çalışmayla gösterilmiştir (Scherrer, Xian, Kapp, Waterman, Shah, Volberg ve Eisen, 2007). Bu sonuçlar mevcut çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

ALTINCI BÖLÜM

6.1. Sonuçlar

Araştırmada literatüre katkı sağlayacağı düşünülen önemli sonuçlar özet şekilde bu bölümde yer almaktadır. Kumar oynama nedenlerinin erkekler ve kadınlar açısından anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir. Erkeklerin eğlenme/heyecanlanma ve kaçınma nedeniyle kumar oynama düzeyleri kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Kumara İlişkin bilişsel yapıların cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yorumaya dayalı önyargı ve tahmini kontrol altboyutlarında erkeklerin puan ortalamaları kadınlardan yüksek bulunmuştur. Kumar oynama davranışı ve çocukluk çağı olumsuz yaşantıları açısından cinsiyete göre bir farklılaşma bulunmamıştır.

Kumar oynama nedenlerinin yaşanan yere şehre göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Eğlenme/ heyecanlanma, para kazanma ve sosyalleşme altboyutlarında yaşanan şehre göre anlamlı bir farklılaşma görülmüştür.

Kumar oynama nedenlerinin yaş grubuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Para kazanma alt boyutunda 18-22 yaş grubunun lehine bir farklılık söz konusudur. Kumara ilişkin bilişsel yapıların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları yaşa göre anlamlı farklılık gösterirken kumar oynama davranışı anlamlı bir farklılaşma göstermemiştir.

Kumar oynama nedenleri alt boyutları eğitim değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Eğlenme/ heyecanlanma altboyutu ilkököl eğitim düzeyinde anlamlı farklılık göstermektedir. Kumara ilişkin bilişsel yapıların eğitim düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. Oynamayı durduramama alt boyutunda ilkököl lehine anlamlı farklılaşma vardır. Kumar oynama davranışı ve çocukluk çağı olumsuz yaşantılarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Kumar oynama nedenleri iş-çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Kaçınma, para kazanma ve sosyalleşme alt boyutlarında işsiz katılımcıların puan ortalaması anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kumara ilişkin bilişsel yapıların iş-çalışma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Kumar oynama nedenlerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Kaçınma ve sosyalleşme alt boyutlarında 0-2000 TL gelire sahip olan kişilerin puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Kumar oynama nedenlerinin kumarı ilk oynama yaşına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca kumara ilişkin bilişsel yapılarda ilk oynama yaşına göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Kumar oynama nedenlerinin medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Boşanmış katılımcıların kaçınma puan ortalaması anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kumara ilişkin bilişsel yapıların medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Oynamayı durduramama ve kumar oynama beklentisi alt boyutlarında boşanmış katılımcıların puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kumar oynama davranışı ve çocukluk çağı olumsuz yaşantılarında ise medeni durum açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Genç yetişkinlikteki bireylerin kumar oynama nedeninin, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarından ve bilişsel yapılardan olumlu yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca kumar oynama davranışının bilişsel yapılardan olumsuz yönde etkilendiği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bireylerin kumar oynama davranışlarında çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkisi istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Kumar oynama davranışı bilişsel nedenlerden olumsuz yönde etkilenmektedir. “Genç yetişkinlikteki bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin kumar oynama nedenleri üzerinde var olduğu düşünülen etkisi” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kumar oynama nedenleri çocukluk çağı olumsuz yaşantılarından olumlu yönde etkilenmektedir. “Genç yetişkinlikteki bireylerde kumara ilişkin bilişsel yapıların kumar oynama nedenleri üzerinde var olduğu düşünülen etkisi” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kumara ilişkin bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin %13’ünü açıklamaktadır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri ve bilişsel yapılar kumar oynama nedenlerindeki değişimin %52’sini açıklamaktadır.

6.2. Öneriler

Bu araştırma boyunca fark edilen ve daha sonraki çalışmalara yardımcı olacağı düşünülen önerilere bu kısımda yer verilmiştir.

Örneklem eğer daha geniş tutulup farklı iller çalışmaya katılmış olsaydı; çalışmanın daha geçerli ve güvenilir sonuçlar ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Veri sayısının artması ya da örneklemin değişmesi yüksek güvenilirlik için daha avantajlı olabilecektir. Sosyo-demografik verilerin daha fazla özgünleştirilmesi önerilmektedir. Bu değişkenlerinin varlığının

daha önemli olduğu görölmekte olup müdahale programları için daha fazla yol gösterici olacağı düşünölmektedir.

Literatürdeki alan çalışmalarının çok kısıtlı olduğuna ulaşılmıştır. Bu açıdan kumar davranışı ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğinin göz önüne alınması önerilmiştir.

Kumar oynama davranışını etkileyebilecek diğer önemli değışkenlerin varlığı da düşünölmüştür ve bu değışkenlerin daha fazla araştırılması gerektiğı fark edilmiştir.

Kumar oynama davranışı son yıllarda her yaştan bireyi etkilemekte olan, toplum sağlığını tehdit eden bir unsur olarak görölmektedir. Bu davranışın giderek yaygınlaşması ve teknolojiyle birlikte daha ilgi çekici hale gelmesi bu durumun kişinin yaşam kalitesinde problem yaratacağını öngörebilmektedir. Bu açıdan kumar davranışını tanımak bize etkilerini ve risk faktörlerini tespit etme fırsatı sağlamaktadır. Böylece önleme girişimleri kapsamında bağımlılık gelişmeden tarama ve erken müdahalede neler yapılabileceğı düşünölmelidir.

KAYNAKÇA

- Aktu, Y. (2016). Levinson'un kuramında ilk yetişkinlik döneminin yaşam yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 162-177.
- Aktürk, Z., ve Acemoğlu, H. (2011). *Sağlık çalışanları için araştırma ve pratik istatistik*, Erzurum, 187-294
- Akyüz, E. (2020). *Çocukluk çağı travmaları ve boşanma ilişkisi: Tekirdağ büyükşehir belediyesi kadın danışma merkezlerine başvuran bireyler örneği* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Alpar, R. (2012). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlilik*, (2. Baskı). Detay Yayıncılık: Ankara.
- Anda, R. F., Whitfield, C. L., Felitti, V. J., Chapman, D., Edwards, V. J., Dube, S. R., and Williamson, D. F. (2002). Adverse childhood experiences, alcoholic parents, and later risk of alcoholism and depression. *Psychiatric services*, 53(8), 1001-1009.
- Arcan, K., ve Karanci, A. N. (2014). Kumar oynama nedenleri ölçeğinin uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(3), 248-256.
- Armstrong, T., Rockloff, M., Browne, M., & Blaszczynski, A. (2020). Beliefs about gambling mediate the effect of cognitive style on gambling problems. *Journal of Gambling Studies*, 36, 871–886
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469.
- Bagwell, C. L., Bender, S. E., Andreassi, C. L., Kinoshita, T. L., Montarello, S. A., and Muller, J. G. (2005). Friendship quality and perceived relationship changes predict psychosocial adjustment in early adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(2), 235-254.
- Banks, J., Waters, J., Andersson, C., and Olive, V. (2019). Prevalence of gambling disorder among prisoners: a systematic review. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 64(12), 1199-1216.
- Battersby, M., Tolchard, B., Scurrah, M., and Thomas, L. (2006). Suicide ideation and behaviour in people with pathological gambling attending a treatment service. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 4(3), 233-246.

- Bergevin, T., Gupta, R., Derevensky, J., and Kaufman, F. (2006). Adolescent gambling: Understanding the role of stress and coping. *Journal of Gambling Studies*, 22(2), 195-208.
- Black, D. W., Shaw, M. C., McCormick, B. A., and Allen, J. (2012). Marital status, childhood maltreatment, and family dysfunction: A controlled study of pathological gambling. *J Clin Psychiatry*, 73(10), 1293.
- Blaszczynski, A., and McConaghy, N. (1989). Anxiety and/or depression in the pathogenesis of addictive gambling. *International Journal of the Addictions*, 24(4), 337-350.
- Blaszczynski, A., and Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological gambling. *Addiction*, 97(5), 487-499.
- Botterill, E., Gill, P. R., McLaren, S., and Gomez, R. (2016). Marital status and problem gambling among Australian older adults: The mediating role of loneliness. *Journal of Gambling Studies*, 32(3), 1027-1038.
- Brady, K. T., and Lydiard, R. B. (1993). The association of alcoholism and anxiety. *Psychiatric Quarterly*, 64(2), 135-149.
- Briere, J., and Elliott, D. M. (2003). Prevalence and psychological sequelae of self-reported childhood physical and sexual abuse in a general population sample of men and women. *Child abuse & neglect*, 27(10), 1205-1222.
- Brown, D. W., Anda, R. F., Tiemeier, H., Felitti, V. J., Edwards, V. J., Croft, J. B., and Giles, W. H. (2009). Adverse childhood experiences and the risk of premature mortality. *American journal of preventive medicine*, 37(5), 389-396.
- Burge, A. N., Pietrzak, R. H., and Petry, N. M. (2006). Pre/early adolescent onset of gambling and psychosocial problems in treatment-seeking pathological gamblers. *Journal of Gambling Studies*, 22(3), 263-274.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Caillon, J., Grall-Bronnec, M., Perrot, B., Leboucher, J., Donnio, Y., Romo, L., and Challet-Bouju, G. (2019). Effectiveness of at-risk Gamblers' temporary self-exclusion from Internet gambling sites. *Journal of gambling studies*, 35(2), 601-615.
- Calado, F., Alexandre, J., and Griffiths, M. D. (2017). Prevalence of adolescent problem gambling: A systematic review of recent research. *Journal of Gambling Studies*, 33(2), 397-424.
- Carpenter, G. (2005). Linking research and practice: a case study in arts programming for adults. *Informed leisure practice*, 1(1), 48.

- Ciccarelli, M., Nigro, G., D'Olimpio, F., Griffiths, M. D., and Cosenza, M. (2020). Mentalizing failures, emotional dysregulation, and cognitive distortions among adolescent problem gamblers. *Journal of Gambling Studies*, 1-16.
- Clark, L., Averbeck, B., Payer, D., Sescousse, G., Winstanley, C. A., and Xue, G. (2013). Pathological choice: the neuroscience of gambling and gambling addiction. *Journal of Neuroscience*, 33(45), 17617-17623.
- Conversano, C., Marazziti, D., Carmassi, C., Baldini, S., Barnabei, G., and Dell'Osso, L. (2012). Pathological gambling: A systematic review of biochemical, neuroimaging, and neuropsychological findings. *Harvard Review of Psychiatry*, 20(3), 130-148.
- Coups, E., Haddock, G., and Webley, P. (1998). Correlates and predictors of lottery play in the United Kingdom. *Journal of Gambling Studies*, 14(3), 285-303.
- Çakmak, S., ve Tamam, L. (2018). Kumar oynama bozukluğu: Genel bir bakış. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 78-97.
- Çamur, D., Üner, S., Çilingiroğlu, N., ve Özcebe, H. (2007). Bir üniversitenin bazı fakülte ve yüksek okullarında okuyan gençlerde bazı risk alma davranışları. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(3), 32-38.
- Çelik, F. G. H., ve Hocoğlu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Davis, C., Fox, J., Patte, K., Curtis, C., Strimas, R., Reid, C., and McCOOL, C. A. T. H. E. R. I. N. E. (2008). Education level moderates learning on two versions of the Iowa Gambling Task. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 14(6), 1063-1068.
- De Bonis, V., and Gandolfo, A. (2017). To gamble or not to gamble? The role of gender, sociality, and attitudes toward risk. *Journal of International Consumer Marketing*, 29(1), 11-26.
- Delfabbro, P., Lahn, J., and Grabosky, P. (2006). It's not what you know, but how you use it: Statistical knowledge and adolescent problem gambling. *Journal of Gambling Studies*, 22(2), 179-193.
- Delfabbro, P., Lambos, C., King, D., and Pugliese, S. (2009). Knowledge and beliefs about gambling in Australian secondary school students and their implications for education strategies. *Journal of Gambling Studies*, 25(4), 523-539.
- Dellis, A., Spurrett, D., Hofmeyr, A., Sharp, C., and Ross, D. (2013). Gambling participation and problem gambling severity among rural and peri-urban poor South African adults in KwaZulu-Natal. *Journal of Gambling Studies*, 29(3), 417-433.

- Derevensky, J. L. (2012). *Teen gambling: understanding a growing epidemic*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Devlet Denetleme Kurulu. (2020). *Araştırma ve İnceleme Raporu*. <https://docplayer.biz.tr/18938-T-c-cumhurbaskanligi-devlet-denetleme-kurulu-arastirma-ve-inceleme-raporu-raporun-konusu.html>. (10.04.2020).
- Dickson, L., and Derevensky, J. L. (2006). Equipping school psychologists to address another risky behavior: The case for understanding youth problem gambling. *Canadian Journal of School Psychology*, 21(1-2), 59-72.
- Duvarci, I., and Varan, A. (2001). Reliability and validity study of the Turkish form of the South Oaks Gambling Screen. *Turk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 34-45.
- Edwards, V. J., Holden, G. W., Felitti, V. J., & Anda, R. F. (2003). Relationship between multiple forms of childhood maltreatment and adult mental health in community respondents: results from the adverse childhood experiences study. *American Journal of Psychiatry*, 160(8), 1453-1460.
- Elton-Marshall, T., Wijesingha, R., Sendzik, T., Mock, S. E., van der Maas, M., McCready, J., ... & Turner, N. E. (2018). Marital status and problem gambling among older adults: An examination of social context and social motivations. *Canadian Journal On Aging/La Revue Canadienne Du Vieillissement*, 37(3), 318-332.
- Erdoğu, Y. (2017). *Lise düzeyindeki ergenlerin kumar oynamaları ile riskli davranışları arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Faregh, N., and Derevensky, J. (2011). Gambling behavior among adolescents with attention deficit/hyperactivity disorder. *Journal of Gambling Studies*, 27(2), 243-256.
- Feigelman, W., Gorman, B. S., and Lesieur, H. (2006). Examining the relationship between at-risk gambling and suicidality in a national representative sample of young adults. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(4), 396-408.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., and Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258.
- Felsher, J. R., Derevensky, J. L., and Gupta, R. (2010). Young adults with gambling problems: The impact of childhood maltreatment. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 8(4), 545-556.

- Forbush, K. T., Shaw, M., Graeber, M. A., Hovick, L., Meyer, V. J., Moser, D. J., . . . Black, D. W. (2008). Neuropsychological characteristics and personality traits in pathological gambling. *CNS Spectrums*, *13*(4), 306-315.
- Fortune, E. E., & Goodie, A. S. (2012). Cognitive distortions as a component and treatment focus of pathological gambling: a review. *Psychology of Addictive Behaviors*, *26*(2), 298.
- Friehe, T., and Mechtel, M. (2017). Gambling to leapfrog in status?. *Review of Economics of the Household*, *15*(4), 1291-1319.
- Gannon, E., Delfabbro, P., and Sutherland, C. (2020). Gambling in rural and remote South Australia. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-18. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00221-3>
- Gençtarım-Kuru, D., and Ergene, T. (2017). Prediction of risk behaviours among Turkish adolescents. *Education and Science*, *42*(189), 137-152.
- George, S., and Murali, V. (2005). Pathological gambling: An overview of assessment and treatment. *Advances in Psychiatric Treatment*, *11*(6), 450-456.
- Giacopassi, D., Stitt, B. G., and Nichols, M. (2006). Motives and methods of under-age casino gamblers. *Journal of Gambling Studies*, *22*(4), 413-426.
- Gliem, J. A., and Gliem, R. R. (2003). *Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales*. Midwest Research-to-Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education, October 4-6, USA, ss. 82-88
- Gómez, P., Feijóo, S., Braña, T., Varela, J., and Rial, A. (2019). Minors and Online Gambling: Prevalence and Related Variables. *Journal of Gambling Studies*, 1-11.
- Gonzalez-Ibanez, A., Mora, M., Gutierrez-Maldonado, J., Ariza, A., and Lourido-Ferreira, M. R. (2005). Pathological Gambling and Age: Differences in personality, psychopathology, and response to treatment variables. *Addictive behaviors*, *30*(2), 383-388.
- Gönül, E. (2008). *Kimlik statülerinin 22-30 yaşlar arasındaki genç yetişkinlerin yaşadığı kaygı düzeyi ile ilişkisi*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Granero, R., León-Vargas, D., Martín-Romera, V., Fernández-Aranda, F., Mena-Moreno, T., del Pino-Gutiérrez, A., ... and Mestre-Bach, G. (2020). Clustering Gambling Disorder Patients with Lotteries as a Preferred Form of Gambling. *Journal of Gambling Studies*, 1-13.
- Gray, P. B. (2004). Evolutionary and cross-cultural perspectives on gambling. *Journal of Gambling Studies*, *20*(4), 347-371.

- Griffiths, M. D. (2010). Gambling addiction on the Internet. *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment*, 113-133.
- Griffiths, M., Wardle, H., Orford, J., Sproston, K., and Erens, B. (2009). Sociodemographic correlates of internet gambling: Findings from the 2007 British gambling prevalence survey. *CyberPsychology & Behavior*, 12(2), 199-202.
- Grzesik, A. (2019). Connection between poker playing and problem gambling with sociodemographic factors and other gambling activities. *Journal of Gambling Studies*, 36, 421-433.
- Gupta, R., and Derevensky, J. L. (1998). Adolescent gambling behavior: A prevalence study and examination of the correlates associated with problem gambling. *Journal of Gambling Studies*, 14(4), 319-345.
- Gupta, R., Pinzon, J. L., Society, C. P., and Committee, A. H. (2012). Gambling in children and adolescents. *Paediatrics & Child Health*, 17(5), 263-264.
- Güçlü, C. H., ve Kapçı, E. G. (2019). Üniversite öğrencilerinde duygu ayarlama becerileri, öfke kontrol biçimleri ve travmatik yaşantıların kendine zarar verme davranışlarını yordayıcı rolü. *JCBPR* 2020; 9(1)28-36 <https://doi.org/10.5455/JCBPR.38340>
- Gündüz, A., Yaşar, A. B., Gündoğmuş, I., Savran, C., & Konuk, E. (2018). Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(Special issue. 1), 68-75.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Güriz, S. O., Ekinci, A., ve Türkçapar, M. H. (2012). Bir patolojik kumar hastasının bilişsel davranışçı terapisi. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1, 105-112.
- Hardoon, K. K., Gupta, R., and Derevensky, J. L. (2004). Psychosocial variables associated with adolescent gambling. *Psychology of addictive behaviors*, 18(2), 170.
- Hayer, T., and Griffiths, M. D. (2015). Gambling. In *Handbook of adolescent behavioral problems* (pp. 539-558). Springer, Boston, MA.
- Hayer, T., and Griffiths, M. D. (2015). Gambling. In *Handbook of Adolescent Behavioral Problems* (pp. 539-558). Springer, Boston, MA.
- Heinz, A., Romanczuk-Seiferth, N., and Potenza, M. N. (2019). *Gambling disorder*: Springer.
- Hodgins, D. C., Schopflocher, D. P., el-Guebaly, N., Casey, D. M., Smith, G. J., Williams, R. J., and Wood, R. T. (2010). The association between childhood maltreatment and gambling problems in a community sample of adult men and women. *Psychology of Addictive Behaviors*, 24(3), 548-554. <https://doi.org/10.1037/a0019946>

- Hong, S. A. (2019). Prevalence and determinants of problem gambling among internal migrants in Muse, Myanmar, near the border with China. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-13. <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00061-w>
- Hraba, J., and Lee, G. (1996). Gender, gambling and problem gambling. *Journal of Gambling Studies*, 12(1), 83-101.
- Hunt, C. J., and Blaszczynski, A. (2019). Gambling disorder as a clinical phenomenon. In *Gambling Disorder* (pp. 15-27). Springer, Cham.
- Jacobsen, L. H., Knudsen, A. K., Krogh, E., Pallesen, S., and Molde, H. (2007). An overview of cognitive mechanisms in pathological gambling. *Nordic Psychology*, 59(4), 347-361.
- Jaffee, S. R., Caspi, A., Moffitt, T. E., and Taylor, A. (2004). Physical maltreatment victim to antisocial child: evidence of an environmentally mediated process. *Journal of abnormal psychology*, 113(1), 44.
- Jara-Rizzo, M. F., Navas, J. F., Catena, A., and Perales, J. C. (2019). Types of emotion regulation and their associations with gambling: A cross-sectional study with disordered and non-problem ecuadorian gamblers. *Journal of Gambling Studies*, 35(3), 997-1013.
- Jiménez-Murcia, S., Stinchfield, R., Alvarez-Moya, E., Jaurrieta, N., Bueno, B., Granero, R., . . . Fernández-Aranda, F. (2009). Reliability, validity, and classification accuracy of a Spanish translation of a measure of DSM-IV diagnostic criteria for pathological gambling. *Journal of Gambling Studies*, 25(1), 93-104.
- Jiménez-Murcia, S., Granero, R., Fernandez-Aranda, F., Stinchfield, R., Tremblay, J., Steward, T., ... & Perales, J. C. (2019). Phenotypes in Gambling Disorder Using Sociodemographic and Clinical Clustering Analysis: An Unidentified New Subtype?. *Frontiers In Psychiatry*, 10, 173.
- Johansson, A., Grant, J. E., Kim, S. W., Odlaug, B. L., and Gøtestam, K. G. (2009). Risk factors for problematic gambling: A critical literature review. *Journal of Gambling Studies*, 25(1), 67-92.
- Joukhador, J., Maccallum, F., and Blaszczynski, A. (2003). Differences in cognitive distortions between problem and social gamblers. *Psychological reports*, 92(3_Suppl), 1203-1214.
- Kalyoncu, Ö. A., Pektaş, Ö., & Mirsal, H. (2003). Patolojik kumar oynama: Biyopsikososyal yaklaşım [Pathological gambling: Biopsychosocial approach]. *Bağımlık Dergisi*, 4(2), 76-80.
- Karaaziz, M., Çakıcı, M., ve Özbahadır, T. (2019). Kıbrıs ve Türkiye doğumlu kumar bağımlıları ile kumar oynama nedenlerinin karşılaştırması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 20, 72-72.

- Karakehya, H. (2013). Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 699-713.
- Karaköse, H. B. (2019). *Üniversite öğrencilerindeki akıllı telefon bağımlılığının yaşam doyumu ve depresyon açısından incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kessler, R. C., Hwang, I., LaBrie, R., Petukhova, M., Sampson, N. A., Winters, K. C., and Shaffer, H. J. (2008). DSM-IV pathological gambling in the National Comorbidity Survey Replication. *Psychological medicine*, 38(9), 1351-1360.
- Kodaman, U. (2019). *14-18 yaş arası ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kristiansen, S., Trabjerg, M. C., and Reith, G. (2015). Learning to gamble: Early gambling experiences among young people in Denmark. *Journal of Youth Studies*, 18(2), 133-150.
- Ladouceur, R., Gaboury, A., Bujold, A., Lachance, N., and Tremblay, S. (1991). Ecological validity of laboratory studies of videopoker gaming. *Journal of Gambling Studies*, 7(2), 109-116.
- Langer, E. (1983). *The psychology of control*. Harvard University Press.
- Langham, E., Thorne, H., Browne, M., Donaldson, P., Rose, J., and Rockloff, M. (2015). Understanding gambling related harm: A proposed definition, conceptual framework, and taxonomy of harms. *BMC public health*, 16(1), 80.
- Langhinrichsen-Rohling, J., Rohde, P., Seeley, J. R., and Rohling, M. L. (2004). Individual, family, and peer correlates of adolescent gambling. *Journal of Gambling Studies*, 20(1), 23-46.
- Rosenthal, R. J., and Lorenz, V. C. (1992). The pathological gambler as criminal offender: Comments on evaluation and treatment. *Psychiatric Clinics*, 15(3), 647-660.
- LaPlante, D. A., Nelson, S. E., LaBrie, R. A., and Shaffer, H. J. (2006). Men & women playing games: Gender and the gambling preferences of Iowa gambling treatment program participants. *Journal of Gambling Studies*, 22(1), 65.
- Ledgerwood, D. M., and Petry, N. M. (2006). Psychological experience of gambling and subtypes of pathological gamblers. *Psychiatry Research*, 144(1), 17-27.
- Lee, H.-P., Chae, P. K., Lee, H.-S., and Kim, Y.-K. (2007). The five-factor gambling motivation model. *Psychiatry Research*, 150(1), 21-32.
- Lesieur, H. R., and Blume, S. B. (1993). Revising the south oaks gambling screen in different settings. *Journal of Gambling Studies*, 9(3), 213-223.

- Levinson, D. J. (1986). A conception of adult development. *American psychologist*, 41(1), 3.
- Li, J. (2007). Women's ways of gambling and gender-specific research. *Sociological Inquiry*, 77(4), 626–636. <https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.2007.00211.x>
- Lindberg, L. D., Boggess, S., and Williams, S. (2000). *Multiple Threats: The co-occurrence of teen health risk behaviors*. Eric Document Number: ED 441 934
- Liu, T., Maciejewski, P. K., and Potenza, M. N. (2009). The relationship between recreational gambling and substance abuse/dependence: Data from a nationally representative sample. *Drug and alcohol dependence*, 100(1-2), 164-168.
- Lloyd, J., Doll, H., Hawton, K., Dutton, W. H., Geddes, J. R., Goodwin, G. M., and Rogers, R. D. (2010). How psychological symptoms relate to different motivations for gambling: An online study of internet gamblers. *Biological Psychiatry*, 68(8), 733-740.
- Lorains, F. K., Stout, J. C., Bradshaw, J. L., Dowling, N. A., and Enticott, P. G. (2014). Self-reported impulsivity and inhibitory control in problem gamblers. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 36(2), 144-157.
- Lorains, F. K., Stout, J. C., Bradshaw, J. L., Dowling, N. A., and Enticott, P. G. (2014). Self-reported impulsivity and inhibitory control in problem gamblers. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 36(2), 144-157.
- Lynch, W. J., Maciejewski, P. K., and Potenza, M. N. (2004). Psychiatric correlates of gambling in adolescents and young adults grouped by age at gambling onset. *Archives of general psychiatry*, 61(11), 1116-1122.
- Magoon, M. E., and Ingersoll, G. M. (2006). Parental modeling, attachment, and supervision as moderators of adolescent gambling. *Journal of Gambling Studies*, 22(1), 1-22.
- Mann, K., Fauth-Bühler, M., Higuchi, S., Potenza, M. N., and Saunders, J. B. (2016). Pathological gambling: a behavioral addiction. *World Psychiatry*, 15(3), 297.
- Mardia, K. V. (1974). *Applications of some measures of multivariate skewness and kurtosis in testing normality and robustness studies*. *The Indian Journal of Statistics, Series B*, 36(2):115-128.
- van der Maas, M., Hamilton, H. A., Matheson, F. I., Mann, R. E., Turner, N. E., and McCready, J. (2019). Fun, money, and feeling down: examining the associations between motivations and problem gambling among men and women in a sample of older adults. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(6), 1442-1455.
- Martin, F., Lichtenberg, P. A., and Templin, T. N. (2011). A longitudinal study: Casino gambling attitudes, motivations, and gambling patterns among urban elders. *Journal of Gambling Studies*, 27(2), 287-297.

- Mathieu, S., Barrault, S., Brunault, P., and Varescon, I. (2018). Gambling motives: Do they explain cognitive distortions in male poker gamblers?. *Journal of gambling studies*, 34(1), 133-145.
- McCormick, R. A., Taber, J., Kruegelbach, N., and Russo, A. (1987). Personality profiles of hospitalized pathological gamblers: The California Personality Inventory. *Journal of Clinical Psychology*, 43(5), 521-527.
- Miller, N. V., and Currie, S. R. (2008). A Canadian population level analysis of the roles of irrational gambling cognitions and risky gambling practices as correlates of gambling intensity and pathological gambling. *Journal of Gambling Studies*, 24(3), 257-274.
- Milli Piyango İdaresi. (2019). *Faaliyet raporu*. http://www.millipiyango.gov.tr/node/themes/bluemasters/documents/faaliyet_2019.pdf. (10.04.2020).
- Mitrovic, D. V., and Brown, J. (2009). Poker mania and problem gambling: A study of distorted cognitions, motivation and alexithymia. *Journal of Gambling Studies*, 25(4), 489-502.
- Morasco, B. J., Pietrzak, R. H., Blanco, C., Grant, B. F., Hasin, D., and Petry, N. M. (2006). Health problems and medical utilization associated with gambling disorders: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *Psychosomatic Medicine*, 68(6), 976-984.
- Mori, T., and Goto, R. (2020). Prevalence of problem gambling among Japanese adults. *International Gambling Studies*, 1-9.
- Navas, JF, Verdejo-García, A., López-Gómez, M., Maldonado, A., and Perales, J.C. (2016). Gül rengi gözlüklerle kumar oynamak: Duygu düzenleme stratejilerinin kullanımı, kumar bozukluğu hastalarında işlevsiz bilişler ile ilişkilidir. *Davranışsal Bağımlılıklar Dergisi*, 5, 271–281. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.040>
- Nower, L., Derevensky, J. L., and Gupta, R. (2004). The relationship of impulsivity, sensation seeking, coping, and substance use in youth gamblers. *Psychology of addictive behaviors*, 18(1), 49.
- Nower, L., Martins, S. S., Lin, K. H., and Blanco, C. (2013). Subtypes of disordered gamblers: results from the national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *Addiction*, 108(4), 789-798.
- Oei, T. P., Lin, J., and Raylu, N. (2007). Validation of the Chinese version of the gambling related cognitions scale (GRCS-C). *Journal of Gambling Studies*, 23(3), 309-322.

- Oei, T. P. S., & Raylu, N. (2015). Cognitive and psychosocial variables predicting gambling behavior in a clinical sample. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 13(4), 520-535.
- Onur, B. (2000). *Gelişim psikolojisi:(yetişkinlik-yaşlılık-ölüm)*: Sefat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2010). Sigara, alkol ve madde kullanım bozuklukları: Tanı, tedavi ve önleme. *İstanbul: Yeniden Yayınları*, 3-4.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahıloğulları, A. K., ve Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 130-136.
- Özdamar, K. (2016). *Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*, Nisan Kitabevi: Eskişehir
- Petry, N. M. (2002). A comparison of young, middle-aged, and older adult treatment-seeking pathological gamblers. *The Gerontologist*, 42(1), 92-99.
- Petry, N. M., Stinson, F. S., and Grant, B. F. (2005). Comorbidity of DSM-IV Pathological Gambling and Other Psychiatric Disorders: Results From the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 66(5), 564–574. <https://doi.org/10.4088/JCP.v66n0504>
- Po Oei, T., Lin, J., and Raylu, N. (2008). The relationship between gambling cognitions, psychological states, and gambling: A cross-cultural study of Chinese and Caucasians in Australia. *Journal of cross-cultural psychology*, 39(2), 147-161.
- Poole, J. C., Kim, H. S., Dobson, K. S., and Hodgins, D. C. (2017). Adverse childhood experiences and disordered gambling: Assessing the mediating role of emotion dysregulation. *Journal of Gambling Studies*, 33(4), 1187-1200.
- Potenza, M. N., Leung, H.-C., Blumberg, H. P., Peterson, B. S., Fulbright, R. K., Lacadie, C. M., . . . Gore, J. C. (2003). An FMRI Stroop task study of ventromedial prefrontal cortical function in pathological gamblers. *American Journal of Psychiatry*, 160(11), 1990-1994.
- Potenza, M. N., Steinberg, M. A., McLaughlin, S. D., Wu, R., Rounsaville, B. J., and O'Malley, S. S. (2001). Gender-related differences in the characteristics of problem gamblers using a gambling helpline. *American Journal of Psychiatry*, 158(9), 1500-1505.
- Phillips, J., and Ogeil, R. (2011). Decisional styles and risk of problem drinking or gambling. *Personality and Individual Differences*, 51(4), 521-526.
- Phillips, W. J., Fletcher, J. M., Marks, A. D., and Hine, D. W. (2016). Thinking styles and decision making: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 142(3), 260.

- Ramirez, L. F., McCormick, R. A., and Lowy, M. T. (1988). Plasma cortisol and depression in pathological gamblers. *The British Journal of Psychiatry*, *153*(5), 684-686.
- Raylu, N., and Oei, T. P. (2004). The Gambling Related Cognitions Scale (GRCS): Development, confirmatory factor validation and psychometric properties. *Addiction*, *99*(6), 757-769.
- Raylu, N., Oei, T. P. S., Loo, J. M., and Tsai, J.-S. (2016). Testing the validity of a cognitive behavioral model for gambling behavior. *Journal of Gambling Studies*, *32*(2), 773-788.
- Scherrer, J. F., Xian, H., Kapp, J. M. K., Waterman, B., Shah, K. R., Volberg, R., and Eisen, S. A. (2007). Association between exposure to childhood and lifetime traumatic events and lifetime pathological gambling in a twin cohort. *The Journal of nervous and mental disease*, *195*(1), 72-78.
- Shaffer, H. J., and Hall, M. N. (2001). Updating and refining prevalence estimates of disordered gambling behaviour in the United States and Canada. *Canadian Journal of Public Health*, *92*(3), 168-172.
- Shek, D. T., and Yu, L. (2014). Intention to Gamble Among Junior Secondary School Students in Hong Kong: Changes and Predictors. In *Chinese Adolescents in Hong Kong* (pp. 201-219). Springer, Singapore.
- Sinclair, H., Pasche, S., Pretorius, A., and Stein, D. J. (2015). Clinical profile and psychiatric comorbidity of treatment-seeking individuals with pathological gambling in South-Africa. *Journal of Gambling Studies*, *31*(4), 1227-1243.
- Smith, D. G., Xiao, L., and Bechara, A. (2012). Decision making in children and adolescents: Impaired Iowa Gambling Task performance in early adolescence. *Developmental psychology*, *48*(4), 1180.
- Spunt, B., Dupont, I., Lesieur, H., Liberty, H. J., and Hunt, D. (1998). Pathological gambling and substance misuse: A review of the literature. *Substance Use & Misuse*, *33*(13), 2535-2560.
- Ste-Marie, C., Gupta, R., and Derevensky, J. L. (2006). Anxiety and social stress related to adolescent gambling behavior and substance use. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, *15*(4), 55-74.
- Stewart, S. H., Zack, M., Collins, P., and Klein, R. M. (2008). Subtyping pathological gamblers on the basis of affective motivations for gambling: Relations to gambling problems, drinking problems, and affective motivations for drinking. *Psychology of addictive behaviors*, *22*(2), 257.

- Stinchfield, R. (2000). Gambling and correlates of gambling among Minnesota public school students. *Journal of Gambling Studies*, 16(2-3), 153-173.
- Şen, M. (2019). *Psikolojik destek alan ve almayan bireylerde çocukluk çağı travmaları ve dürtüsellik ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Tamam, L. (2015). Impulse control disorders: DSM-5 and beyond/Dürtü kontrol bozuklukları: DSM-5 ve ötesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(5), 2.
- Tang, C. S.-k., and Wu, A. M. (2012). Gambling-related cognitive biases and pathological gambling among youths, young adults, and mature adults in Chinese societies. *Journal of Gambling Studies*, 28(1), 139-154.
- Tanrikulu, A. Ç., Çarman, K. B., Palancı, Y., Çetin, D., ve Karaca, M. (2009). Kars il merkezinde çeşitli üniversite öğrencileri arasında sigara kullanım sıklığı ve risk faktörleri. *Tur Toraks Der*, 11, 101-106.
- Tavares, H., Zilberman, M. L., Beites, F. J., and Gentil, V. (2001). Brief communications: Gender differences in gambling progression. *Journal of Gambling Studies*, 17(2), 151-159.
- Toneatto, T., Blitz-Miller, T., Calderwood, K., Dragonetti, R., and Tsanos, A. (1997). Cognitive distortions in heavy gambling. *Journal of Gambling Studies*, 13(3), 253-266.
- Topçu, E. (2020). *14-16 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türkkan, T., ve Odacı, H. (2018). Liseli ergenlerde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının cinsiyet, gelir düzeyi ve ebeveyn eğitim durumuna göre incelenmesi. *Journal of Society & Social Work*, 29(1).
- Van Leijenhorst, L., Westenberg, P. M., and Crone, E. A. (2008). A developmental study of risky decisions on the cake gambling task: age and gender analyses of probability estimation and reward evaluation. *Developmental neuropsychology*, 33(2), 179-196.
- Vayısoğlu, S. K., Öncü, E., ve Güven, Y. (2019). Üniversite öğrencilerinde kumar oynama sıklığı ve heyecan arama davranışı ile ilişkisi. *Addicta*, 6(1), 69-90.
- Volberg, R. A., and Abbott, M. W. (1994). Lifetime prevalence estimates of pathological gambling in New Zealand. *International Journal of Epidemiology*, 23(5), 976-983.
- Volberg, R. A. (1994). The prevalence and demographics of pathological gamblers: implications for public health. *American Journal of Public Health*, 84(2), 237-241.

- Volberg, R. A., Gupta, R., Griffiths, M. D., Olason, D. T., and Delfabbro, P. (2010). An international perspective on youth gambling prevalence studies. *International Journal Of Adolescent Medicine and Health*, 22(1), 3-38.
- Walker, G. J., Hinch, T. D., and Weighill, A. (2005). Inter-and intra-gender similarities and differences in motivations for casino gambling. *Leisure Sciences*, 27(2), 111-130.
- Walters, G. D. (1997). Problem gambling in a federal prison population: Results from the South Oaks Gambling Screen. *Journal of Gambling Studies*, 13(1), 7-24.
- Welte, J., Barnes, G., Wiczorek, W., Tidwell, M. C., and Parker, J. (2001). Alcohol and gambling pathology among US adults: prevalence, demographic patterns and comorbidity. *Journal of studies on alcohol*, 62(5), 706-712.
- Winters, K. C., Stinchfield, R. D., Botzet, A., and Anderson, N. (2002). A prospective study of youth gambling behaviors. *Psychology of addictive behaviors*, 16(1), 3.
- Wood, R. T., and Griffiths, M. D. (2007). A qualitative investigation of problem gambling as an escape-based coping strategy. *Psychology and Psychotherapy: theory, research and practice*, 80(1), 107-125.
- Yeşilay. (2018). *Kumar bağımlılığı nedir?* <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/kumar-bagimliliği> (11.09.2019)
- Yokomitsu, K., Takahashi, T., Kanazawa, J., and Sakano, Y. (2015). Development and validation of the Japanese version of the Gambling Related Cognitions Scale (GRCS-J). *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health*, 5(1), 1.

EKLER

Ek-1. Etik Kurul Belgesi

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURUL KARARI

Sayı : -804.01-E.2004030003
Konu :Etik Kurul Hak.

Tarih:03.04.2020

Çalışmanın Türü:	Yüksek Lisans Tezi
Konu:	Anket Uygulama
Başlık:	"Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi"
Yürütücü / Danışman:	Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL
Yazar:	Hilal ASLAN
Karar:	Olumlu

e-imzalıdır
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Etik Kurul Başkanı

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ömer ÖZKAN
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Doç.Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL
Etik Kurul Üyesi

e-imzalıdır
Doç. Dr. Ahmet KESER
Etik Kurul Üyesi

Eki:Etik Kurul (8).pdf (Elektronik Ek)

Adres :
Tel :
Fax :

İrtibat :
Web :
e-Posta :

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<http://ebys.hku.edu.tr/Dogrulama/In dex?EvrakNo=E.2004030003&ErisimKodu=0c863ac9>

Ek-2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Anket Formu

Değerli katılımcı “Genç Yetişkinlikteki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi” adlı bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında Doç. Dr. Şaziye Senem Başgül danışmanlığında yürütülmekte olan yüksek lisans tez araştırmasıdır. Bu amaçla vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel araştırma dahilinde kullanılacaktır ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Sizlerden alınacak bu bilgiler bilimsel açıdan değerli olacaktır. Katkı sağlayacağınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yaşınız ? _____

Cinsiyetiniz ? () Erkek () Kadın

Medeni Durumunuz ?

() Evli

() Bekar

() Boşanmış

() Ayrı yaşıyor

() Dul

Eğitim Durumunuz?

() İlkokul

() Orta okul

() Lise

() Üniversite

İş-Çalışma Durumunuz?

() İşsiz

() Çalışıyor

() Öğrenci

Ailenizin yaklaşık aylık geliri ne kadardır?

() 0-2.000 TL

() 2.001- 5.000 TL

() 5.001- 10.000 TL

() 10.001 TL ve üzeri

İlk defa şans/bahis oyunu oynadığınızda kaç yaşındaydınız? ()

İlk olarak hangi şans/bahis oyununu oynadınız? _____

Görüşmenin yapıldığı yer:

Hastane dışı

() *Kahvehane*

() *Bahis Büfeleri*

() *Diğer* _____

1. Bugüne kadar aşağıdaki kumar çeşitlerinden hangilerini oynadığınızı belirtiniz. Her kumar çeşidi için üç cevaptan ("hiç", "haftada bir kereden az" veya "haftada bir kere veya daha fazla") birini işaretleyiniz.

	Hiç	Haftada Bir Kereden Az	Haftada Bir Kere veya Daha Fazla
At yarışı	()	()	()
Parasına Kağıt Oyunları (yanık, poker..... gibi)	()	()	()
Parasına Okey	()	()	()
Parasına Zar Oyunları (barbut....gibi)	()	()	()

Horoz Dövüşü	()	()	()
Spor-Toto veya Spor-Loto	()	()	()
Sayısal-Loto	()	()	()
Kazı-Kazan	()	()	()
Milli Piyango	()	()	()
Borsada Oynama	()	()	()
Casino Oyunları	()	()	()
Parasına Beceri İsteyen Oyunlar Oynama (Bilardo.....gibi)	()	()	()
Yukarıda Belirtilmeyen Başka Kumar Çeşitleri (Lütfen Yazınız: _____)	()	()	()

2. Bugüne kadar bir günde kumara yatırdığınız en fazla para ne kadardır?

_____ TL

3. Hayatınızdaki insanlardan hangilerinin geçmişte veya halen kumar

sorunu olduğunu işaretleyiniz:

- () Baba () Anne () Kardeşler
- () Büyük anne ve baba () Eş veya partner () Çocuklar
- () Diğer akrabalar () Arkadaş veya yaşamımdaki önemli başka
biri

4. Kumar oynadığınızda, kaybettiğiniz parayı yeniden kazanmak için

bir başka gün yine kumar oynamaya gider misiniz?

() Hiç gitmem

() Bazen giderim (kaybettiğim zamanların yarısından azında)

() Kaybettiğim çoğu zaman giderim

() Her kaybettiğimde giderim

5. Gerçekten kazanmıyorken, hatta kaybettiğinizde, hiç kumardan

para kazandığınızı iddia ettiğiniz oldu mu?

() Asla

() Evet, kaybettiğim zamanların yarısının azında

() Evet, çoğu zaman

6. Bahis ve kumarla ilgili hiç sorunuz olduğunu düşünüyor

musunuz?

() Hayır

() Evet, geçmişte fakat şimdi değil

() Evet

7. Hiç niyet ettiğinizden daha fazla kumar oynadığınız oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

8. Hiç insanların, sizin kabul edip etmediğinize bakmaksızın, bahis

oynamanızı eleştirdikleri veya size kumar sorunuz olduğunu

söyledikleri oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

9. Kumar oynamanızdan veya kumar oynadığınız zaman olanlardan

dolayı hiç suçluluk duyduğunuz oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

10. Bahse girmeyi veya kumar oynamayı bırakmak istediğiniz ama

bunu yapamayacağınızı düşündüğünüz oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

11. Bahis kağıtlarını, piyango biletlerini, kumar paralarını, kumar

borçlarını veya diğer bahis veya kumar delillerini eşinizden

çocuklarınızdan veya hayatınızdaki diğer önemli insanlardan hiç

sakladığınız oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

12. Birlikte yaşadığınız insanlarla parayı nasıl harcadığınız

konusunda hiç tartıştığınız oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

13. (Eğer yukarıdaki soruyu Evet diye cevaplandırdıysanız) Para

konusundaki tartışmaların hiç sizin kumar oynamanız üzerinde

yoğunlaştığı oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

14. Hiç birinden borç alıp kumar yüzünden borcunuzu

ödeyemediğiniz oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

15. Bahis oynama veya kumar yüzünden hiç işinize veya okulunuza geç gittiğiniz ya da gitmediğiniz oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

16. Eğer kumar oynamak veya kumar borçlarını ödemek için borç aldıysanız, kimden veya nereden borç aldınız? (Lütfen işaretleyiniz)

() a. Evin parasından

() b. Diğer akrabalarınızdan

() c. Bankalardan, borç veya kredi kuruluşlarından

() d. Kredi kartlarından

() e. Tefecilerden

() f. Şahsi veya ailevi eşya veya malları satma

() g. Arkadaş veya tanıdıklardan

() h. Altın, mücevher gibi birikimleri paraya çevirme

() j. Bahisçiye borçlanma

() k. Kumarhaneye borçlanma

Aşağıdaki ifadeleri okuyup, “niçin şans/bahis oyunları / kumar oynadığınızı” düşünüp sizin için ne kadar uygun olduklarını (X) işaretleyin. Cevap verirken aşağıdaki puanları kullanın:

1. kesinlikle katılmıyorum
2. kısmen katılmıyorum
3. ne katılıyorum ne katılmıyorum
4. kısmen katılıyorum
5. kesinlikle katılıyorum

Şans/bahis oyunları / kumar oynuyorum. Çünkü;					
1. Risk almanın heyecanı hoşuma gidiyor.	1	2	3	4	5
2. Az para ile çok para kazanabilirim.	1	2	3	4	5
3. Acı çekiyorum / dertlerim var.	1	2	3	4	5
4. Başkaları ile birlikte olup sosyalleşiyorum.	1	2	3	4	5
5. Havamı değiştiriyor.	1	2	3	4	5
6. Risk almayı eğlenceli buluyorum.	1	2	3	4	5
7. Kolay yoldan para kazanabilirim.	1	2	3	4	5
8. Kendimi yalnız hissediyorum / yalnızlıktan kaçıyorum.	1	2	3	4	5
9. Başkaları ile tanışmak için rahat bir ortam sağlıyor.	1	2	3	4	5
10. Sıkıcı rutinlerden kaçıyorum.	1	2	3	4	5
11. Başkaları ile yarışmayı eğlenceli buluyorum.	1	2	3	4	5
12. Hemen çok para kazanabilirim.	1	2	3	4	5
13. Kendimi çökkün/üzgün hissediyorum.	1	2	3	4	5
14. Yeni insanlarla tanışmayı kolaylaştırıyor.	1	2	3	4	5
15. Yaşamıma enerji katıyor.	1	2	3	4	5
16. Yoğun duygular yaşamaktan hoşlanıyorum.	1	2	3	4	5
17. Çok paraya ihtiyacım var.	1	2	3	4	5
18. Kendimi öfkeli/keyifsiz hissediyorum.	1	2	3	4	5
19. Oynama niyetim olmasa da diğerleri ile birlikte olmamı sağlıyor.	1	2	3	4	5
20. Böylelikle boş zamanlarımdan ve oynamaktan zevk alıyorum.	1	2	3	4	5

21. Belirsizliğin tadını çıkartmak istiyorum.	1	2	3	4	5
22. Çok büyük paralar kazananlar olduğunu duyuyorum.	1	2	3	4	5
23. Kendimi gergin/kaygılı hissediyorum.	1	2	3	4	5
24. Arkadaşlar ısrar ediyorlar.	1	2	3	4	5
25. Stresimi azaltıyor.	1	2	3	4	5
26. Sonuçları tahmin etmeyi eğlenceli buluyorum.	1	2	3	4	5
27. Maddi sıkıntılarım var ve hiç param yok.	1	2	3	4	5
28. Kendimi baskı altında hissediyorum / işler iyi gitmiyor.	1	2	3	4	5
29. Diğerleri ile daha iyi vakit geçiriyorum.	1	2	3	4	5
30. Heyecan duymak ve keyif almak istiyorum.	1	2	3	4	5
31. Şans/bahis oyunları ve kumar oynamadan yaşamımı değiştiremem.	1	2	3	4	5
32. Beni strese sokan gerçekleri unutuyorum.	1	2	3	4	5
33. Kazanırken hissettiğim zafer duygusunu yaşamak istiyorum.	1	2	3	4	5
34. Çok para kazanabilirim.	1	2	3	4	5
35. Kendimi kolayca başka hiç bir şey düşünmeden kaptırabiliyorum.	1	2	3	4	5

Şans/bahis oyunları ve kumar oynama davranışlarınız ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeleri okuyup, sizin için ne kadar uygun olduklarını (X) işaretleyiniz. Cevap verirken aşağıdaki puanları kullanın:

1. kesinlikle katılmıyorum
2. büyük ölçüde katılmıyorum
3. kısmen katılmıyorum
4. ne katılıyorum ne katılmıyorum

5. kısmen katılıyorum

6. büyük ölçüde katılıyorum

7. kesinlikle katılıyorum

1. Şans/bahis oyunları - kumar oynamak beni daha mutlu ediyor.	1 2 3 4 5 6 7
2. Şans/bahis oyunları - kumar oynamadan yapamam.	1 2 3 4 5 6 7
3. Dua etmek kazanmama yardımcı oluyor.	1 2 3 4 5 6 7
4. Şans/bahis oyunları - kumardaki kayıpların ardından mutlaka bir dizi kazanç da gelecektir.	1 2 3 4 5 6 7
5. Kazançlarımın kendi beceri ve yeteneklerim ile ilişkili olduğunu düşünmem, şans/bahis oyunları - kumar oynamaya devam etmeme yol açıyor.	1 2 3 4 5 6 7
6. Şans/bahis oyunları - kumar oynamak her şeyin olduğundan daha iyi görünmesini sağlıyor.	1 2 3 4 5 6 7
7. O kadar kontrolden çıktım ki şans/bahis oyunları - kumar oynamayı bırakmam çok zor.	1 2 3 4 5 6 7
8. Belirli sayılar ve renkler kazanma şansımı arttırmamda yardımcı olabiliyor.	1 2 3 4 5 6 7
9. Peş peşe gelen kayıplar, daha sonra kazanmama yardımcı olacak bir deneyim sağlayacaktır.	1 2 3 4 5 6 7
10. Kayıplarımın şanssızlık ve olumsuz koşullarla ilişkili olduğunu düşünmem, şans/bahis oyunları - kumar oynamaya devam etmeme yol açıyor.	1 2 3 4 5 6 7
11. Şans/bahis oyunları - kumar, geleceği daha aydınlık hale getiriyor.	1 2 3 4 5 6 7

12. Şans/bahis oyunları - kumar oynamak için karşı konulmaz bir istek duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
13. Kazanma şansımı arttıracak bazı özel eşyalar/nesnelere biriktirim.	1	2	3	4	5	6	7
14. Bir kere kazandım mı, mutlaka tekrar kazanırım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Kayıplarımın olasılık hesapları ile ilişkili olduğunu düşünmem, şans/bahis oyunları - kumar oynamaya devam etmeme yol açıyor.	1	2	3	4	5	6	7
16. Şans/bahis oyunları - kumar oynamak, üzerimdeki stres ve gerginliğin azalmasına yardımcı oluyor.	1	2	3	4	5	6	7
17. Şans/bahis oyunları - kumar oynamayı bırakacak kadar güçlü değilim.	1	2	3	4	5	6	7
18. Kazanma şansımı arttıran bazı özel uğur, ritüel ve davranışlarım vardır.	1	2	3	4	5	6	7
19. Kendimi şanslı hissettiğim zamanlar var ve sadece o zamanlarda şans/bahis oyunları - kumar oynuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
20. Son seferde ne kadar para kazandığımı hatırlamak, şans/bahis oyunları - kumar oynamaya devam etmeme neden oluyor.	1	2	3	4	5	6	7
21. Hiçbir zaman şans/bahis oyunları - kumar oynamayı bırakamayacağım.	1	2	3	4	5	6	7
22. Şans/bahis oyunları - kumarda kazançlarımı kısmen de olsa önceden tahmin edebiliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
23. Eğer üzerinde bahis - kumar oynadığım sayı, at ya da takımları değiştirip durursam; aynı sayı, at ya da maçlara oynadığım zamanlardan daha az kazanma şansım olur.	1	2	3	4	5	6	7

Siz büyürken, hayatınızın ilk 18 yılında;

1	<p>Bir ebeveyniniz ya da ev halkından yetişkin biri sıklıkla ya da çok sıklıkla... Size küfür etti mi, sizi hor gördü mü, sizi aşağıladı mı ya da sizi küçümsedi mi? Ya da Sizi fiziksel anlamda incitecek bir şekilde davranıp sizi korkuttu mu? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
2	<p>Bir ebeveyniniz ya da ev halkından yetişkin biri sıklıkla ya da çok sıklıkla... Sizi itip tartakladı mı, tokatladı mı ya da size bir şey fırlattı mı? Ya da Size hiç iz kalacak ya da yaralanacağınız kadar güçlü vurdu mu? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
3	<p>Bir yetişkin ya da sizden en az 5 yaş büyük biri hiç... Size hiç dokundu mu ya da sizi hiç okşadı mı ya da sizden hiç onların bedenine cinsel anlamda dokunmanızı istedi mi? Ya da Sizinle oral, anal ya da vajinal olarak cinsel ilişki yaşadı mı ya da teşebbüs etti mi? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
4	<p>Siz sıklıkla ya da çok sıklıkla aşağıdaki gibi hissettiniz mi? Ailenizde kimse sizi sevmiyor ya da sizin önemli ya da özel olduğunuzu düşünmüyor? Ya da Aileniz size göz kulak olmadı, ailenizle yakın hissetmediniz ya da birbirinizi desteklemediniz? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
5	<p>Siz sıklıkla ya da çok sıklıkla aşağıdaki gibi hissettiniz mi? Yeterince yemek yoktu, kirli giysiler giymek zorundaydınız ve sizi koruyacak kimse yoktu? Ya da Aileniz size bakmak için ya da ihtiyacınız olduğunda doktora götürmek için çok sarhoştü ya da kendinde değildi? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
6	<p>Ebeveynleriniz hiç ayrıldı mı ya da boşandı mı? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
7	<p>Anneniz ya da üvey anneniz: Sıklıkla ya da çok sıklıkla sizi itip tartakladı mı, tokatladı mı ya da size bir şey fırlattı mı? Ya da Bazen, sıklıkla ya da çok sıklıkla tekmeledi mi, dövdü mü, yumrukla ya da daha sert bir şeyle size vurdu mu? Ya da Hiç en az birkaç dakika sürekli bir şekilde size vurdu mu ya da sizi silahla ya da bıçakla tehdit etti mi? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
8	<p>İçki problemi olan, alkolik ya da uyuşturucu kullanan biriyle yaşadınız mı? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
9	<p>Ev halkından biri depresyonda ya da zihinsel hasta mıydı ya da intihara teşebbüs etti mi? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
10	<p>Ev halkından biri hapse girdi mi? Bir tane dahi varsa işaretleyin Evet ☐</p>
11	<p>Mevcut sağlık sorunlarınız var mı? Var ise bu sağlık sorunları nelerdir?</p>

Ek-3. Ölçeklerin Kullanım İzinleri

Gelen Posta Kutusunda Bulunanlar

Anil Gündüz

30.05.2019

AG

Kime: Hilal Aslan

[Ayrıntılar](#)

Hilal hanım merhabalar
Ölçek ektedir
Kolaylıklar dilerim.

On Wed, May 29, 2019 at 11:48 PM Hilal Aslan <hilalasan44@hotmail.com> wrote:

Sevgili Anıl Hocam merhaba,
Ben, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Doç. Dr. Şaziye Senem Başgül ile "İlk Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi" başlıklı tez çalışması yapmayı planlıyoruz. Bu tezi aynı zamanda Yeşilay ile beraber yürüteceğiz. Çalışmam için sizin "Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği" nize ihtiyacım var. Eğer kullanabilirsem bu çalışmama çok katkı sağlayacak. Sorunuz olursa bana mail atabilirsiniz.
Teşekkürler.
Saygılar.

4 İleti
Ölçek İzni

Gelen Posta Kutusunda Bulunanlar

Kuntay Arcan

25.06.2019

Kime: Hilal Aslan

[Ayrıntılar](#)

Merhaba Hilal Hanım,

İşinize yarayacak belgeler ekte. Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Sevgiler, selamlar.

kuntay arcan.

On Monday, June 24, 2019, 04:02:45 PM GMT+3, Hilal Aslan <hilalasan44@hotmail.com> wrote:

Sevgili Kuntay Hocam merhaba,
Ben Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Doç. Dr. Şaziye Senem Başgül ile "İlk Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerde Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Kumara İlişkin Bilişsel Yapıların, Kumar Oynama Davranışı ve Nedenleri Üzerindeki Etkisi" başlıklı tez çalışması yapmayı planlıyoruz. Bu tezi aynı zamanda Yeşilay ile beraber yürüteceğiz. Çalışmam için sizin "Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği" ve "Kumara İlişkin

Hilal

28.06.2019

Kime: Kuntay Arcan

[Ayrıntılar](#)

